

Adviesraad
Migratie

aan Eerste Kamer der Staten-Generaal
Griffier de heer Prof. mr. dr. R. Nehmelman

Per e-mail: griffier@eerstekamer.nl

contactpersoon 5.1.2.e 5.1.2.e

telefoon 5.1.2.e

datum 26 juni 2025

ons kenmerk ADV/2025/10

uw kenmerk

bijlage(n)

onderwerp publicatie verkenning *'Talenten benutten: Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten. Een cijfermatige analyse'*

Geachte heer Nehmelman,

Als vervolg op onze aankondiging van 13 juni, informeer ik u graag dat we vandaag de verkenning ['Talenten benutten: Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten. Een cijfermatige analyse'](#) publiceren.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Voorzitter,
Monique Kremer

5.1.2.e

Secretaris-directeur,
Evelien van Roemburg

Postadres
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Bezoekadres
Koningskade 4
2596 AA Den Haag

www.adviesraadmigratie.nl

Talenten benutten: het onbenutte arbeidspotentieel van migranten. Een cijfermatige analyse

Verkenning

Deze verkenning ligt aan de basis van de factsheet '*Talenten benutten. Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten*'. Beide publicaties zijn gepubliceerd op de website van de Adviesraad Migratie.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	5
Hoofdstuk 2	De komst van migranten naar Nederland	10
2.1	Immigratie sinds 1999	11
2.2	Migratiemotieven	12
2.3	Komst van migranten in 2022	14
2.4	Vertrek uit Nederland	15
Hoofdstuk 3	Hoe groot is het onbenutte arbeidspotentieel?	17
3.1	Wat is het onbenutte arbeidspotentieel?	18
3.2	Het onbenutte arbeidspotentieel naar leeftijd en geslacht	20
Hoofdstuk 4	Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland	25
4.1	Arbeidsdeelname naar herkomstland	26
Hoofdstuk 5	Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief	30
5.1	Arbeidsdeelname migranten naar migratiemotief	31
5.2	Onbenut arbeidspotentieel naar geslacht en leeftijd	33
5.3	Onbenut arbeidspotentieel naar verblijfsduur	38
Hoofdstuk 6	Met welke kenmerken hangt het onbenutte arbeidspotentieel samen?	45
6.1	Het Survey Integratie Minderheden (SIM)	47
6.2	Met welke kenmerken hangt het verschil in arbeidsdeelname tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond samen?	49
6.3	Welke kenmerken van migranten zijn van invloed op hun arbeidsdeelname?	54
6.4	Welk deel van het onbenutte arbeidspotentieel hangt samen met de kenmerken van migranten?	58
6.5	De samenhang met sociaal-culturele factoren	62
Hoofdstuk 7	Kenmerken van het werk van migranten	66
7.1	Loon	67
7.2	Dienstverband	71
7.3	Sectoren	73
7.4	Aantal uren werk	75

Hoofdstuk 8   Aandachtspunten voor beleid **77**

Bijlage 1

Instroom naar migratiemotief **83**

Bijlage 2

Arbeidsdeelname naar gedetailleerd herkomstland **84**

Bijlage 3

Arbeidsdeelname naar gedetailleerd migratiemotief **87**

Bijlage 4

Regressieanalyses arbeidsdeelname migranten **91**

The background of the page features a series of vertical stripes in shades of orange, pink, and blue. Overlaid on these stripes are several semi-transparent squares in various colors, including orange, pink, and blue, arranged in a staggered pattern.

Hoofdstuk 1

Inleiding

400.000 vacatures staan open in Nederland. De Nederlandse arbeidsmarkt is een van de krapste van Europa¹ – afgemeten aan de verhouding tussen openstaande vacatures en werklozen – en in veel sectoren is het moeilijk om personeel te vinden. Arbeidsmigratie kan het aanbod van arbeidskrachten vergroten en voorzien in schaarse kwalificaties. Maar de komst van arbeidsmigranten roept ook weerstanden op en heeft niet alleen positieve effecten, zoals de Adviesraad Migratie heeft laten zien in het adviesrapport '[Afgewogen arbeidsmigratie](#)'. Zoals we in dat rapport benadrukten is er ook een groot onbenut (of onderbenut) arbeidspotentieel onder de migranten die zich al in Nederland bevinden. Als dat potentieel (beter) wordt benut, verbetert het inkomen en welzijn van migranten in Nederland, is er minder behoefte aan arbeidsmigranten en kan worden voorzien in veel vacatures.

In de verkenning '[Arbeidsmigratie: oplossing voor economie en demografie?](#)' liet de Raad zien dat meer arbeidsmigratie niet dé oplossing is voor het tekort aan arbeidskrachten. Er zijn alternatieve beleidsopties, zoals het verhogen van de arbeidsdeelname, het uitbreiden van werkuren voor parttimers en het verhogen van de AOW-leeftijd. In het verlengde van de eerdere adviesrapporten '[Asielmigranten als zorgverleners](#)' en '[Zorgvuldig arbeidsmigratiebeleid](#)' richt deze verkenning zich op het onbenutte arbeidspotentieel van in Nederland aanwezige migranten.

Nederland telt 1,7 miljoen inwoners van 25 tot 65 jaar die zowel zelf in het buitenland zijn geboren als ook hun beide ouders; in dit rapport kortweg aangeduid als 'migranten'. Van hen verrichten 1,15 miljoen of bijna 68% betaald werk in loondienst of als zelfstandige. Van de 6,5 miljoen inwoners zonder migratieachtergrond (dat wil zeggen dat zij zelf en hun ouders in Nederland zijn geboren) werken er 5,57 miljoen ofwel bijna 86% (CBS, Statline, cijfers voor 2022). Als migranten verhoudingsgewijs even vaak zouden werken als Nederlanders zonder migratieachtergrond, zouden er beduidend méér mensen aan het werk zijn. Dit zou belangrijke voordelen hebben voor de migranten zelf (een hoger inkomen), voor werkgevers (minder personeelstekorten), en voor de samenleving (minder beroep op uitkeringen, meer belastinginkomsten, meer personeel voor essentiële voorzieningen en minder arbeidsmigranten nodig).

In deze verkenning analyseren we dit onbenutte arbeidspotentieel. We zetten uiteen wat we precies onder het onbenutte arbeidspotentieel van migranten verstaan en hoe we dit meten. We berekenen hoe groot het onbenutte arbeidspotentieel is onder verschillende groepen migranten. We onderscheiden migranten daarbij naar geslacht, leeftijd, herkomstland, migratiemotief en verblijfsduur in Nederland. In een verdiepende analyse gaan we na welke kenmerken van migranten samenhangen met hun arbeidsdeelname – en dus hun onbenutte arbeidspotentieel. Tot slot vergelijken we enkele kenmerken van het

---

¹ UWV (2024) [Arbeidsmigratie kan krapte verlichten én verergeren](#).

werk van werkende migranten met die van andere werkenden in Nederland, om te onderzoeken of er ook sprake is van een *kwalitatieve* onderbenutting. We kijken hierbij naar het loon, de contractvorm (inclusief werk als zelfstandige) en de arbeidsduur.

Deze verkenning is onderdeel van het adviestraject '*Talenten benutten: migranten en betaald werk*' dat de Raad op eigen initiatief uitvoert. Doel hiervan is om de kennis over en bewustwording van het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten te vergroten en beleidsaanbevelingen te doen hoe dit potentieel meer en beter zou kunnen worden benut. De centrale vraagstelling van het adviestraject luidt: *Hoe kunnen we het arbeidspotentieel van migranten die al in Nederland verblijven beter benutten?*

Er is recent veel aandacht voor het bevorderen van de arbeidsdeelname van statushouders. Asielzoekers mogen sinds november 2023 in plaats van maximaal 24 weken het gehele jaar werken. Maar er zijn meer migrantengroepen waarvan het potentieel niet volledig wordt benut. Partners van statushouders die voor gezinshereniging naar Nederland zijn gekomen, ervaren hindernissen om deel te nemen aan de arbeidsmarkt, onder meer vanwege zorgtaken. Oekraïense ontheemden werken vaker dan asielmigranten, maar aanzienlijk minder vaak dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Partners van kennismigranten en van arbeidsmigranten van binnen de EU mogen in Nederland werken, maar doen dat vaak niet. Studiemigranten hebben na het afronden van hun studie een jaar om werk te zoeken.

In deze verkenning onderzoeken we in de eerste plaats het *kwantitatieve onbenutte potentieel*: het aantal migranten dat extra betaald zou werken als hun arbeidsdeelname zou overeenkomen met die van Nederlanders zonder migratieachtergrond. We analyseren hiervoor cijfers van Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) (zie het kader Werkwijze en data). Dit biedt veel inzicht in de omvang en samenstelling van het onbenutte arbeidspotentieel, maar nog slechts in beperkte mate in de achterliggende oorzaken. Zo kunnen we in deze verkenning uitsluitend kenmerken van de migranten zelf in de analyses meenemen en niet bijvoorbeeld het wervingsgedrag van werkgevers en andere selectiemechanismen die op de arbeidsmarkt werkzaam zijn.

In een vervolgstap zullen we ons op basis van beschikbaar kwalitatief onderzoek verdiepen in die oorzaken, waarbij we ons concentreren op enkele specifieke migrantengroepen met een hoog onbenut arbeidspotentieel. Het gaat daarbij ook om het *kwalitatieve potentieel*: het optimaal benutten van talenten, opleiding, kennis en vaardigheden van migranten. We zullen nagaan welke obstakels, stimulansen en oplossingen migranten en werkgevers ervaren bij het benutten van de talenten van migranten.

Werkwijze en data

Deze verkenning is voor het grootste deel gebaseerd op een cijfermatige analyse van data van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in de online databank [Statline](#). Het betreft in de eerste plaats cijfers over de sociaaleconomische categorie (SEC) van migranten. Hierbij worden migranten met 'SEC werknemer en zelfstandige' aangemerkt als (betaald) werkenden. Het CBS publiceert zowel cijfers over migranten naar herkomstland als naar migratiemotief. Deze cijfers sluiten echter niet op elkaar aan, doordat de cijfers naar herkomstland betrekking hebben op alle migranten en de cijfers naar herkomstland alleen op migranten die in 1999 of later naar Nederland zijn gekomen (voor migranten die eerder zijn aangekomen is het migratiemotief niet bekend). Hierdoor hebben de cijfers in hoofdstuk 5 betrekking op een kleinere groep, circa twee derde, dan die in hoofdstuk 3 en 4. Bovendien hanteert het CBS voor de migranten naar herkomstland een andere leeftijdsindeling dan voor de migranten naar migratiemotief. Ook hierdoor verschilt de afbakening van de groep migranten in hoofdstuk 5 van die in hoofdstuk 3 en 4.

Voor de analyse van loon, contractvorm en arbeidsduur in hoofdstuk 7 zijn CBS-gegevens over werknemers geboren in het buitenland geanalyseerd.

Op het moment van schrijven waren alleen nog complete cijfers voor het jaar 2022 beschikbaar. Alle analyses in dit rapport (met uitzondering van hoofdstuk 6) hebben daarom betrekking op dit kalenderjaar.

In tegenstelling tot het CBS, dat ook deeltijdwerkers die meer uren willen werken tot het onbenut arbeidspotentieel rekent, richten wij ons uitsluitend op mensen die niet actief zijn op de arbeidsmarkt.

Onder 'migrant' verstaan we in deze verkenning alle ingeschreven ingezetenen van Nederland die in het buitenland zijn geboren en van wie beide ouders in het buitenland geboren zijn. Zij worden zoveel mogelijk vergeleken met Nederlanders zonder migratieachtergrond, dat wil zeggen ingezetenen die zelf en van wie beide ouders in Nederland geboren zijn. Migrant die niet staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP) blijven buiten beschouwing. Dit betekent dat met name een deel van de migranten van binnen de EU en van de asielzoekers (die zich pas na 6 maanden kunnen inschrijven) niet in de analyses wordt meegenomen.

De verdiepende analyse in hoofdstuk 6 is gebaseerd op microdata van het Survey Integratie Minderheden (SIM) dat het Sociaal en Cultureel Planbureau in 2020 heeft uitgevoerd. In dit survey is een representatieve steekproef van migranten uit zes herkomstlanden ondervraagd: Marokko, Turkije, Suriname, Caribisch Nederland, Polen, Somalië en Iran. Daarnaast is een steekproef van Nederlanders zonder migratieachtergrond ondervraagd. In aanvulling op de cijfers van het CBS bevat SIM ook informatie over onder meer de gevolgde opleiding, taalkennis, waarden en opvattingen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we een beeld van de komst van migranten naar Nederland sinds 1999. Het gaat hierbij om zogenaamde 'stroom'-grootheden. Een nadere analyse van de komst en het vertrek van migranten in 2022 geeft een indruk hoeveel nieuwe migranten (mogelijk) beschikbaar komen voor de arbeidsmarkt. De rest van de verkenning richt zich op alle migranten die in 2022 in Nederland aanwezig waren. Het gaat hierbij dus om een 'bestand'- of 'voorraad'-grootheid. Hoofdstuk 3 geeft een schatting van het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten in Nederland, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en geslacht tussen de migrantenbevolking en de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond. Vervolgend wordt in hoofdstuk 4 onderzocht welk deel van het onbenutte arbeidspotentieel uit verschillende herkomstlanden afkomstig is. Hoofdstuk 5 analyseert het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten met verschillende migratiemotieven. Het gaat hierbij alleen om migranten die in 1999 of later naar Nederland zijn gekomen. Tevens wordt nagegaan hoe het onbenutte potentieel samenhangt met de verblijfsduur in Nederland. Hoofdstuk 6 behelst een verdiepende analyse – op basis van het Survey Integratie Minderheden (SIM) – van de kenmerken van migranten die samenhangen met het onbenutte arbeidspotentieel. Ook als migranten werken, kan er sprake zijn van onderbenutting van hun (kwalitatieve) potentieel doordat hun competenties niet volledig worden benut. Hoofdstuk 7 schetst drie kenmerken van het werk van migranten – loon, dienstverband en arbeidsduur – en onderzoekt hoe deze samenhangen met de verblijfsduur in Nederland. Hoofdstuk 8 sluit de verkenning af met een aantal aandachtspunten voor beleid om het onbenutte potentieel van migranten beter te benutten.

The background of the slide features a series of vertical bands in shades of orange, pink, and blue. Overlaid on these bands are several semi-transparent squares in various colors, including orange, pink, and blue, arranged in a sparse, abstract pattern.

Hoofdstuk 2

De komst van migranten naar Nederland

- Het aantal migranten dat naar Nederland komt, is de afgelopen decennia sterk toegenomen. De instroom van asielmigranten schommelt door crises zoals die in Syrië en Oekraïne, terwijl arbeidsmigratie de afgelopen twintig jaar groeide door de oostelijke uitbreiding van de EU.
- In 2022 kwamen 305.395 personen tussen de 15 en 75 jaar naar Nederland, van wie 60% van buiten de EU/EFTA.
- Ruim een kwart bestond uit Oekraïense ontheemden (27%) en 6% was asielmigrant.
- Een kwart van de immigranten was arbeidsmigrant, waarvan de meeste uit de EU/EFTA. Gezinsmigranten maakten 18% en studiemigranten 12% van de immigratie uit.
- Na tien jaar is bijna driekwart van EU/EFTA-migranten weer uit Nederland vertrokken en de helft van de niet-EU/EFTA-migranten.
- Arbeids- en studiemigranten vertrekken vaker dan asiel- en gezinsmigranten, waardoor asiel- en gezinsmigranten een groter deel uitmaken van de populatie migranten (het 'bestand') dan van het aantal immigranten dat in Nederland arriveert (de 'instroom').

2.1 Immigratie sinds 1999

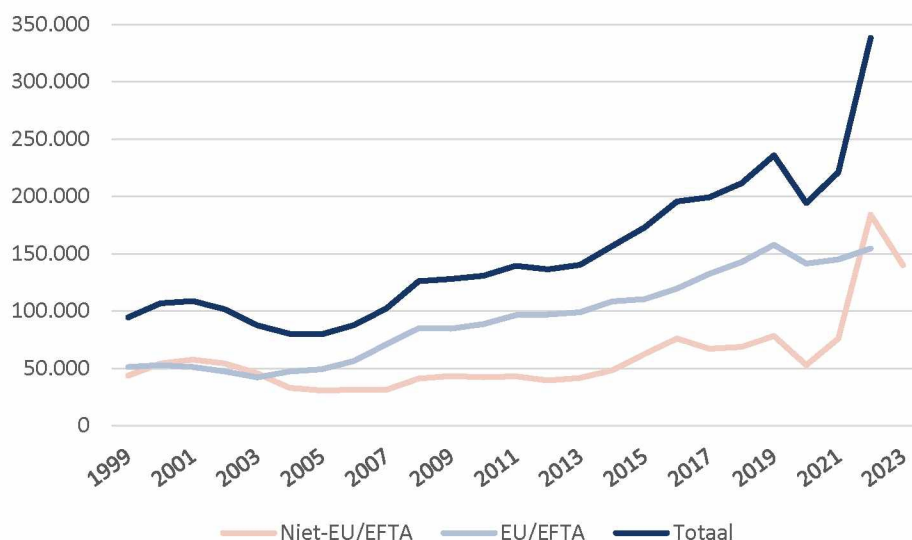
In dit hoofdstuk schetsen we de komst van migranten naar Nederland sinds 1999. Het gaat in dit hoofdstuk dus over 'stroom'-grootheden. Dit geeft een beeld van het aantal migranten dat in potentie beschikbaar komt voor de arbeidsmarkt. Migratie is het resultaat van een wisselwerking van meerdere drijfveren.² Persoonlijke eigenschappen en andere onzichtbare factoren zoals risicobereidheid spelen een rol naast meer zichtbare factoren zoals geweld en werkloosheidsniveaus.

De komst van migranten uit de EU/EFTA – Europese Unie en Europese Vrijhandelsassociatie (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland) – is sterk toegenomen na de oostelijke uitbreiding van de EU in 2004 en 2007 (zie figuur 1). De komst van migranten van buiten de EU/EFTA nam in 2015 fors toe doordat veel mensen het extreme geweld in Syrië ontvluchtten en steeg in 2022 explosief na de Russische inval in Oekraïne. Daarentegen zorgden de financiële crisis van 2008 en daaropvolgende economische crisis en de Covid-pandemie in 2020 en 2021 voor een terugval in de komst van migranten naar Nederland.

---

² Carling, J., Hagen-Zanker, J. and Weisner, Z. (2024) [New insights on the causes of migration. MIGNEX Report](#). Oslo: Peace Research Institute Oslo

Figuur 1: Komst van migranten, 1999-2022

Bron: CBS

2.2 Migratiemotieven

Mensen kunnen om uiteenlopende redenen naar een ander land verhuizen. Denk aan werk, studie, huwelijk, hereniging met een partner of vlucht voor vervolging of (oorlogs)geweld. Vaak spelen meerdere redenen tegelijkertijd een rol en is er niet per se één doorslaggevend motief. Omdat we in deze verkenning gebruik maken van cijfers van het CBS, dat per migrant slechts één motief registreert, kunnen we geen combinaties van migratiemotieven onderscheiden. Voor migranten van buiten de EU/EFTA bepaalt het CBS het migratiemotief aan de hand van het (eerst verleende) type verblijfsvergunning dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) verstrekt.

Migranten afkomstig uit EU/EFTA-landen hebben geen verblijfsvergunning nodig en mogen, op grond van het vrij verkeer van personen en diensten, hier wonen en werken zolang ze in hun eigen levensonderhoud voorzien. Hun migratiemotief wordt niet formeel geregistreerd, maar wordt door het CBS afgeleid uit hun activiteiten ná aankomst in Nederland. Dit zogenoemde 'afgeleid migratiedoel' wordt door het CBS vastgesteld op basis van gegevens uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden.

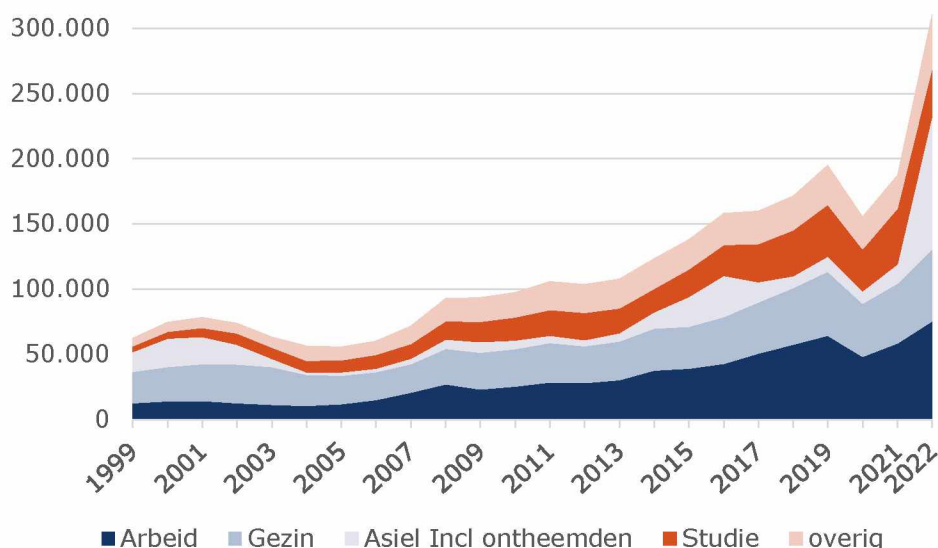
Het migratiemotief blijft gedurende het verblijf van een migrant in Nederland ongewijzigd. Dit betekent bijvoorbeeld dat een migrant die voor een opleiding naar Nederland komt en hier na afloop van zijn studie blijft, dan nog steeds als 'studiemigrant' wordt aangemerkt.

De migratiemotieven die worden onderscheiden voor migranten van buiten de EU/EFTA zijn: arbeid³, gezin, asiel, studie, Oekraïense ontheemden ('tijdelijke bescherming') en onbekend/overig. Bij migranten afkomstig uit een EU/EFTA-

³ Het gaat hierbij zowel om z.g. kennismigranten als om migranten die op andere gronden vergunning hebben gekregen om in Nederland te werken.

lidstaat wordt onderscheid gemaakt tussen arbeid, gezin, studie en overige migratiemotieven. Figuur 2 toont het jaarlijkse aantal immigranten van 1999-2022 naar migratiemotief.

Figuur 2: Komst van migranten naar migratiemotief, 1999-2022

Bron: CBS

Arbeids-, gezins-, studiemigranten en migranten met als motief 'overig' kunnen dus afkomstig zijn uit zowel EU/EFTA-landen als van daarbuiten. Gezinsmigratie kent de subcategorieën 'meegekomen met arbeid', 'meegekomen met studie', 'meegekomen met asiel' (alleen indien buiten EU/EFTA) of 'overig'. Dat maakt het mogelijk om gezinsmigranten toe te delen aan de migratiestromen waarmee zij zijn meegekomen. Bij gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA wordt daarnaast onderscheid gemaakt tussen gezinsvorming (het aangaan van een nieuwe gezinsband) en gezinshereniging (het samenbrengen van een bestaand gezin).

De komst van migranten heeft betrekking op zogenoemde 'stroom'-grootheden. In bijlage 1 geven we een overzicht van de instroom naar migratiemotief over de periode 1999-2022 en uitgesplitst naar mannen en vrouwen. De hoofdstukken 3, 4, 5 en 7 richten zich op het totale 'bestand' van migranten dat in 2022 in Nederland verbleef. Dit betreft een aanzienlijk grotere groep dan alleen de migranten die in 2022 zijn aangekomen en die centraal staan in dit hoofdstuk 2.

Naast het feit dat geregistreerde migratiemotieven niet veranderlijk zijn, weerspiegelen ze ook niet de complexe werkelijkheid. Recente migratiestudies benadrukken dat migratie vaak voortkomt uit een combinatie van factoren en motieven.⁴ Werk speelt een centrale rol: niet asiel, maar werk vormt de

⁴ Carling, J. (2024). *Why Do People Migrate? Fresh Takes on the Foundational Question of Migration Studies*. *International Migration Review*, 58(4), 1757-1791.

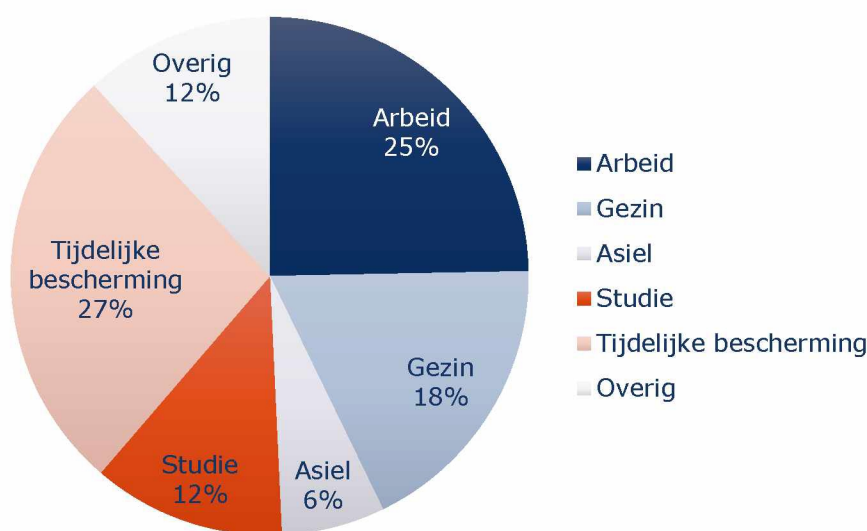
belangrijkste drijvende kracht achter migratie.⁵ Maar alleen migranten van buiten de EU/EFTA voor wie werk het formele migratiemotief is en EU/EFTA-migranten die na hun komst in Nederland bijna onmiddellijk betaald werk gaan verrichten, worden als arbeidsmigrant aangeduid. De kans op werk heeft echter ook bij migranten voor wie een ander migratiemotief wordt vastgesteld, zoals gezins- en asielmigrant, mede hun beslissing om naar Nederland te migreren bepaald.

2.3 Komst van migranten in 2022

In deze paragraaf beschrijven we de komst van migranten in het jaar 2022 – het meest recente jaar waarvoor complete cijfers beschikbaar zijn. In dat jaar kwamen 305.395 personen tussen de 15 en 75 jaar naar Nederland. Van hen kwamen 183.195 personen (60%) van buiten de EU/EFTA en 121.460 (40%) uit de EU/EFTA (exclusief personen met de Nederlandse nationaliteit).

De migratiemotieven van de migranten die in 2022 naar Nederland kwamen zijn weergegeven in figuur 3. Asielmigrant (20.000 personen) en Oekraïense ontheemden die 'tijdelijke bescherming' in Nederland genieten (82.000 personen) vormden samen bijna 40% van de instroom. Een kwart (75.430 personen) bestond uit arbeidsmigrant, waarvan de meerderheid uit de EU/EFTA (46.700). De 55.000 gezinsmigrant maakten 18% uit en de 37.000 studiemigrant 12%. Tot slot is er nog een categorie 'overige', waarbij het onder meer gaat om EU/EFTA-migrant waarvan het migratiemotief onbekend is.

Figuur 3: Migratiemotief migranten tussen 15 en 75 jaar, 2022

Bron: CBS

⁵ CPB (2024) [Economische dynamiek en migratie](#). (zie ook: The distribution of asylum seekers over Northern and Western European countries, 1985-2005)

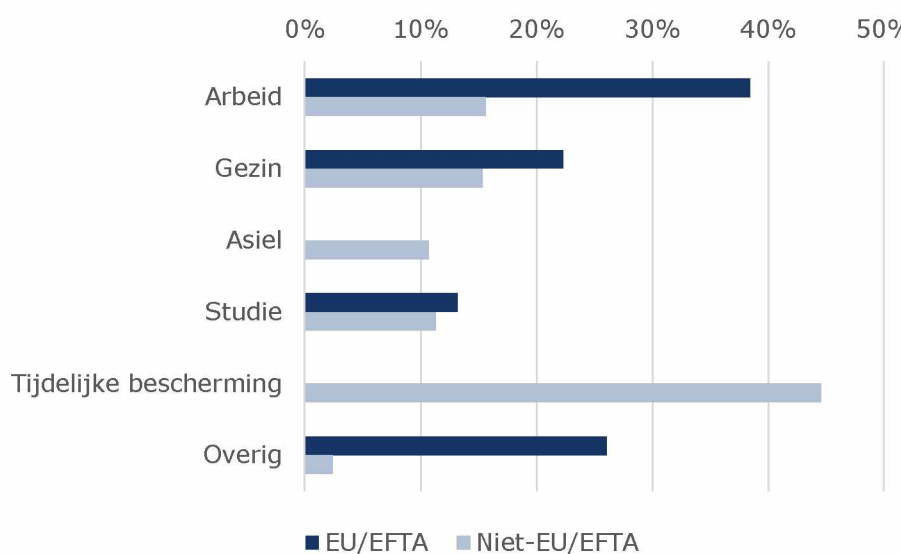

In totaal kwamen in 2022 iets meer vrouwen (54%) dan mannen naar Nederland. Alleen onder niet-EU/EFTA-migranten waren vrouwen met 57% oververtegenwoordigd; van de EU/EFTA-migranten was 54% een man. De helft van de gezinsmigranten komt van buiten de EU/EFTA (28.000 personen), waarvan 70% vrouw (20.000 personen). In 71% van de gevallen gaat het om gezinshereniging en in 29% om gezinsvorming. De verdeling tussen gezinshereniging en -vorming is vergelijkbaar bij mannen. Van de arbeids- en asielmigranten is ongeveer 60% man.

Figuur 4 geeft een uitsplitsing van immigranten van binnen en van buiten de EU/EFTA naar migratiemotief. Bijna de helft van de niet-EU/EFTA-immigranten bestond in 2022 uit ontheemden uit Oekraïne. (Voorlopige cijfers over 2023 laten zien dat er minder immigranten zijn in 2023; vooral minder Oekraïense vluchtelingen, de instroom in 2023 is een derde van die in 2022).

16% van niet-EU/EFTA-immigranten komt naar Nederland voor werk, tegenover 38% van de EU/EFTA-immigranten. Doordat van EU/EFTA-immigranten geen formeel migratiemotief bekend is, is het aandeel 'overig' groot (een kwart van het totaal).

Figuur 4: Migratiemotief van EU/EFTA- en niet-EU/EFTA-immigranten in 2022

2.4 Vertrek uit Nederland

In de voorgaande paragrafen ging het om de komst van immigranten naar Nederland. Maar veel migranten blijven hier niet permanent en verlaten Nederland weer na korte of langere tijd. Zo kwamen in 2022 403.108 personen naar Nederland (alle leeftijden), maar emigreerden ook 179.310 personen. Het migratiesaldo (immigratie minus emigratie) bedroeg dus 223.798.

Van de migranten die in 2011 uit de EU/EFTA naar Nederland kwamen, was tien jaar later bijna driekwart (73%) weer vertrokken. Van de niet-EU/EFTA-immigranten uit 2011 was dat ruim de helft (58%).⁶

De kans dat een migrant Nederland weer verlaat, verschilt per migratiemotief. Arbeids- en studiemigranten vertrekken vaker dan asiel- en gezinsmigranten.⁷ Het gaat hierbij alleen om migranten die als ingezetene stonden ingeschreven in de gemeentelijke Basis Registratie Personen (BRP). Arbeids- en studiemigranten blijven vaak kort: na tien jaar is ongeveer 75-80% weer vertrokken. Asiel- en gezinsmigranten blijven doorgaans langer: 38% van de asielmigranten, 50% van de gezinsherenigingsmigranten en 21% van de gezinsvormingsmigranten is na tien jaar vertrokken.

---

⁶ [Staat van migratie 2024](#) (2023). Ministerie van Justitie en Veiligheid

⁷ Echter, er is ook het bericht van het CBS (op 5 maart 2025) dat [Immigranten uit India blijven vaker en langer in Nederland wonen dan voorheen](#). Ruim 56 procent van de Indiërs die in 2019 naar Nederland kwamen, woonde hier vier jaar later nog.

The background of the slide features a series of vertical stripes in shades of orange, pink, and blue. Overlaid on these stripes are several semi-transparent squares in various colors, including orange, pink, and blue, arranged in a scattered pattern.

Hoofdstuk 3

Hoe groot is het onbenutte arbeidspotentieel?

- Het onbenut arbeidspotentieel wordt gedefinieerd als het verschil in arbeidsdeelname in personen tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond met overeenkomstige leeftijd en geslacht.
- Onder migranten verstaan we hier alle ingezetenen die zelf en van wie beide ouders buiten Nederland geboren zijn, ongeacht op welke leeftijd zij naar Nederland zijn gekomen en hoe lang zij hier verblijven.
- Van de 1,7 miljoen migranten van 25 tot 65 jaar had in 2022 had 67,7% betaald werk. Van de Nederlanders zonder migratieachtergrond was dit 85,7%.
- Het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten bedroeg 331.000 personen of 19,5% van de migranten van 25 tot 65 jaar.
- Het onbenutte arbeidspotentieel is onder vrouwelijke migranten met 23,4% aanzienlijk groter dan onder mannelijke migranten met 15,3%.
- Vrouwen maken 62% van het totale onbenutte arbeidspotentieel uit.
- Bij mannen loopt het onbenutte potentieel op met de leeftijd, bij vrouwen zijn er weinig verschillen tussen de leeftijdsgroepen.

3.1 Wat is het onbenutte arbeidspotentieel?

In deze verkenning gaat het om de vraag in hoeverre de arbeidsdeelname van migranten lager is dan die van *overeenkomstige* Nederlanders zonder migratieachtergrond. We definiëren het onbenutte arbeidspotentieel dan ook als het aantal (of aandeel) migranten dat *extra* zou werken als hun arbeidsdeelname even groot zou zijn als die van overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Met 'overeenkomstig' bedoelen we dat zij eenzelfde leeftijd en geslacht hebben. We houden hierbij geen rekening met het opleidingsniveau (zie tekstkader 'Afbakening onbenutte arbeidspotentieel' voor een nadere toelichting). In dit hoofdstuk analyseren we de omvang van het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten.

Onder *migrant* verstaan we alle ingezetenen die zelf en van wie beide ouders buiten Nederland geboren zijn.⁸ Het maakt hierbij niet uit op welke leeftijd men in Nederland is komen wonen en hoelang men in Nederland verblijft. Wij hanteren het begrip 'migrant' in deze verkenning louter als een statistische categorie, omdat we gebruik maken van cijfers van het CBS die geen andere afbakening mogelijk maken (bv. op basis van de leeftijd waarop men naar Nederland is gekomen). Bovendien willen we nagaan hoe de arbeidsmarktpositie van migranten verandert naarmate zij langer in Nederland verblijven en dan is het niet wenselijk om een – onvermijdelijk willekeurige – verblijfsduur te bepalen waarna iemand niet meer als migrant wordt aangemerkt. Dit neemt niet weg dat er goede redenen zijn om iemand die op jonge leeftijd naar Nederland is gekomen en/of al vele jaren in Nederland woont en volledig is geïntegreerd in de Nederlandse samenleving, niet

---

⁸ Dit is inclusief ingezetenen die elders in het Koninkrijk der Nederlanden zijn geboren, te weten Aruba, Curaçao en Bonaire, alsmede de bijzondere gemeenten in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) en ook ingezetenen die in Suriname geboren zijn (ongeacht of Suriname toen nog onderdeel van het Koninkrijk of zelfstandig was).

langer als migrant te beschouwen maar simpelweg als Nederlandse burger. Met het gebruik van de term 'migrant' willen we dan ook geenszins uitspreken dat personen die in het buitenland geboren zijn, ook na langdurig verblijf in Nederland nog als 'migrant' moeten worden aangemerkt.

Het CBS beschikt alleen over gegevens van migranten die staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP). In de gegevens is er hierdoor onderregistratie van migranten van binnen de EU/EFTA (omdat zij zich niet altijd inschrijven in de BRP) en van asielzoekers (geen statushouders; omdat asielmigranten zich pas na zes maanden procedure/verblijf in Nederland mogen inschrijven in de BRP).

We vergelijken migranten steeds met *Nederlanders zonder migratieachtergrond*, dat wil zeggen personen die zelf en van wie beide ouders in Nederland geboren zijn. Dit doen we omdat de arbeidsdeelname van veel kinderen van migranten ('tweede-generatie migranten') lager is dan die van de Nederlanders zonder migratieachtergrond. Onder tweede-generatie migranten is er dus ook een aanzienlijk onbenut arbeidspotentieel, maar dat is niet de focus van deze verkenning. Personen die zelf in het buitenland zijn geboren, maar van wie de ouders in Nederland zijn geboren laten we eveneens buiten beschouwing.

We brengen in dit en de volgende hoofdstukken verschillen tussen *groepen* migranten op basis van verschillende criteria in beeld. Het is belangrijk hierbij te onderkennen dat er *binnen* deze groepen een grote variatie tussen individuele migranten bestaat.

Afbakening onbenutte arbeidspotentieel

De meest ruime interpretatie van het 'onbenutte arbeidspotentieel' onder migranten zou zijn dat iedere migrant die tot de potentiële beroepsbevolking behoort en geen betaald werk verricht tot het onbenutte potentieel wordt gerekend. Dat is echter geen zinvolle definitie. De potentiële beroepsbevolking wordt door het Centraal Bureau voor de Statistiek (in overeenstemming met internationale afspraken) gedefinieerd als de totale bevolking van 15 tot 75 jaar. De leeftijdsgroep van 15 tot circa 25 jaar omvat echter veel scholieren en studenten en de leeftijdsgroep vanaf 65 jaar veel gepensioneerden. Het is niet zo zinvol om deze groepen tot het 'onbenut potentieel' te rekenen. Wij zullen ons bij het berekenen van de omvang van het onbenutte arbeidspotentieel daarom beperken tot de leeftijdscategorie van 25 tot 65 jaar.

In deze verkenning gaat het specifiek om het onbenutte potentieel *onder migranten*. We zijn daarom in de eerste plaats geïnteresseerd in de vraag of het onbenutte potentieel onder migranten groter is dan onder de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond. Ook onder de laatste groep varieert de arbeidsdeelname tussen groepen en is er een aanzienlijk onbenut potentieel. Zo is de arbeidsdeelname van vrouwen lager dan van mannen en van ouderen en jongeren lager dan van de middenleeftijdsgroepen. Daarom definiëren we het onbenutte potentieel van migranten als het verschil in arbeidsdeelname tussen groepen migranten en overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Cruciaal is hierbij wat we verstaan onder 'overeenkomstige' Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er kunnen immers vele verschillen zijn tussen (groepen) migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond, zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, huishoudenssituatie, beheersing van de Nederlandse taal, enzovoorts. Omdat we uiteindelijk willen nagaan hoe het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten kan worden verkleind, houden we bij de berekening van het onbenutte arbeidspotentieel alleen rekening met verschillen tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond die niet zijn te beïnvloeden. Het gaat dan specifiek om *geslacht* en *leeftijd*.

Punt van discussie kan zijn of het *opleidingsniveau* ook hiertoe moet worden gerekend. Migrant die als volwassene in Nederland arriveren, hebben immers in het algemeen hun opleiding in het land van herkomst voltooid, zodat hun opleidingsniveau in zekere zin een 'gegeven' is. Toch ligt hun opleidingsniveau daarmee niet per se vast, omdat dit in beginsel in Nederland door het aanbieden van opleidings- en trainingsmogelijkheden valt te beïnvloeden. Voor migrant die als kind in Nederland zijn komen wonen, ligt het opleidingsniveau per definitie (nog) niet vast. Daarom beschouwen we het opleidingsniveau als een in potentie te beïnvloeden kenmerk, waarvoor we daarom niet corrigeren bij de berekening van het onbenutte arbeidspotentieel.

We definiëren het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten meer precies als:
het aantal (of aandeel) migranten dat extra zou werken als hun arbeidsdeelname even groot zou zijn als die van Nederlanders zonder migratieachtergrond met overeenkomstige leeftijd en geslacht.

In hoofdstuk 6, waarin we de samenhang tussen het onbenutte arbeidspotentieel en een reeks persoonskenmerken onderzoeken, nemen we wel nadrukkelijk andere kenmerken van migranten, zoals opleidingsniveau en talenkennis, mee.

Het gaat in deze verkenning om het *kwantitatieve* onbenutte potentieel, uitgedrukt als het aantal of aandeel *personen* dat niet werkt (inactieven). We houden in eerste instantie geen rekening met het aantal uren dat iemand werkt, maar zullen daar in hoofdstuk 7 wel aanstippen. We gaan in dat hoofdstuk ook kort in op twee andere kenmerken van het werk van migranten, namelijk het dienstverband en het loon. De kwaliteit van het werk in bredere zin blijft in de verkenning buiten beschouwing, maar zal voorwerp van onderzoek zijn in de vervolgfase.

3.2 Het onbenutte arbeidspotentieel naar leeftijd en geslacht

Waar het in het vorige hoofdstuk om 'stroom'-grootheden ging (het aantal migranten dat in een jaar naar Nederland komt of uit Nederland vertrekt), gaat het in dit hoofdstuk om het totale 'bestand' aan migranten dat in 2022 in Nederland aanwezig was. In deze paragraaf schatten we het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten op basis van cijfers van het CBS voor het jaar 2022. Aangezien we het onbenutte arbeidspotentieel hebben gedefinieerd als het

verschil in arbeidsdeelname tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond met overeenkomstige leeftijd en geslacht, vergelijken we hiertoe voor verschillende leeftijdsgroepen en voor mannen en vrouwen afzonderlijk de omvang van de werkzame bevolking met de totale bevolking.

De bovenste twee blokken van tabel 1 (pagina 22) laten zien dat er in 2022 bijna 1,7 miljoen migranten in de leeftijdsgroep van 25 tot 65 jaar in Nederland verblijven van wie er ruim 1,1 miljoen betaald werk hebben. Dit betekent dat iets meer dan twee derde van hen (67,6%) betaald werk heeft, zoals is te lezen in het derde blok. Daarnaast zijn er bijna 6,5 miljoen Nederlanders zonder migratieachtergrond van 25 tot 65 jaar, van wie bijna 5,6 miljoen betaald werk hebben. De gemiddelde arbeidsdeelname van hen bedraagt daarmee 85,7%.

Het verschil in percentage werkenden onder Nederlanders zonder migratieachtergrond en onder migranten kan niet zonder meer worden geïnterpreteerd als het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten, aangezien we dit hebben gedefinieerd als het verschil in arbeidsdeelname tussen *overeenkomstige* groepen. Daarom tonen we in tabel 1 ook de arbeidsdeelname van migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond in vier leeftijdsgroepen en voor mannen en vrouwen afzonderlijk. Het verschil in arbeidsdeelname tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en migranten in elk van deze groepen is gelijk aan het onbenutte arbeidspotentieel onder de migranten in deze groep. Zo zien we dat van de mannelijke migranten van 25 tot 35 jaar 79,6% werkzaam is, terwijl dit voor Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond in dezelfde leeftijdsgroep 91,4% is. Het onbenutte arbeidspotentieel voor deze groep bedraagt dus 11,7%, zoals in het vierde blok te zien is. Als we dit percentage toepassen op de omvang van de totale groep mannelijke migranten van 25 tot 35 jaar (in blok 1) vinden we een totale omvang van het onbenutte arbeidspotentieel in deze groep van 27.000 personen (blok 5). Het onbenutte arbeidspotentieel onder Nederlanders zonder migratieachtergrond is in iedere groep per definitie gelijk aan nul. Dit betekent, zoals eerder aangegeven, natuurlijk niet dat er in deze groepen geen arbeidspotentieel aanwezig is, maar het gaat in deze verkenning uitsluitend om het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten *ten opzichte van* Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Als we deze berekening voor alle combinaties van leeftijd en geslacht uitvoeren, kunnen we tot slot het totale onbenutte arbeidspotentieel voor migranten berekenen, door de aantallen voor de afzonderlijke groepen op te tellen. Het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten blijkt dan 331.000 personen te zijn. Dit komt overeen met 19,5% van de totale migrantenbevolking van 25 tot 65 jaar. Anders gezegd, als de arbeidsdeelname van migranten in alle leeftijds- en geslachtsgroepen gelijk zou zijn aan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond, zou bijna een op de vijf migranten méér aan het werk zijn dan nu het geval is.

Tabel 1. Bevolking, werkzame bevolking en arbeidsdeelname van migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond en onbenut arbeidspotentieel (procentueel en aantal) van migranten naar leeftijd en geslacht, 2022

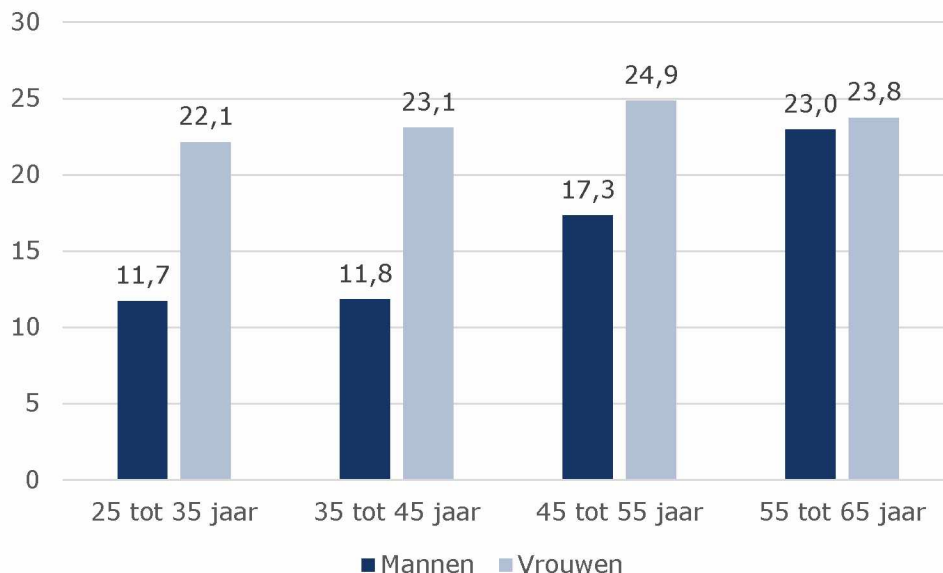
	Migranten			Nederlanders zonder migratieachtergrond		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
<i>1. Bevolking (x 1.000)</i>						
25 tot 35 jaar	463	227	236	1.473	751	723
35 tot 45 jaar	478	229	249	1.382	699	683
45 tot 55 jaar	430	201	229	1.714	864	851
55 tot 65 jaar	324	156	168	1.926	967	959
Totaal	1.694	812	882	6.495	3.280	3.215
<i>2. Werkzame bevolking (x 1.000)</i>						
25 tot 35 jaar	340	181	159	1.334	686	648
35 tot 45 jaar	347	185	162	1.250	648	602
45 tot 55 jaar	287	148	139	1.514	789	725
55 tot 65 jaar	171	94	76	1.472	808	664
Totaal	1.145	608	536	5.569	2.930	2.639
<i>3. Arbeidsdeelname (%)</i>						
25 tot 35 jaar	73,4	79,6	67,5	90,5	91,4	89,6
35 tot 45 jaar	72,7	80,9	65,1	90,5	92,7	88,1
45 tot 55 jaar	66,7	73,9	60,4	88,3	91,3	85,3
55 tot 65 jaar	52,7	60,6	45,5	76,4	83,5	69,3
Totaal	67,6	74,9	60,8	85,7	89,3	82,1
<i>4. Onbenut potentieel (%)</i>						
25 tot 35 jaar	17,1	11,7	22,1			
35 tot 45 jaar	17,8	11,8	23,1			
45 tot 55 jaar	21,6	17,3	24,9			
55 tot 65 jaar	23,7	23,0	23,8			
Totaal	19,5	15,3	23,4			
<i>5. Onbenut potentieel (x 1.000)</i>						
25 tot 35 jaar	79	27	52			
35 tot 45 jaar	85	27	57			
45 tot 55 jaar	92	35	57			
55 tot 65 jaar	76	36	40			
Totaal	331	124	207			

Het onbenutte arbeidspotentieel van 331.000 migranten komt overeen met ruim 3% van het totale aantal werkenden in Nederland in 2022. Het aantal is verder gelijk aan driekwart van het aantal openstaande vacatures in 2022. Als dit potentieel zou kunnen worden benut, zou dit aanzienlijk bijdragen aan het

verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt en het voorzien in de personeelsbehoefte van werkgevers. Tegelijkertijd is het natuurlijk niet zo dat iedereen die tot dit potentieel behoort volledig en direct inzetbaar is en dat hun kwalificaties en voorkeuren precies aansluiten bij de vraag vanuit bedrijven en instellingen. Het illustreert wel dat als het mogelijk zou zijn een aanzienlijk deel van het onbenutte potentieel te 'mobiliseren', daarmee een substantiële bijdrage zou kunnen worden geleverd aan het verminderen van personeelstekorten en de krapte op de arbeidsmarkt.

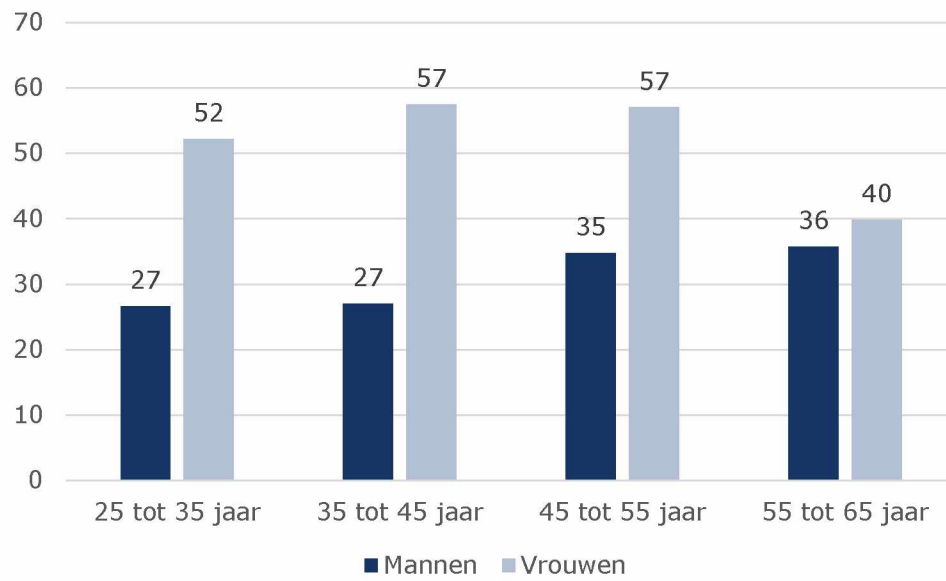
Er zijn aanzienlijke verschillen in het onbenutte arbeidspotentieel tussen mannen en vrouwen en tussen leeftijdsgroepen. We laten dit wat duidelijker zien in figuur 5 en 6. Het onbenutte arbeidspotentieel bij vrouwen in alle leeftijdsgroepen behalve die van 55 tot 65 jaar is aanzienlijk groter dan bij mannen. Voor migranten onder de 45 jaar is het onbenutte potentieel onder vrouwen zelfs tweemaal zo groot als onder mannen, zowel in relatieve zin als in absolute aantallen. Het totale onbenutte arbeidspotentieel van migranten bestaat dan ook voor 63% uit vrouwen. Terwijl het procentuele onbenutte potentieel bij mannen oploopt met de leeftijd, is er bij vrouwen weinig verschil tussen de leeftijdsgroepen. In absolute aantallen is het onbenutte potentieel het grootst in de leeftijdsgroep van 45 tot 55 jaar, maar de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zijn niet bijzonder groot.

Figuur 5. Onbenut arbeidspotentieel van migranten naar leeftijd en geslacht, 2022 (in procenten)

Figuur 6. Onbenut arbeidspotentieel van migranten naar leeftijd en geslacht, 2022 (x 1.000 personen)

The background of the slide features a gradient of vertical bands in shades of orange, pink, and blue. Several semi-transparent squares of various colors (orange, pink, blue) are scattered across the upper half of the slide, creating a modern, abstract design.

Hoofdstuk 4

Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland

- Migranten uit Turkije, Marokko en Syrië vormen bijna 40% van het onbenutte arbeidspotentieel, met respectievelijk 49.300, 48.400 en 31.100 personen.
- Procentueel is het onbenutte potentieel het hoogst onder migranten uit Jemen, Syrië, Eritrea, Somalië, Soedan en Ethiopië. Van de vrouwelijke migranten uit deze landen behoort meer dan de helft tot het onbenutte arbeidspotentieel.
- Het onbenut arbeidspotentieel verschilt niet alleen tussen herkomstlanden, maar ook sterk tussen mannen en vrouwen en, in iets mindere mate, tussen leeftijdsgroepen.

4.1 Arbeidsdeelname naar herkomstland

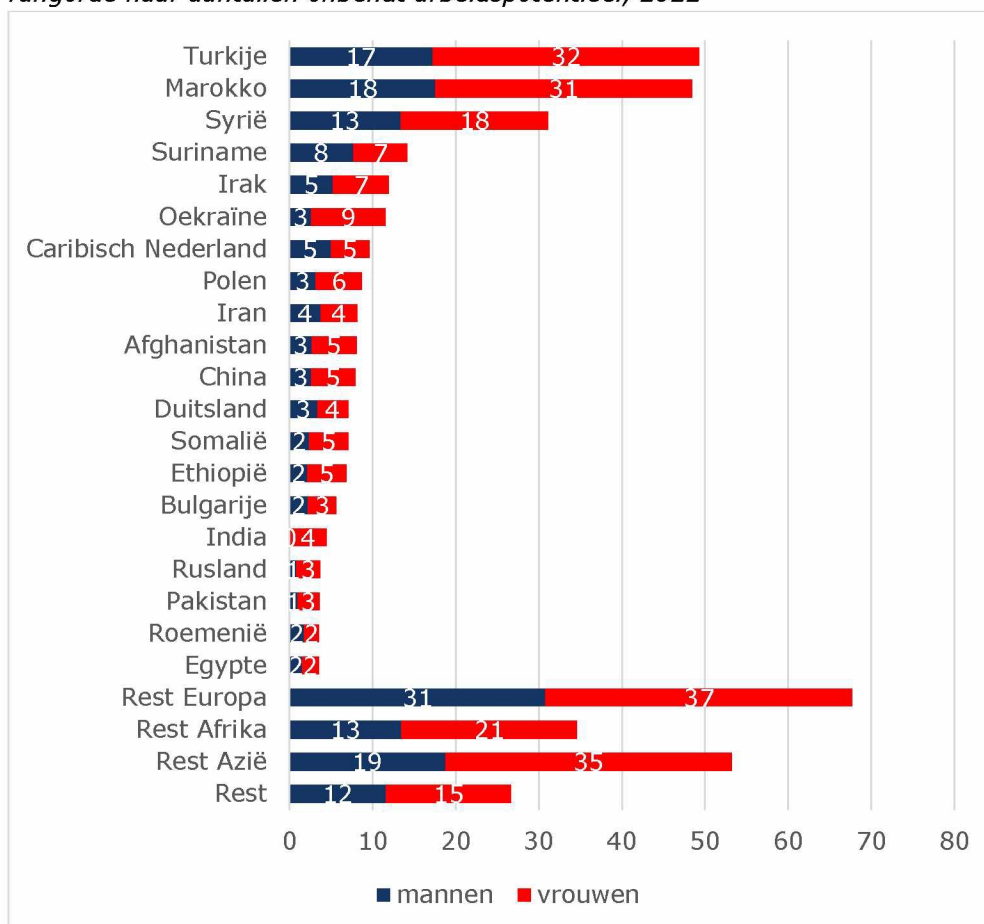
In dit hoofdstuk verbijzonderen we het onbenutte arbeidspotentieel naar het herkomstland van de migranten. Door ook te differentiëren naar leeftijd en geslacht, kunnen we het onbenutte arbeidspotentieel – zowel procentueel als in absolute aantallen – berekenen voor migranten die uit verschillende landen afkomstig zijn. Net als in het vorige hoofdstuk beperken we ons hier tot migranten van 25 tot 65 jaar.

Van het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten van 25 tot 65 jaar van 331.000 personen in 2022 (zie hoofdstuk 3) zijn 146.000 afkomstig uit Azië, 83.000 uit Afrika, 65.000 uit Europa en 37.000 uit de Amerika's en Oceanië.

Figuur 7 toont de twintig herkomstlanden waaruit het grootste aantal migranten met onbenut arbeidspotentieel afkomstig is. De twee herkomstlanden met het grootste onbenutte arbeidspotentieel zijn Turkije (49.300 personen, waarvan 65% vrouw) en Marokko (48.400 personen, 64% vrouw). Er is ook een groot onbenut potentieel onder migranten uit Syrië (31.100 personen, 57% man). Uit deze drie landen is bijna 40% van het totale onbenutte arbeidspotentieel afkomstig.

De overige 17 landen in de top 20 herkomstlanden vormen nog eens bijna 40% van het totale onbenutte potentieel. Het gaat hierbij om zes Europese, zes Aziatische, drie Afrikaanse en twee Amerikaanse landen.

*Figuur 7. Onbenut arbeidspotentieel 25 tot 65 jaar naar herkomstland (x 1.000),
rangorde naar aantallen onbenut arbeidspotentieel, 2022*

Bron: CBS (Statline); berekeningen Adviesraad Migratie

Noot: Caribisch Nederland omvat ook de herkomstlanden Curaçao, Aruba en Sint-Maarten.

Bijlage 2 geeft een uitsplitsing naar de leeftijdscategorieën 25-35 jaar, 35-55 jaar en 55-65 jaar van de top 20 landen en binnen elke leeftijdscategorie wordt een onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

De uitsplitsing laat zien dat het onbenutte arbeidspotentieel verschilt tussen herkomstlanden, maar ook tussen mannen en vrouwen afkomstig uit hetzelfde land en, in iets mindere mate, tussen leeftijdsgroepen. We vermelden enkele opvallende cijfers. Onder Turkse en Marokkaanse migranten is het onbenutte arbeidspotentieel het hoogst in de oudste leeftijdscategorie (55-65 jaar) met ongeveer 30% bij mannen en 50% bij vrouwen. In de jongste leeftijdscategorie (25-35 jaar) is dit aanzienlijk lager, met respectievelijk 10% en 35%. Als gevolg daarvan bestaat het onbenutte arbeidspotentieel onder Turken en Marokkanen voor bijna driekwart respectievelijk tweederde uit 45-plussers.

Onder Syrische migranten is het onbenutte arbeidspotentieel onder alle leeftijdsgroepen hoog, vooral onder vrouwen, waaronder het onbenutte potentieel ongeveer tweederde bedraagt. Hierdoor is het aandeel jongeren in het onbenutte potentieel aanzienlijk groter dan bij Turkse en Marokkaanse migranten: 64% van het onbenutte potentieel van Syrische migranten is jonger dan 45 jaar. Ook onder

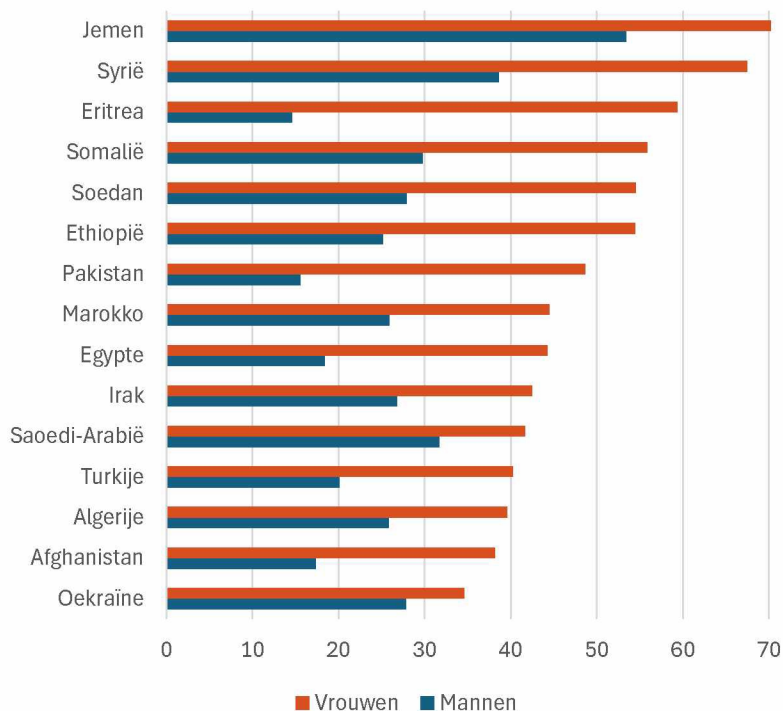
vrouwelijke migranten uit Somalië en Ethiopië is het onbenutte arbeidspotentieel met rond 60% hoog, al is hun absolute aantal relatief klein.

Het onbenut arbeidspotentieel van Poolse migranten is laag (5% bij mannen en bij vrouwen iets hoger). Toch staan ze in de top 20 door het grote absolute aantal Poolse migranten in Nederland. Verder valt het lage onbenutte arbeidspotentieel onder mannelijke Indiase migranten tot 55 jaar op (nog geen 2%), terwijl dit onder migranten uit Pakistan aanzienlijk hoger ligt met 22%. Uit India komen veel kennismigrantengroepen.

Procentueel hoog onbenut arbeidspotentieel

In Figuur 8a en 8b zijn herkomstlanden gerangschikt naar het procentuele aandeel van het onbenutte arbeidspotentieel. Figuur 8a toont de rangorde van herkomstlanden waarvan het onbenutte arbeidspotentieel minimaal 1.000 personen telt. Met uitzondering van Oekraïne bestaat deze lijst geheel uit Aziatische en Afrikaanse herkomstlanden. Bij migranten uit al deze herkomstlanden is het onbenutte potentieel onder vrouwen aanzienlijk hoger dan onder mannen. Onder vrouwen uit Jemen, Syrië, Eritrea, Somalië, Soedan en Ethiopië ligt dit percentage zelfs boven de 50%. Bij mannen uit deze landen is het aandeel lager, al maakt ook onder Jemenitische mannen het onbenutte potentieel meer dan de helft van de groep uit. Met uitzondering van Syrië gaat het hierbij echter om relatief kleine migrantengroepen.

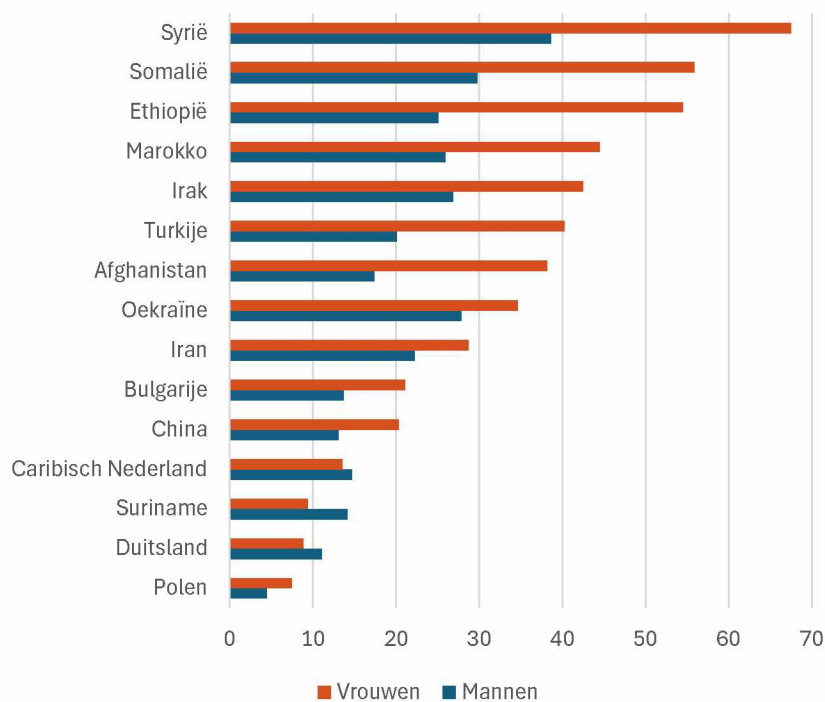
Figuur 8a. Aandeel onbenut arbeidspotentieel 25 tot 65 jaar naar herkomstland (%), 2022, rangorde naar percentage onbenut potentieel van minimaal 1.000 personen in Nederland

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Hanteren we een minimumomvang van het onbenutte arbeidspotentieel van 5.000 personen (figuur 8b), dan vertoont de ranglijst van herkomstlanden meer overeenkomst met die in figuur 8, zij het in een andere volgorde. Herkomstlanden Somalië en Ethiopië staan dan hoger dan Marokko en Turkije.

Figuur 8b. Aandeel onbenut arbeidspotentieel 25 tot 65 jaar naar herkomstland (%), 2022, rangorde naar percentage onbenut potentieel minimaal 5.000 personen in Nederland

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

The background of the slide features a gradient of vertical bands in shades of orange, pink, and blue. Several semi-transparent squares of various colors (orange, pink, blue) are scattered across the upper half of the slide, creating a modern, abstract design.

Hoofdstuk 5

Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief

- Het onbenutte arbeidspotentieel varieert sterk met het migratiemotief: het bedraagt 61% voor nareizigers, 40% voor asielmigranten en -1% voor kennismigranten van buiten de EU/EFTA.
- Onder gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA is het onbenutte potentieel 21% en van binnen de EU/EFTA 9%.
- Het onbenutte arbeidspotentieel bestaat voor bijna de helft uit asielmigranten en Oekraïense ontheemden en voor een kwart uit gezinsmigranten.
- Hoe langer de verblijfsduur in Nederland, hoe kleiner over het algemeen het onbenutte potentieel, met uitzondering van arbeidsmigranten die vanaf aankomst al een hoge arbeidsdeelname hebben.
- Bij studiemigranten verdwijnt het onbenutte potentieel vrijwel volledig als zij langer dan vijf jaar in Nederland blijven.
- Bij asielmigranten en gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA neemt de arbeidsdeelname geleidelijk toe met de verblijfsduur, maar deze is ook na 10 jaar of meer nog beduidend lager dan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond.
- Meer recente cohorten van arbeids-, studie- en gezinsmigranten hebben na een verblijf van vijf jaar een hogere arbeidsdeelname dan cohorten die eerder zijn gearriveerd.
- Bij asielmigranten fluctueert de arbeidsdeelname sterk met het algehele werkloosheidspercentage.

5.1 Arbeidsdeelname migranten naar migratiemotief

In het vorige hoofdstuk onderzochten we hoe het onbenutte arbeidspotentieel varieert tussen migranten uit verschillende herkomstlanden. In dit hoofdstuk relateren we het onbenutte arbeidspotentieel aan het migratiemotief en de verblijfsduur in Nederland. De gegevens zijn weer afkomstig van het CBS. Dit legt een aantal beperkingen op aan de analyse.

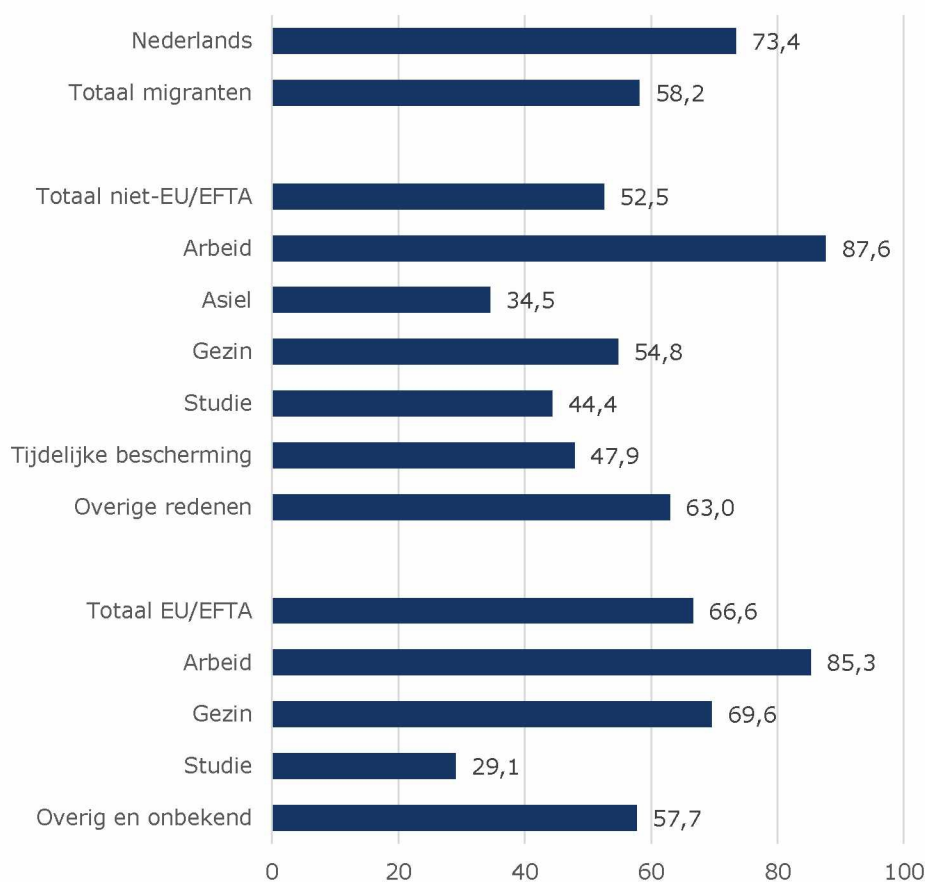
Allereerst kennen we voor iedere migrant slechts één migratiemotief, hoewel een migrant in werkelijkheid verschillende motieven kan hebben gehad. Dit migratiemotief blijft (per definitie) gelijk, hoelang men ook in Nederland verblijft. Iemand die oorspronkelijk vanwege een studie naar Nederland is gekomen, wordt dus gedurende zijn of haar gehele verblijf in Nederland als 'studiemigrant' aangeduid, ook als de studie al lang is afgerond.

In de tweede plaats registreert het CBS het migratiemotief pas vanaf 1999. Dit betekent dat alle migranten die vóór 1999 in Nederland zijn aangekomen in dit hoofdstuk buiten beschouwing blijven. Het gaat in dit hoofdstuk dan om ruim 1,4 miljoen migranten van 15 tot 75 jaar, terwijl het totale aantal migranten in deze leeftijdsgroep 2,1 miljoen bedraagt. Voor een op de drie migranten in Nederland hebben we dus geen informatie over het migratiemotief.

In de derde plaats hanteert het CBS bij de statistieken van het migratiemotief een grove indeling in vier leeftijdsgroepen: jonger dan 18 jaar, 18 tot 30 jaar, 30 tot 40 jaar en 40 tot 75 jaar. Hierdoor kunnen we niet dezelfde verfijnde berekening van het onbenutte arbeidspotentieel op basis van leeftijdsgroepen van 10 jaar maken als in hoofdstuk 3 en 4. Omdat personen onder 18 jaar nog leerplichtig zijn, zullen we deze leeftijdscategorie in dit hoofdstuk buiten beschouwing laten.

Van de 1,4 miljoen migranten van 15 tot 75 jaar die sinds 1999 naar Nederland zijn gekomen verrichtten in 2022 bijna 822.000 (58,2%) betaald werk (figuur 9; zie bijlage 3 voor gedetailleerde cijfers). Het hebben van betaald werk is hierbij gebaseerd op de voornaamste inkomensbron van de migrant: wie inkomen uit arbeid of onderneming heeft, wordt als betaald werkend beschouwd.⁹ Daarmee was de arbeidsdeelname van migranten aanzienlijk lager dan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond, die 73,4% bedroeg.¹⁰

Figuur 9. Arbeidsdeelname (in procenten van de bevolking van 15 tot 75 jaar) van Nederlanders zonder migratieachtergrond en van migranten uitgesplitst naar migratiemotief, 2022

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Het aandeel werkenden varieert sterk tussen migranten met verschillende migratiemotieven. Niet verrassend is dat het aandeel werkenden het hoogst is onder migranten die vanwege arbeid naar Nederland zijn gekomen. Zij hebben zelfs vaker betaald werk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Het aandeel werkenden is het laagst onder studiemigranten uit de EU/EFTA. Ook dit is niet verrassend, aangezien velen van hen nog studeren. Overigens is het aandeel werkenden onder de studiemigranten van buiten de EU/EFTA groter, maar dit zou

⁹ Het CBS duidt dit aan als de sociaaleconomische categorie (SEC) werknemer en zelfstandige.

¹⁰ Dit percentage is lager dan in de twee voorgaande hoofdstukken omdat hierin ook personen van 15 tot 25 jaar en van 65 tot 75 jaar zijn begrepen.

kunnen samenhangen met een langere verblijfsduur, waardoor een deel van hen de studie inmiddels heeft voltooid (zie hierna). Ook onder asielmigranten is de arbeidsdeelname erg laag: slechts iets meer dan een op drie werkt. Hierbij moet worden opgemerkt dat alleen asielmigranten die staan ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister (basisregistratie personen, BRP) in de figuur zijn opgenomen.¹¹ En de cijfers zijn uit 2022, toen de 24-weeken-eis nog van kracht was.¹²

Het aandeel gezinsmigranten dat werkt ligt hoger dan het aandeel werkende asiel- en studiemigranten, vooral als zij uit de EU/EFTA komen. Het gaat hierbij zowel om personen die zijn meegekomen – als partner of als kind – met een andere migrant als om gezinsleden die zich later bij een hier gevestigde migrant hebben gevoegd (gezinshereniging) en om huwelijkspartners van gevestigde migranten (gezinsoorming). Uit de tabellen in bijlage 3 blijkt dat de arbeidsdeelname tussen deze verschillende groepen gezinsmigranten uiteenloopt. De arbeidsdeelname varieert ook al naar gelang men meekomt met of zich voegt bij een arbeids-, studie- of asielmigrant.

Hoewel de arbeidsdeelname onder arbeidsmigranten het hoogst is, vormen zij met een aantal van 248.000 personen (waarvan bijna twee derde uit de EU/EFTA) toch slechts zo'n 30% van alle werkzame migranten. Er zijn dus ruim tweemaal zoveel werkzame migranten in Nederland die niet vanwege werk naar Nederland zijn gekomen als werkzame migranten die wel voor werk zijn gekomen. Ruim 300.000 werkzame migranten zijn gezinsmigranten. Hierbij past opnieuw de belangrijke kanttekening dat het hierbij uitsluitend gaat om migranten die zijn ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP). Het is bekend dat een groot deel van de arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA zich (nog) niet heeft ingeschreven, waardoor het aantal Europese arbeidsmigranten aanzienlijk wordt onderschat.

5.2 Onbenut arbeidspotentieel naar geslacht en leeftijd

De cijfers in figuur 9 geven nog geen goed beeld van de omvang van het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten, omdat migranten hier niet worden vergeleken met Nederlanders zonder migratieachtergrond met *overeenkomstige* leeftijd en geslacht. De verschillen in arbeidsdeelname tussen de groepen migranten kunnen dan ook samenhangen met verschillen in samenstelling naar leeftijd en geslacht. Zo zijn veel studiemigranten jong en volgen nog onderwijs, hetgeen hun lage arbeidsdeelname kan verklaren.

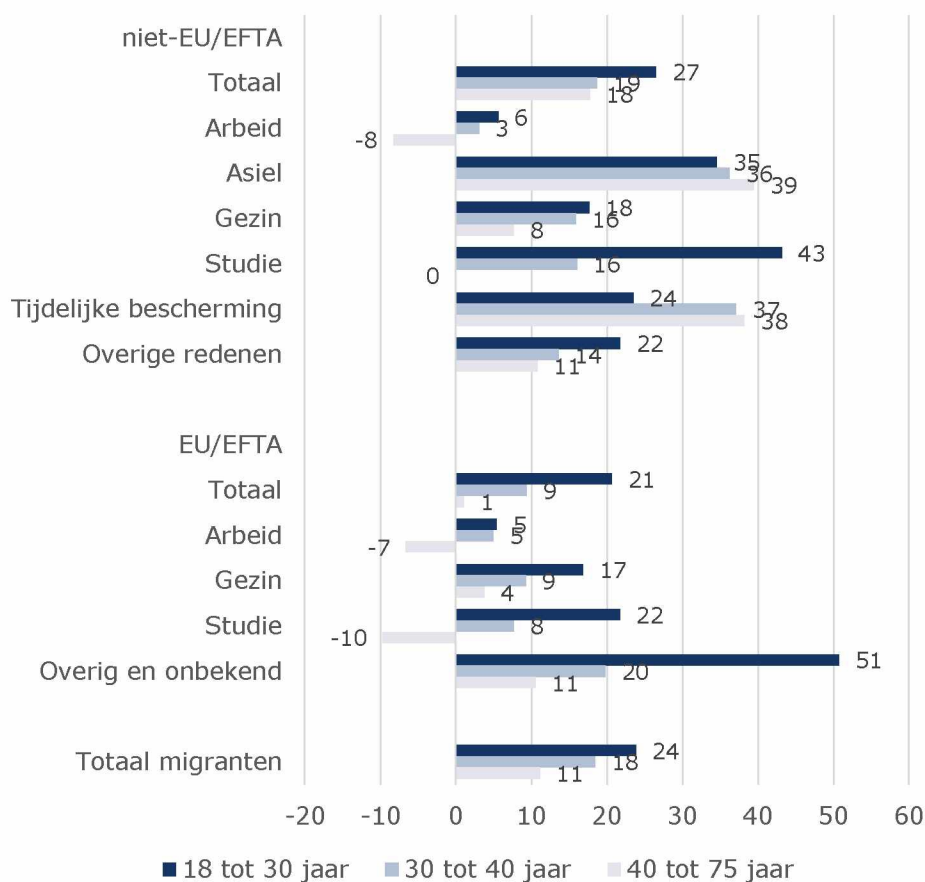
¹¹ Het gaat hierbij primair om statushouders die de centrale opvang hebben verlaten, maar kan ook gaan om asielzoekers die langer dan een half jaar in een centrale opvangvoorziening verblijven.

¹² Sinds het loslaten van de 24-weeken-eis in november 2023 is het aantal verstrekte tewerkstellingsvergunningen (TWW's) voor asielzoekers gestegen, van 1.840 in 2023 naar 7.370 in 2024, zie [UWV](#).

In figuur 10a en 10b tonen we het verschil in arbeidsdeelname tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en groepen migranten, oftewel het onbenutte arbeidspotentieel, voor overeenkomstige leeftijdsgroepen en voor mannen en vrouwen afzonderlijk.¹³ Hierbij laten we jongeren die voltijdsonderwijs volgen buiten beschouwing: als zij geen betaald werk hebben, beschouwen we hen niet als 'onbenut' potentieel. Bijlage 3 bevat tabellen met meer gedetailleerde cijfers.

Figuur 10a. Onbenut arbeidspotentieel van mannelijke migranten naar migratiemotief en leeftijd, 2022 (in procenten van de betreffende leeftijdsgroep exclusief voltijdsonderwijsvolgenden).

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Bij de mannen (figuur 10a) zien we dat alle migrantengroepen, met uitzondering van arbeidsmigranten van 40 jaar en ouder en Europese studiemigranten van 40 jaar en ouder, een lagere arbeidsdeelname hebben dan overeenkomstige Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond. De verschillen zijn over het algemeen het grootst bij de jongste leeftijdscategorie (18 tot 30 jaar). Hierbij moet worden opgemerkt dat de arbeidsdeelname van jonge Nederlanders zonder migratieachtergrond met ruim 91 procent in internationaal perspectief erg hoog is. Het verschil in arbeidsdeelname (en dus het onbenutte potentieel) is in het

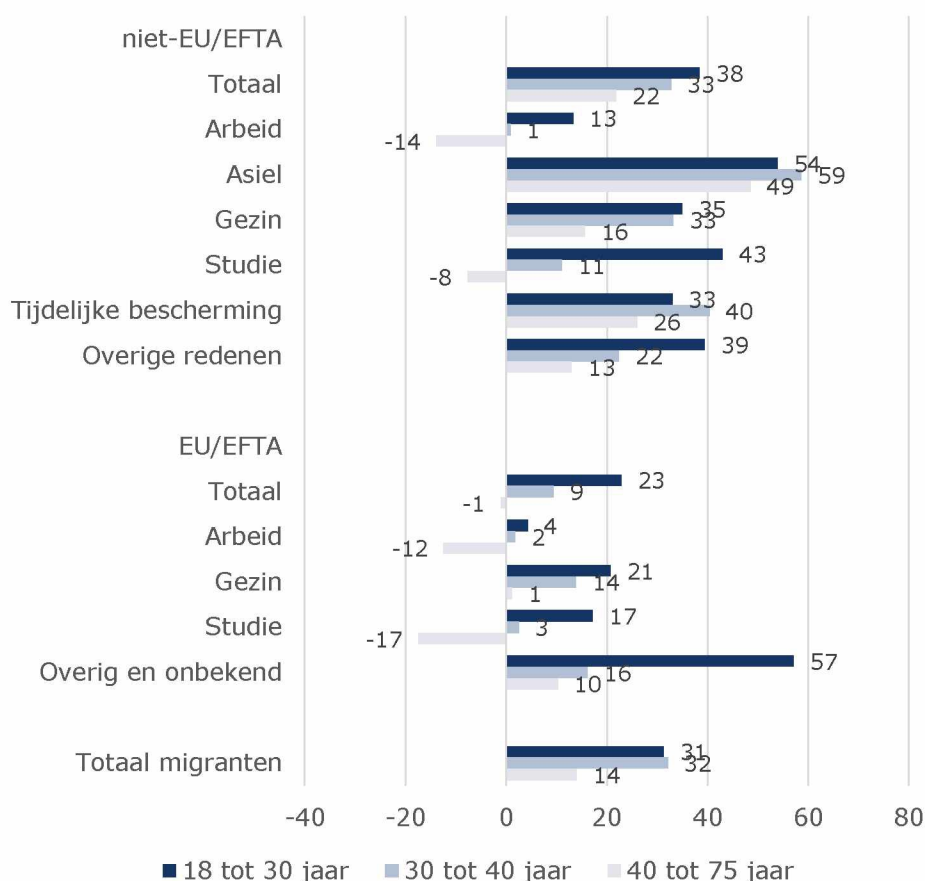
¹³ Voor de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond zijn de cijfers gebaseerd op microdata van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) 2022.

algemeen het kleinst voor migranten van 40 jaar en ouder. Hierbij speelt mee dat in deze leeftijdsgroep ook onder Nederlanders zonder migratieachtergrond de arbeidsdeelname wat lager is, doordat een deel van deze leeftijdsgroep al met pensioen is.

Verder zijn er grote verschillen in onbenut arbeidspotentieel tussen groepen migranten met verschillend migratiemotief. Het onbenutte potentieel is het kleinst – of zelfs negatief (dat wil zeggen ‘overbenutting’) – onder arbeidsmigranten en studiemigranten van 40 jaar en ouder. Het onbenutte potentieel is het grootst onder asiel- en gezinsmigranten (inclusief de Oekraïners die onder de categorie ‘tijdelijke bescherming’ vallen). Ook onder jonge studiemigranten die geen voltijdsopleiding meer volgen is het onbenutte potentieel met 43% hoog. Studenten van buiten de EU/EFTA zijn vaker genoodzaakt te werken, omdat zij bij een onvoldoende inkomen hun verblijfsstatus kunnen verliezen.

Figuur 10b. Onbenut arbeidspotentieel van vrouwelijk migranten naar migratiemotief en leeftijd, 2022 (in procenten van de betreffende leeftijdsgroep exclusief voltijdsonderwijsvolgenden)

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Bij vrouwen (figuur 10b) zien we in grote lijnen hetzelfde patroon: het onbenutte potentieel is het grootst onder jongeren, asielmigranten, gezinsmigranten en jonge studiemigranten en het kleinst (of negatief) onder 40-plussers, arbeidsmigranten en studiemigranten van 40 jaar en ouder. Verder zien we dat het procentuele

onbenutte arbeidspotentieel onder vrouwelijke migranten over het algemeen groter is dan onder mannelijke migranten. Bedenk dat we hierbij mannelijke migranten vergelijken met Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond en vrouwelijke migranten met Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond. Aangezien de arbeidsdeelname onder Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond groter is dan onder Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond, betekent dit dat het verschil in arbeidsdeelname tussen mannelijke en vrouwelijke migranten over het algemeen nog groter is dan tussen Nederlandse mannen en vrouwen zonder migratieachtergrond.

Als we de gegevens in figuur 10a en 10b combineren en rekening houden met de omvang van de verschillende groepen, kunnen we het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten naar migratiemotief berekenen, zowel in relatieve zin (in procenten van de bevolking van 18 tot 75 jaar) als in aantal personen (tabel 2). We onderscheiden hier bij de migratiemotieven ook een aantal subcategorieën die in figuur 10a en 10b niet zijn opgenomen, maar wel zijn te vinden in bijlage 3.

Het gemiddelde onbenutte arbeidspotentieel onder migranten van 18 tot 75 jaar die sinds 1999 in Nederland zijn aangekomen, bedroeg in 2022 18,9%. Voor mannen gaat het om 15,7% en voor vrouwen om 21,7%.¹⁴

Er is een grote variatie in onbenut potentieel tussen migranten met verschillende migratiemotieven. Het is met 60,6% het grootst onder nareizigers,¹⁵ gevolgd door 40,3% onder asielzoekers zelf. Onder vrouwen is het bovendien nog aanzienlijk groter dan onder mannen. Tezamen gaat het hier om een onbenut potentieel van 86.000 personen, 36% van het totale onbenutte potentieel. Onder Oekraïners ('tijdelijke bescherming') is er met 32,3% een wat kleiner onbenut potentieel. Dit onbenutte potentieel is onder vrouwen en mannen vrijwel gelijk.¹⁶ Asielmigranten, nareizigers, gezinsmigranten die zijn herenigd met een asielzoeker (maar geen gebruik hebben gemaakt van de nareisregeling) en Oekraïners maken tezamen 48% van het onbenutte arbeidspotentieel uit.

Ook onder gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA is er een groot onbenut potentieel van 20,9%. Onder gezinsherenigers is dit potentieel wat groter dan onder gezinsvormers en onder vrouwelijke gezinsmigranten aanzienlijk groter dan onder mannelijke gezinsmigranten. Onder mannelijke gezinsvormers is het onbenutte potentieel met 8% relatief beperkt. Gezinsmigranten die zijn meegekomen met een asielzoeker hebben het minst vaak betaald werk. Maar ook bijna een derde van de gezinsmigranten die met een arbeids- of studiemigrant zijn meegekomen, behoort tot het onbenutte potentieel. Het onbenutte potentieel is

---

¹⁴ Deze percentages verschillen enigszins van die in de twee voorgaande hoofdstukken vanwege de afwijkende leeftijdsgrenzen en het feit dat migranten die vóór 1999 naar Nederland zijn gekomen hierin niet zijn begrepen.

¹⁵ Gezinsleden van personen die een verblijfsvergunning asiel krijgen en binnen 3 maanden een gezinshereniging aanvragen (<https://ind.nl/nl/verblijfsvergunningen/asiel/nareizigers>).

¹⁶ Vrouwen zijn vaak alleenstaande moeders zoals blijkt uit de recente signalering *'Vanuit kwetsbaarheden naar kansen: een goede toekomst voor Oekraïense kinderen en jongeren'* van de Adviesraad Migratie, publicatie 2 juli 2025.

beduidend kleiner onder de 'overige' gezinsmigranten, vooral onder mannen. Het gaat hierbij onder meer om migranten die met een inwoner van Nederland in het huwelijk treden die geen (eerste-generatie)migrant is of die vóór 1999 naar Nederland is gekomen.

Tabel 2. Onbenut arbeidspotentieel onder migranten van 18 tot 75 jaar (in % en in absolute aantallen, exclusief voltijdsonderwijsvolgenden) uitgesplitst naar migratiemotief en geslacht, 2022

	% van betreffende groep			Aantal personen (x 1.000)		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
<i>niet-EU/EFTA</i>						
Totaal	25,1	20,3	29,3	190	71	120
Arbeid	-0,2	-0,2	-0,2	0	0	0
w.v. kennis	-1,4	-1,6	-1,0	-1	-1	0
overig	6,3	6,6	5,2	1	1	0
Asiel	44,3	37,5	53,7	86	42	44
w.v. exclusief nareis	40,3	36,4	47,5	63	37	26
nareis	60,6	46,9	66,4	23	5	18
Gezin	20,9	12,3	24,7	58	11	47
w.v. gezinsvorming	18,4	8,1	22,4	21	3	18
gezinshereniging	22,6	14,8	26,4	37	8	29
meeg. met arbeid	30,3	20,6	32,8	15	2	13
meeg. met studie	30,9	29,5	31,4	1	0	1
meeg. met asiel	37,9	22,2	45,0	5	1	4
overig	17,2	10,2	20,7	36	7	29
Studie	26,5	27,5	25,7	14	7	8
Tijdelijke bescherming	32,3	32,7	32,1	21	7	14
Overige redenen	17,5	13,3	21,3	11	4	7
<i>EU/EFTA (excl. Nederlanders)</i>						
Totaal ^a	9,4	9,4	9,4	47	24	23
Arbeid	-0,4	0,9	-2,1	-1	1	-2
Gezin	9,1	8,6	9,4	17	7	11
meeg. met arbeid	8,9	6,2	10,8	4	1	3
meeg. met studie	26,3	25,2	27,2	1	1	1
overig	8,6	8,7	8,4	12	5	7
Studie	12,8	16,2	10,3	4	2	2
Overig en onbekend	27,0	25,3	29,2	26	14	13
Totaal migranten	18,9	15,7	21,7	237	94	143

Onder gezinsmigranten van binnen de EU/EFTA is het onbenutte arbeidspotentieel met 9% relatief klein. Alleen onder de kleine groep Europese gezinsmigranten die met een studiemigrant zijn meegekomen is het onbenutte potentieel relatief groot, maar het gaat hier voor het grootste deel om jongeren onder 30 jaar. Tezamen

maken de niet-werkende gezinsmigranten 24% van het totale onbenutte arbeidspotentieel uit.

Onder studiemigranten van buiten de EU/EFTA is het onbenutte potentieel ook relatief groot met ruim 26%, maar het gaat ook hier vrijwel uitsluitend om jongeren onder 30 jaar. Mogelijk volgen zij nog een opleiding in deeltijd¹⁷ of hebben zij na het beëindigen van hun opleiding nog geen werk gevonden. Zij maken, tezamen met EU-studiemigranten, bijna 8% van het totale onbenutte potentieel uit.

Onder arbeidsmigranten is er per saldo geen onbenut arbeidspotentieel: hun arbeidsdeelname is zelfs iets hoger dan van overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit geldt het sterkst voor kennismigranten van buiten de EU/EFTA. Onder de overige arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA is er wel een klein onbenut arbeidspotentieel, maar het gaat hier om een klein aantal personen. Tot slot is er nog een groep migranten met een overig of onbekend migratiemotief. Vooral onder de EU/EFTA-migranten is deze groep relatief groot, doordat zij geen vergunning nodig hebben om zich in Nederland te vestigen en er dus geen migratiemotief wordt geregistreerd. Het onbenutte arbeidspotentieel onder deze categorie EU/EFTA-migranten is met 27% relatief hoog. Deze groep bestaat echter voor twee derde uit personen onder 30 jaar, zodat mogelijk een deel van hen nog een deeltijdopleiding volgt. Onder migranten van buiten de EU/EFTA met een overige reden (waartoe onder andere een medische behandeling behoort) is het onbenutte potentieel beperkt in vergelijking met asiel- en gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA.

5.3 Onbenut arbeidspotentieel naar verblijfsduur

Het migratiemotief van migranten wordt bepaald op het moment dat zij in Nederland arriveren. Het ligt in de lijn van de verwachting dat, naarmate men langer geleden is gemigreerd, het migratiemotief minder bepalend is voor de arbeidsdeelname. Zo is het de vraag of het na een verblijf van tien of twintig jaar nog zinvol is een onderscheid te maken tussen bijvoorbeeld arbeids-, asiel- en gezinsmigranten. Voor studiemigranten geldt na een dergelijk lang verblijf dat zij hun studie al lang hebben beëindigd, waardoor de benaming 'studiemigrant' feitelijk niet relevant meer is. Zoals eerder opgemerkt zijn er goede redenen om na een verblijf van tien of twintig jaar niet meer van een 'migrant' te spreken. In deze verkenning hanteren wij het begrip 'migrant' louter als een statistische categorie, waarbij wij willen nagaan hoelang het duurt voordat er tussen inwoners die als migrant naar Nederland zijn gekomen en de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond geen verschillen in arbeidsdeelname meer zijn.

Het CBS geeft cijfers over migranten die vanaf 1999 in Nederland zijn gearriveerd. Dit maakt het mogelijk de samenhang tussen arbeidsdeelname en een verblijfsduur van 0 tot en met 23 jaar te analyseren.

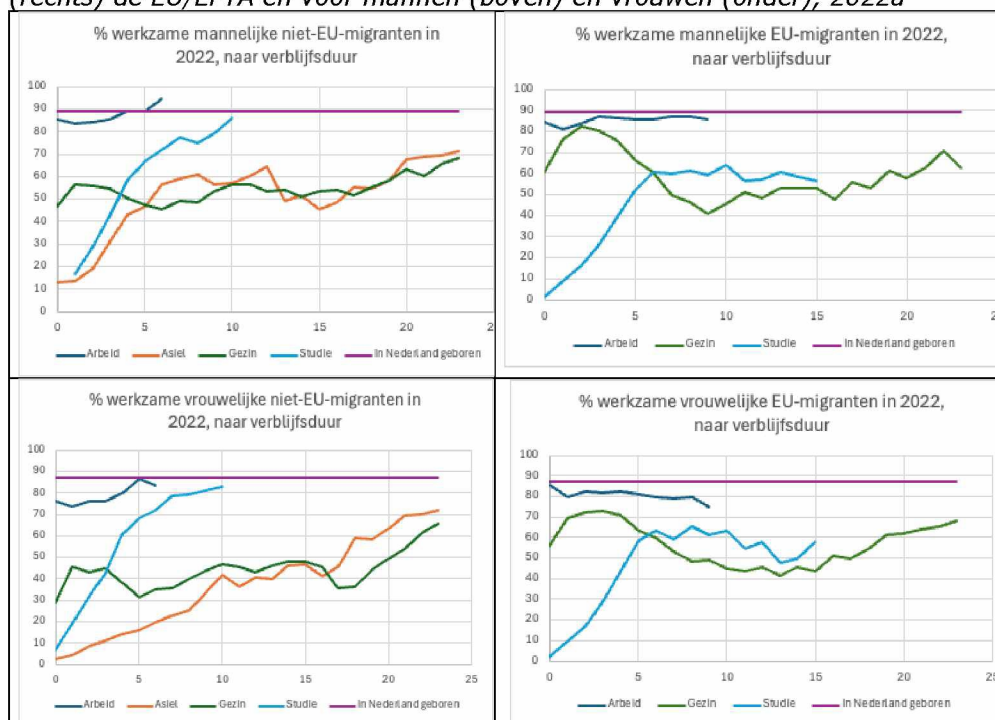
¹⁷ De CBS-cijfers maken het alleen mogelijk studenten met een voltijdsopleiding uit te sluiten.

Als we in 2022 migranten met een verschillende verblijfsduur vergelijken, gaat het per definitie om migranten die in verschillende kalenderjaren in Nederland zijn gearriveerd. Benadrukt moet worden dat deze cijfers alleen betrekking hebben op de populatie migranten die in 2022 nog in Nederland verbleef. Als migranten met een langere verblijfsduur vaker betaald werk hebben dan migranten met een korte verblijfsduur kan dit ook komen doordat migranten die niet (meer) werken, vaker het land weer verlaten. Het is ook denkbaar dat de arbeidsdeelname mede afhankelijk is van het kalenderjaar waarin men in Nederland is gearriveerd (bv. in een jaar met hoge werkloosheid of in een jaar met een krappe arbeidsmarkt). Hieraan zullen we hierna aandacht besteden

We presenteren de relatie tussen verblijfsduur en arbeidsdeelname in de vorm van grafieken met cijfers voor de verschillende migratiemotieven: arbeid, asiel, gezin en studie en voor mannen en vrouwen en de drie leeftijdsgroepen afzonderlijk. We vergelijken de arbeidsdeelname van migranten steeds met die van een overeenkomstige groep Nederlanders zonder migratieachtergrond (de horizontale lijn). Het verschil met die horizontale lijn is dus gelijk aan het onbenutte arbeidspotentieel.

Figuren 11a-11c laten, zoals verwacht, zien dat in veruit de meeste gevallen het verschil in arbeidsdeelname tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond kleiner is naarmate de migrant langer in Nederland verblijft. Bij arbeidsmigranten en studiemigranten is het verschil met Nederlanders zonder migratieachtergrond na verloop van tijd erg klein. Bij asiel- en gezinsmigranten blijft er in de meeste gevallen ook na een lange verblijfsduur een verschil bestaan, zij het aanzienlijk kleiner dan kort na aankomst.

Figuur 11a. Arbeidsdeelname (%) van migranten van 18 tot 30 jaar naar migratiemotief en verblijfsduur voor migranten van buiten (links) en binnen (rechts) de EU/EFTA en voor mannen (boven) en vrouwen (onder), 2022a

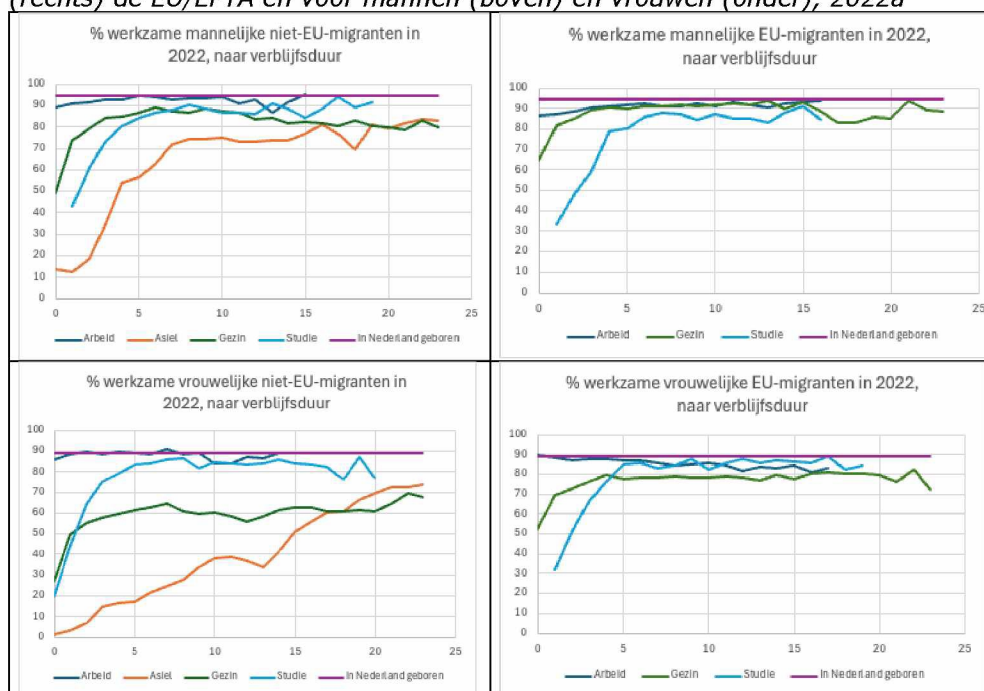

Noot a: Het percentage werkenden is alleen weergegeven als het totale aantal personen groter is dan 50.

Bij 30- tot-40-jarige migranten (figuur 11b) nadert de arbeidsdeelname van mannen na een verblijfsduur van vijf jaar voor alle motieven de arbeidsdeelname van Nederlanders zonder migratieachtergrond. Alleen bij asielmigranten blijft de arbeidsdeelname nog achter. Bij vrouwen blijft de arbeidsdeelname van niet-EU/EFTA-gezins- en vooral asielmigranten ook na een verblijf van meer dan tien jaar nog sterk achter bij die van Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond. Bij EU/EFTA-gezinsmigranten wordt het verschil na vijf jaar echter erg klein.

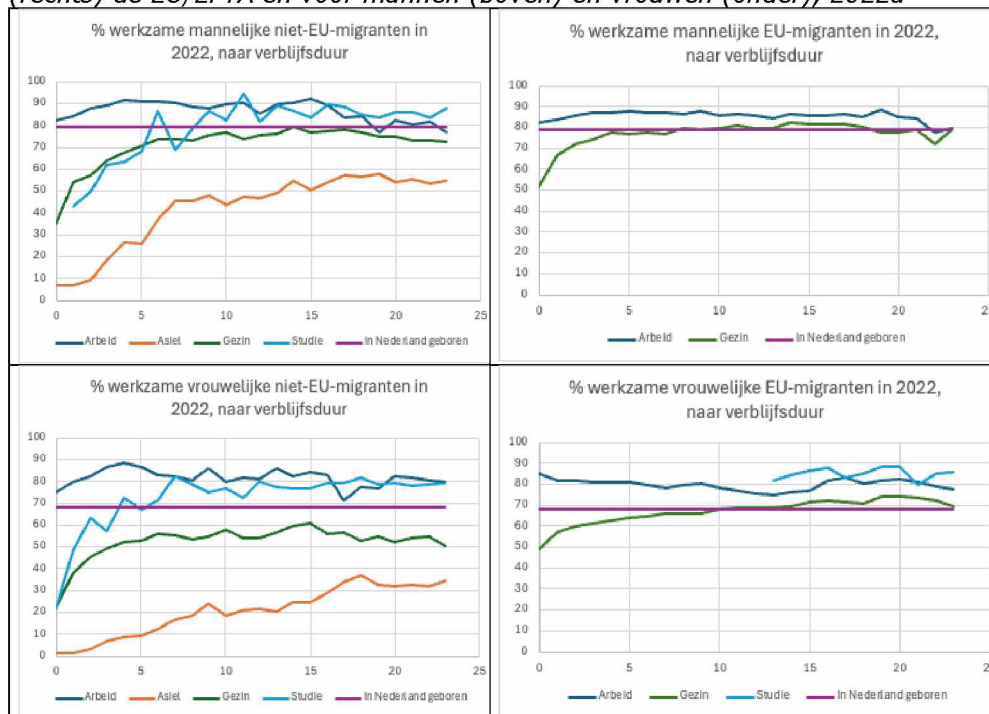
Figuur 11b. Arbeidsdeelname (%) van migranten van 30 tot 40 jaar naar migratiemotief en verblijfsduur voor migranten van buiten (links) en binnen (rechts) de EU/EFTA en voor mannen (boven) en vrouwen (onder), 2022a

Noot a: Het percentage werkenden is alleen weergegeven als het totale aantal personen groter is dan 50.

In figuur 11c zien we dat arbeids- en studiemigranten van 40 jaar en ouder op den duur een hogere arbeidsdeelname hebben dan overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Bedenk hierbij dat er maar weinig oudere studiemigranten met een korte verblijfsduur zijn, aangezien veruit de meeste studiemigranten bij aankomst in Nederland jong zijn. Bij de gezins- en asielmigranten zien we een vergelijkbaar patroon als bij de 30- tot 40-jarigen, maar de arbeidsdeelname van oudere asielmigranten – zowel mannen als vrouwen – blijft ook na een lange verblijfsduur nog ver achter bij die van Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Figuur 11c. Arbeidsdeelname (%) van migranten van 40 tot 75 jaar naar migratiemotief en verblijfsduur voor migranten van buiten (links) en binnen (rechts) de EU/EFTA en voor mannen (boven) en vrouwen (onder), 2022a

Noot a: Het percentage werkenden is alleen weergegeven als het totale aantal personen groter is dan 50.

Kans op werk naar jaar van immigratie

Zoals hiervoor is opgemerkt kan de arbeidsdeelname van migranten ook (mede) afhangen van het kalenderjaar waarin zij naar Nederland zijn gekomen. Hiervoor zijn twee redenen. Ten eerste kan de economische situatie op het moment dat zij in Nederland arriveren en in de jaren daarna van invloed zijn op de kans dat zij betaald werk vinden. Op een krappe arbeidsmarkt met relatief veel vacatures en weinig werklozen zal het gemakkelijker zijn om werk te vinden dan op een ruime arbeidsmarkt waarop het aantal werklozen het aantal vacatures verre overtreft. Ten tweede kunnen ook de kenmerken van de migranten die in Nederland aankomen, variëren over de tijd. Als bijvoorbeeld het aandeel hoger opgeleide immigranten in de loop van de tijd toeneemt of juist afneemt, kan de kans op werk van opeenvolgende 'cohorten' ook toe- of afnemen.¹⁸

Voor de migranten die sinds 1999 naar Nederland zijn gekomen, kan voor opeenvolgende jaarcohorten worden nagegaan welk deel van hen na een bepaalde verblijfsduur betaald werk heeft. Net als hierboven beperken we ons tot de migranten die na de betreffende verblijfsduur nog steeds in Nederland wonen en dus niet zijn teruggekeerd. Omdat we de leeftijd bij aankomst in Nederland niet kennen, maar wel of het gaat om kinderen en jongeren die voltijdonderwijs

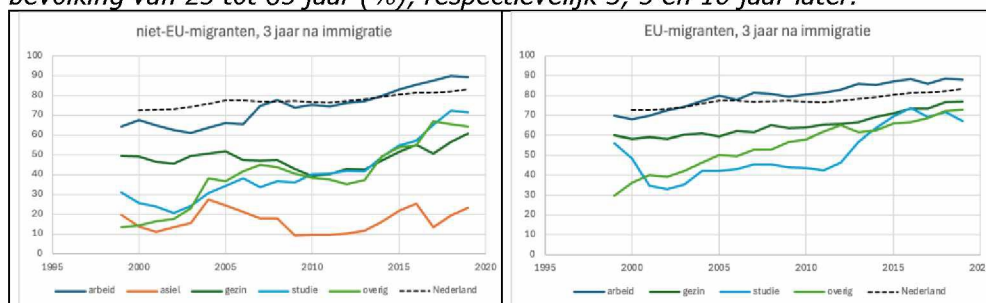
¹⁸ We spreken over 'immigranten' als het gaat over de komst van migranten naar Nederland. Een cohort bestaat uit de migranten die in een bepaald kalenderjaar naar Nederland zijn gekomen.

volgen,¹⁹ sluiten we deze groep uit omdat zij in principe niet tot de potentiële beroepsbevolking behoren.

Figuur 12 toont het percentage van de migranten met verschillende migratiemotieven dat na een verblijf van respectievelijk drie, vijf en tien jaar in Nederland betaald werk heeft, afgezet tegen het kalenderjaar waarin zij naar Nederland zijn gekomen. Globaal zien we hetzelfde patroon als hiervoor: arbeidsmigranten hebben de hoogste arbeidsdeelname, asielmigranten de laagste. Studiemigranten hebben na drie jaar een relatief lage arbeidsdeelname, maar na tien jaar werken zij bijna even vaak als arbeidsmigranten. Gezinsmigranten hebben een iets hogere arbeidsdeelname dan asielmigranten. We hebben in de figuur ter vergelijking ook de arbeidsdeelname van de gehele Nederlandse bevolking van 25 tot 65 jaar opgenomen in het kalenderjaar waarop de cijfers van de migranten betrekking hebben.²⁰

Wat opvalt, is dat voor de meeste migratiemotieven het percentage migranten dat na een bepaalde verblijfsduur betaald werk heeft, in de loop van de jaren is gestegen. Zo werkte van de arbeidsmigranten van buiten de EU die in 1999 naar Nederland zijn gekomen, drie jaar later (in 2002) nog 64%. Van de arbeidsmigranten die in 2019 zijn gearriveerd, was dat drie jaar later nog 89%. Een vergelijkbaar patroon zien we bij EU-arbeidsmigranten, studiemigranten (van binnen en buiten de EU), migranten met een overig of onbekend migratiemotief en in wat minder mate ook bij gezinsmigranten (van binnen en buiten de EU). Deze stijgende trend loopt ten dele gelijk op met de stijging van de algehele arbeidsdeelname in Nederland, aangegeven met een stippellijn. Dit duidt erop dat migranten meeprofiten van de algehele groei van de werkgelegenheid. Maar bij arbeids-, studie- en overige migranten is de toename sterker dan van de gehele Nederlandse bevolking. Opeenvolgende cohorten van deze migranten slagen er dus steeds beter in een positie op de arbeidsmarkt te verwerven. Relatief 'nieuwe' cohorten arbeids-, studie- en gezinsmigranten slagen dus sneller erin een positie op de arbeidsmarkt te verwerven dan 'oudere' cohorten.

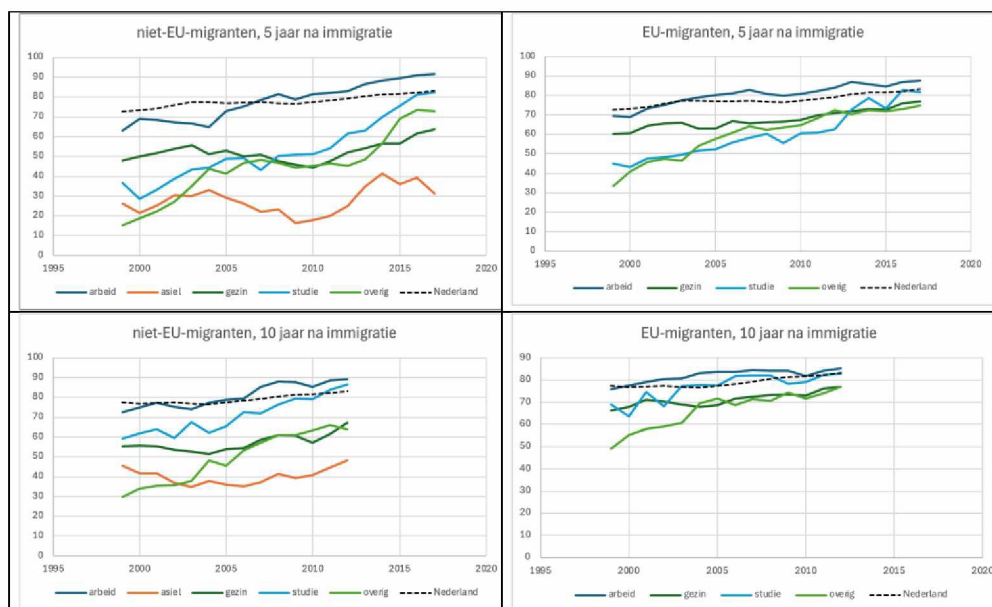
Figuur 12. Werkzame migranten (% van de populatie excl. kinderen en voltijdsonderwijsvolgenden) naar verblijfsduur in Nederland, kalenderjaar van immigratie en migratiemotief, en totale arbeidsdeelname van de Nederlandse bevolking van 25 tot 65 jaar (%), respectievelijk 3, 5 en 10 jaar later.

¹⁹ Exclusief personen die een inkomen boven de lage inkomensgrens hebben.

²⁰ Dus in de grafiek '3 jaar na immigratie' is de arbeidsdeelname van de Nederlandse bevolking drie jaar later opgenomen, et cetera.

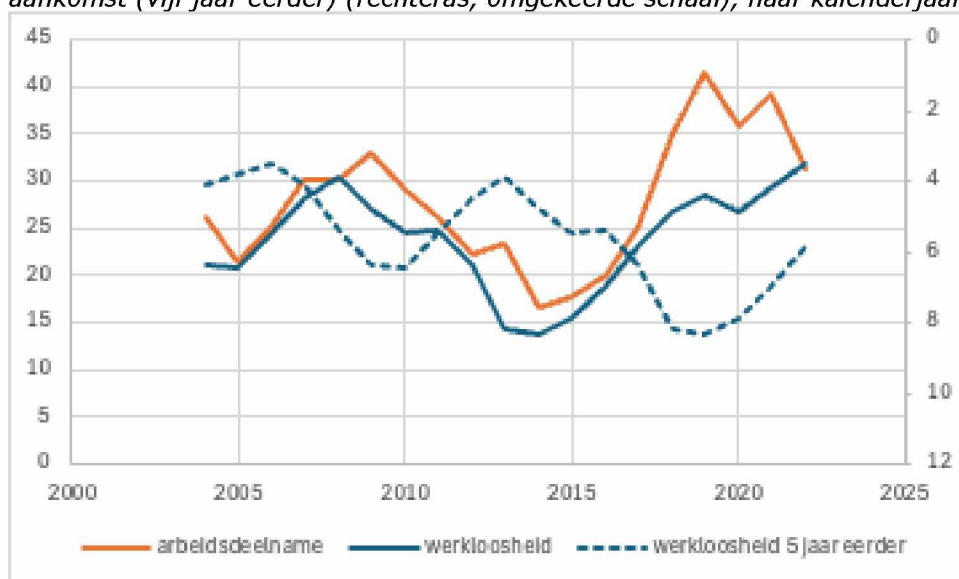

Bij asielmigranten is echter geen sprake van een stijgende trend, maar fluctueert het aandeel dat na een bepaalde verblijfsduur werkt, met het jaar waarin zij naar Nederland zijn gekomen. Figuur 13 laat zien dat het percentage asielmigranten dat na vijf jaar betaald werk heeft, ruwweg hetzelfde patroon vertoont als het werkloosheidspercentage in hetzelfde jaar. Om deze samenhang duidelijk te laten zien is het werkloosheidspercentage in deze figuur omgekeerd weergegeven, dat wil zeggen dat 'pieken' duiden op een hoogconjunctuur met lage werkloosheid en 'dalen' op een recessie met hoge werkloosheid. In de figuur is ook het werkloosheidspercentage in het jaar dat men in Nederland aankwam, weergegeven met een onderbroken lijn. Deze vertoont juist het omgekeerde verband met de arbeidsdeelname vijf jaar later.²¹ Dit duidt erop dat de arbeidsdeelname van asielmigranten vooral wordt beïnvloed door de actuele werkloosheid en *niet* door de werkloosheid op het moment dat zij in Nederland aankomen.

²¹ Dit omgekeerde verband lijkt te suggereren dat een lage werkloosheid bij aankomst juist *ongunstig* is voor de kans op werk vijf jaar later. Dit is waarschijnlijk geen causaal verband, maar wordt verklaard door het feit dat een conjunctuurcyclus gemiddeld ongeveer tien jaar duurt. Vijf jaar na een jaar met een lage werkloosheid (hoogconjunctuur) is er daardoor vaak sprake van een hoge werkloosheid (laagconjunctuur) en vice versa.

Figuur 13. Aandeel asielmigranten dat vijf jaar na aankomst in Nederland werkt (in %, linkeras) en werkloosheidspercentage in het lopende jaar en in het jaar van aankomst (vijf jaar eerder) (rechteras, omgekeerde schaal), naar kalenderjaar

The background of the slide features a gradient of vertical bands in shades of orange, pink, and blue. Several semi-transparent squares of various colors (orange, pink, blue) are scattered across the upper half of the slide, creating a modern, abstract design.

Hoofdstuk 6

Met welke kenmerken hangt het onbenutte arbeidspotentieel samen?

- Dit hoofdstuk onderzoekt met welke kenmerken de arbeidsdeelname van zeven specifieke migrantengroepen samenhangt: Marokkanen, Turken, Surinamers, Caribische Nederlanders, Polen, Somaliërs en Iraniërs.
- Ook als rekening wordt gehouden met geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en huishoudenstype hangt de arbeidsdeelname nog sterk samen met het migratiemotief en het herkomstland.
- Kennis van de Nederlandse taal heeft een sterk positieve samenhang met de arbeidsdeelname, vooral bij mannen.
- Een opleiding die in Nederland is gevolgd gaat (vooral bij vrouwen) samen met een hogere arbeidsdeelname dan een vergelijkbare opleiding die in het buitenland is gevolgd.
- Het onbenutte arbeidspotentieel zou aanzienlijk kleiner zijn als migranten hun opleiding in Nederland hadden gevolgd en perfect Nederlands zouden spreken. Alleen bij migranten uit Marokko en Somalië zou het onbenutte potentieel dan nog groter dan 10% zijn.
- Migranten met een (betaald) werkende partner hebben zelf ook vaker betaald werk.
- Vrouwen die voorstander zijn van een gelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen, hebben beduidend vaker betaald werk dan vrouwen die voor een ongelijke rolverdeling zijn.

In dit hoofdstuk onderzoeken we de samenhang tussen het onbenutte arbeidspotentieel van een aantal specifieke groepen migranten en een reeks kenmerken van die migranten op basis van het Survey Integratie Minderheden (SIM) van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). We geven eerst een korte uiteenzetting over het survey. Vervolgens laten we zien hoe groot het onbenutte arbeidspotentieel van deze groepen is. Daarna gaan we na in welke mate het onbenutte potentieel samenhangt met verschillende kenmerken van de migranten. Hierbij onderzoeken we de samenhang met kenmerken als migratiemotief, herkomstland, sekse, leeftijd en verblijfsduur en enkele *human capital*-factoren, zoals opleidingsniveau en taalkennis. We gaan vervolgens na welk deel van de verschillen in onbenut arbeidspotentieel samenhangt met deze *human capital*-factoren, die in beginsel te beïnvloeden zijn. Dit geeft een eerste indicatie in welke mate het onbenutte arbeidspotentieel door gericht beleid te verminderen zou zijn. Tot slot gaan we na of en in welke mate het onbenutte arbeidspotentieel ook samenhangt met sociaal-culturele factoren, waaronder de opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. In dit hoofdstuk onderzoeken we uitsluitend de samenhang met kenmerken van migranten. Daarmee willen we echter geenszins suggereren dat de *oorzaak* van het onbenutte arbeidspotentieel primair, laat staan uitsluitend bij de migranten zelf moet worden gezocht. Het lijkt geen twijfel dat ook (selectie)mechanismen op de arbeidsmarkt, waaronder discriminatie door werkgevers, een rol spelen.²² Ook vooroordelen in het bemiddelingsproces van bijvoorbeeld bemiddelingsprofessionals kunnen

---

²² Regioplan & ERCOMER (2025), [Nationaal onderzoek moslimdiscriminatie](#); SCP (2024), [Sociale cohesie onder druk door ongelijke kansen, discriminatie en segregatie. Factsheet](#); Van Tubbergen, F. (2024) [What does sociological research tell us about ethnic inequalities in European labour markets?](#); Kennisplatform Integratie & Samenleving (2021) [Institutioneel racisme in Nederland](#).

bijdragen.²³ De analyse in dit hoofdstuk kan echter wel helpen om te bepalen bij welke migranten deze selectiemechanismen mogelijk de grootste rol spelen.

6.1 Het Survey Integratie Minderheden (SIM)

Het Survey Integratie Minderheden 2020 (SIM 2020) van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) is uniek omdat het een groot aantal gegevens bevat over een aantal groepen migranten die in ander onderzoek meestal niet vertegenwoordigd zijn of niet apart te onderscheiden zijn. SIM bevat gegevens over migranten (zowel de eerste als de tweede generatie) uit de volgende herkomstlanden:

- Marokko
- Turkije
- Suriname
- Caribisch Nederland
- Polen
- Somalië
- Iran

Daarnaast bevat SIM een groep respondenten met een Nederlandse achtergrond. Van elke groep zijn ca.500-800 personen geïnterviewd. Wij beperken ons hier tot migranten tussen 18 en 65 jaar van de eerste generatie, dus personen die niet in Nederland zijn geboren.²⁴ Het aantal respondenten bedraagt dan voor de meeste groepen tussen 300 en 450, maar voor de Polen en Iraniërs gaat het om grotere aantallen (resp. 662 en 691 respondenten). Een belangrijke beperking van SIM is dat het geen informatie bevat over migranten uit andere landen. We kunnen de resultaten dan ook niet zonder meer generaliseren naar migranten in het algemeen. In 2020 maakten de migranten uit de zeven landen in SIM 37,5% van alle migranten in Nederland tussen 15 en 65 jaar uit.²⁵

Aan de respondenten is onder meer gevraagd waarom zij in Nederland zijn komen wonen. Hierbij konden zij (een of meer van) de volgende antwoorden geven:

1. werk
2. studie
3. sociale zekerheid, uitkeringen
4. politieke redenen / oorlog / religieuze vervolging
5. armoede / hongersnood
6. ik ging bij mijn ouders of partner wonen die al in Nederland woonden
7. huwelijk (ik ging trouwen of samenwonen met iemand in Nederland)
8. vanwege gezondheid, medische redenen
9. toekomst kinderen/opleiding kinderen
10. met ouders meegekomen
11. met partner meegekomen
12. andere reden

---

²³ Movisie & Verwey-Jonker instituut (2025) '[Wat werkt tegen discriminatie onder het eigen personeel en ten aanzien van sollicitanten?](#)'

²⁴ Omdat de arbeidsdeelname van veel tweede-generatiemigrantinnen ook relatief laag is en deze groep bijna een kwart van het totale aantal respondenten in SIM uitmaakt, zou een vergelijking tussen eerste-generatiemigrantinnen en alle in Nederland geboren respondenten een onderschatting van het onbenutte potentieel opleveren.

²⁵ Berekend op basis van gegevens van het CBS (Statline).

Op grond van de beantwoording van deze vraag en het herkomstland zijn de volgende migratiemotieven geconstrueerd:²⁶

- gezinshereniging/vorming (6, 7)²⁷
- partner/kind van migrant (10, 11)
- asiel (4)
- arbeid (1)
- studie (2)
- EU/overig/onbekend (3, 5, 8, 9, 12 en herkomst Polen²⁸)

Het al dan niet werkzaam zijn van de respondenten is bepaald met de vraag: 'Heeft u nu betaald werk? Ook 1 uur per week of tijdelijk werk telt mee. Evenals freelancewerk, een eigen bedrijf of meewerken in het bedrijf van partner of ouders. Een stage telt niet mee.'

Er zijn tussen de migranten uit de zeven herkomstlanden grote verschillen in het overheersende migratiemotief, zo blijkt uit tabel 3. Migranten uit Marokko en Turkije zijn voor het grootste deel gezinsmigranten; de meeste van hen zijn naar Nederland gekomen voor gezinsvorming of gezinshereniging. Slechts een klein deel betreft arbeidsmigranten. Het gaat hierbij dus niet om de 'gastarbeiders' die in de jaren '60 en '70 naar Nederland zijn gekomen, aangezien die inmiddels allen ouder dan 65 jaar zijn. Ook Surinaamse migranten zijn voornamelijk gezinsmigranten. Onder de migranten uit Caribisch Nederland vormen studiemigranten de grootste groep.

Tabel 3. Verdeling van migranten in SIM van 18 tot 65 jaar naar herkomstland en migratiemotief (% van het aantal respondenten per herkomstland)

	Marokko	Turkije	Suriname	Caribisch Nederland	Polen	Somalië	Iran
Gezinshereniging/vorming	66	60	26	3	0	21	19
Partner/kind van migrant	18	16	36	26	0	2	6
Asiel	0	6	5	0	0	71	52
Arbeid	7	11	5	13	3	1	10
Studie	4	3	10	41	0	1	7
EU	0	0	0	0	96	0	0
Overig/onbekend	5	4	18	17	0	4	6
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Polen zijn vrijwel alle EU-migranten (waarvan de meeste zeggen voor werk naar Nederland te zijn gekomen), al is een klein deel als arbeidsmigrant naar Nederland

²⁶ Omdat het aantal respondenten in enkele categorieën klein is, zijn sommige categorieën samengenomen.

²⁷ We hebben ook analyses uitgevoerd waarin gezinshereniging en gezinsvorming apart zijn opgenomen. Het verschil in effect is steeds klein, waarbij migranten die voor gezinsvorming naar Nederland zijn gekomen doorgaans iets minder kans op werk hebben dan migranten die voor gezinshereniging zijn gekomen.

²⁸ Omdat de Poolse migranten en de groep EU-migranten samenvallen en in de analyses dus niet apart kunnen worden opgenomen, is de groep EU-migranten samengevoegd met de overige en onbekende migratiemotieven.

gekomen vóórdat Polen EU-lid werd. Somaliërs en Iraniërs zijn voornamelijk asielmigranten, al is er onder de Iraniërs ook nog een aantal arbeids- en studiemigranten.

Als we de arbeidsdeelname naar migratiemotief en herkomstland berekenen, blijken de cijfers redelijk goed overeen te komen met de CBS-cijfers die in de voorgaande hoofdstukken zijn geanalyseerd. De arbeidsdeelname is het laagst onder asielmigranten en gezinsmigranten (vooral gezinsvorming en -hereniging) en het hoogst onder arbeids- en studiemigranten. Naar herkomstland is de arbeidsdeelname van migranten uit Somalië, Marokko en Turkije het laagst en van Poolse, Surinaamse en Caribische migranten het hoogst. Iraanse migranten nemen een tussenpositie in. Verder vinden we opnieuw dat de kloof in arbeidsdeelname tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond voor vrouwen over het algemeen groter is dan voor mannen, vooral bij de groepen met de laagste arbeidsdeelname.

6.2 Met welke kenmerken hangt het verschil in arbeidsdeelname tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond samen?

Met behulp van logistische regressieanalyses onderzoeken we de samenhang tussen verschillende kenmerken van de migranten en hun arbeidsparticipatie. Naast migratiemotief, land van herkomst, geslacht en leeftijd nemen we twee kenmerken op die in het algemeen van invloed zijn op de arbeidsdeelname: het opleidingsniveau en de huishoudensvorm. We onderscheiden drie opleidingsniveaus: laag (ten hoogste vmbo-diploma), middelbaar (havo-, vwo- of mbo-diploma) en hoog (hbo- of universitair diploma). Bij de huishoudensvorm onderscheiden we alleenstaanden, eenoudergezinnen (alleenstaande ouders), paren met (thuiswonende) kinderen, paren zonder kinderen en overige.

Doordat er een vrij sterke samenhang is tussen herkomstland en migratiemotief is het lastig in de hiernavolgende analyses het effect van beide scherp te onderscheiden (in statistische termen is er sprake van multicollineariteit). Om deze reden zijn er aparte regressieanalyses uitgevoerd met alleen het migratiemotief en alleen het herkomstland.

We voeren afzonderlijke analyses uit voor mannen en voor vrouwen, omdat het aannemelijk is dat de samenhang tussen bepaalde kenmerken en de arbeidsdeelname voor mannen en vrouwen niet gelijk is (denk aan de huishoudenssamenstelling: mannen met kleine kinderen hebben vaak betaald werk, vrouwen met kinderen minder vaak). In de regressieanalyses vergelijken we migranten met een Nederlandse 'referentiepersoon' (zie tekstkader). Deze is gedefinieerd als een alleenstaande man of vrouw zonder migratieachtergrond, 25-34 jaar oud met een voltooide middelbare opleiding (havo-, vwo- of mbo-diploma). Doordat we in deze analyses tegelijkertijd met alle kenmerken van de personen rekening houden, schatten we het *netto*-effect van deze kenmerken, dat wil zeggen gecorrigeerd voor het effect van de andere kenmerken. Een belangrijke

veronderstelling hierbij is dat deze effecten, bijvoorbeeld van het opleidingsniveau, voor alle groepen migranten (bv. naar migratiemotief en herkomstland) gelijk zijn, hetgeen in werkelijkheid niet zo hoeft te zijn.²⁹ In bijlage 4 presenteren we de uitkomsten van de regressieanalyses.

Hoewel we regelmatig spreken over 'effecten' van kenmerken op de arbeidsdeelname, is het goed op te merken dat we strikt genomen niet van *causale* effecten kunnen spreken. Omdat alle kenmerken en de uitkomstvariabele (wel of niet werken) op hetzelfde moment zijn gemeten, kan niet met zekerheid worden vastgesteld of de kenmerken daadwerkelijk de *oorzaak* zijn van een hogere of lagere arbeidsdeelname. Soms kan het oorzakelijke verband ook in omgekeerde richting lopen (bv. werkenden leren vaker Nederlands dan niet-werkenden) en het is denkbaar dat een niet waargenomen derde kenmerk zoals intrinsieke motivatie of gezondheid, zowel het waargenomen kenmerk als de arbeidsdeelname beïnvloedt. De uitkomsten van de analyses in dit hoofdstuk dienen dan ook voorzichtig te worden geïnterpreteerd.

Op basis van de regressieanalyses kunnen we schatten hoe hoog de arbeidsdeelname van migranten met specifieke kenmerken is. Hierbij nemen we de referentiepersoon als uitgangspunt en *variëren steeds één van de kenmerken*. Figuur 14a toont de geschatte arbeidsdeelname van mannelijke migranten. De figuur laat zien dat de arbeidsdeelname van de Nederlandse mannelijke referentiepersoon 85,4% bedraagt. Een migrant die op grond van gezinshereniging of -vorming naar Nederland is gekomen en verder dezelfde kenmerken heeft als de referentiepersoon heeft een geschatte kans op arbeidsdeelname van 72,2%, dus ruim 13 procentpunten lager. Voor een kind of partner die met een andere migrant is meegekomen, bedraagt de arbeidsdeelname 76,9%. Asielmigrant hebben de laagste arbeidsdeelname: 69,8%. Deze percentages zijn hoger dan in hoofdstuk 3, doordat we hier het 'zuivere' effect van het migratiemotief schatten, waarbij we veronderstellen dat de migranten dezelfde leeftijd, opleiding en huishoudensvorm hebben als de referentiepersoon. Arbeidsmigrant hebben de grootste kans om te werken, namelijk 80,2%. Voor studiemigrant ligt dit wat lager.

Er is ook een sterke samenhang tussen het herkomstland en de arbeidsdeelname: Marokkaanse, Turkse en Somalische mannen hebben een arbeidsdeelname rond 61%, dat is zo'n 24 procentpunten lager dan de Nederlandse referentiepersoon. Poolse mannen hebben vrijwel dezelfde arbeidsdeelname als Nederlandse mannen met vergelijkbare kenmerken. Surinaamse en Caribische mannen nemen een tussenpositie in.

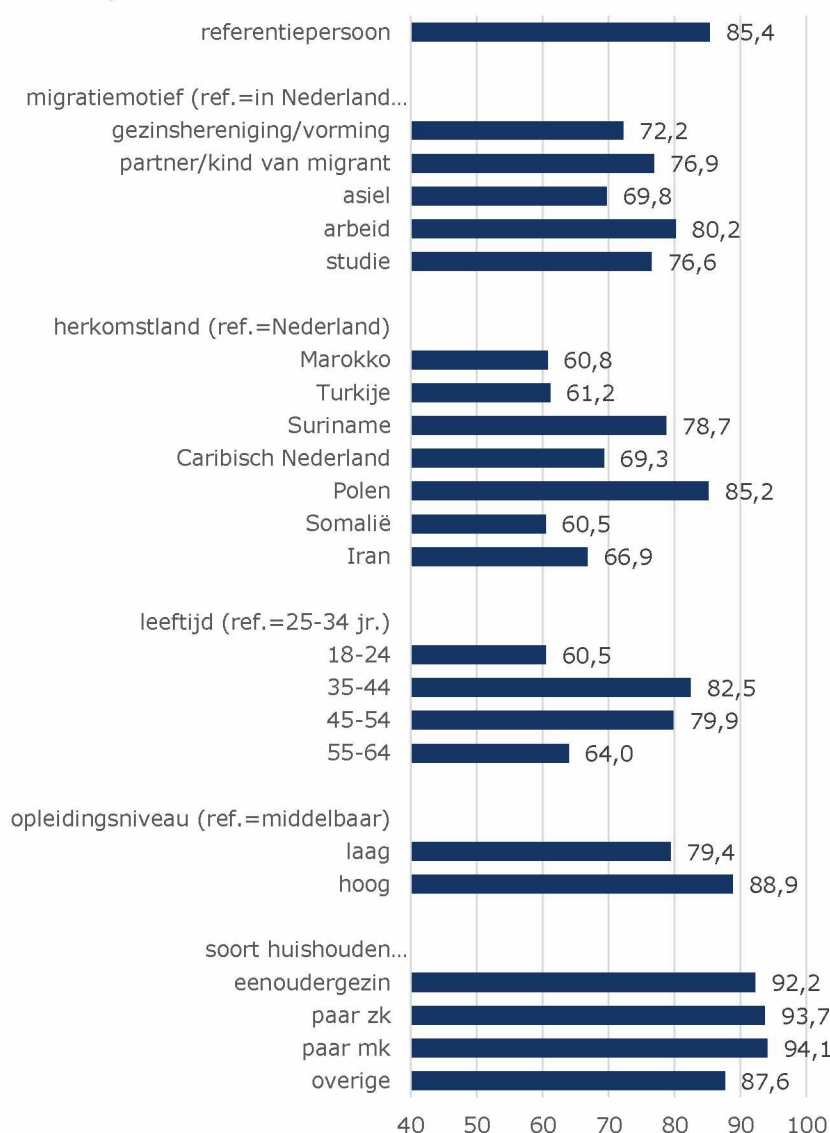
De arbeidsdeelname hangt ook sterk samen met de leeftijd: personen onder 25 jaar en boven 55 jaar hebben een aanzienlijk lagere arbeidsdeelname dan de

---

²⁹ In beginsel kunnen we de analyses ook voor verschillende groepen migranten afzonderlijk uitvoeren, maar het aantal respondenten per groep is dan vaak te klein om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

referentiepersoon die tussen 25 en 34 jaar is;³⁰ de andere leeftijdsgroepen verschillen minder. Het verschil in arbeidsdeelname tussen laagopgeleiden en hoogopgeleiden bedraagt zo'n 10 procentpunten. Tot slot zijn de verschillen tussen huishoudentypen relatief klein. Alleen de categorie 'overigen' (waaronder thuiswonende kinderen) heeft een duidelijk lagere arbeidsdeelname.

Figuur 14a. Geschatte arbeidsdeelname van mannelijke migranten met verschillende kenmerken ten opzichte van een Nederlandse man als referentiepersoon^a

Noot a: een alleenstaande 25-34-jarige man zonder migratieachtergrond met een diploma van het middelbare onderwijs.

Bron: SCP (SIM 2020); berekeningen Adviesraad Migratie

³⁰ Dit effect van leeftijd geldt in beginsel voor alle mannelijke respondenten in SIM, dus ook voor die met een Nederlandse achtergrond. Aangezien het aantal migranten in het survey echter veel groter is dan het aantal Nederlanders zonder migratieachtergrond, wordt het geschatte effect van leeftijd vooral bepaald door de migrantengroepen.

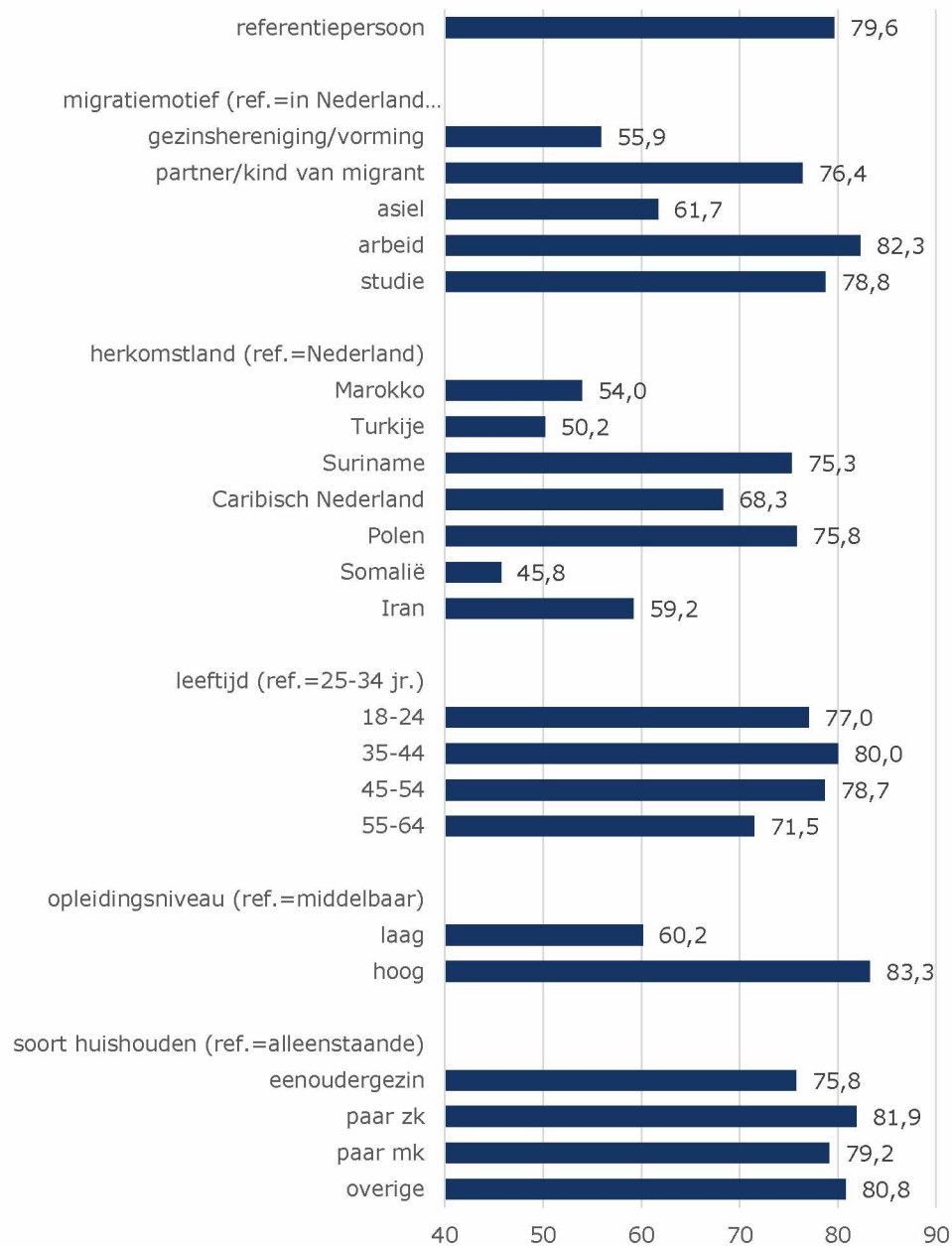
Figuur 14b geeft de overeenkomstige resultaten voor vrouwelijke migranten. Hoewel het niveau van arbeidsdeelname over het geheel lager is dan bij mannen, zien we in grote lijnen dezelfde patronen als bij mannen. Toch zijn er enkele opvallende verschillen. Bij vrouwen is er een groot verschil tussen zij die voor gezinshereniging of -vorming naar Nederland zijn gekomen en zij die als kind of partner met een andere migrant zijn meegereisd. De laatste groep heeft een veel hogere arbeidsdeelname, maar iets lager dan van de Nederlandse referentiepersoon. Vrouwelijke asielmigranten hebben ook een erg lage arbeidsdeelname. Arbeidsmigranten hebben juist vaker betaald werk dan overeenkomstige Nederlandse vrouwen en studiemigranten vrijwel even vaak.

Ook bij vrouwelijke migranten is de arbeidsdeelname van Marokkaanse, Turkse en Somalische migranten veel lager dan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond: een verschil van 26 tot 34 procentpunten. Surinaamse en Poolse vrouwen werken maar iets minder vaak dan de Nederlandse referentiepersoon, terwijl Caribische en Iraanse vrouwen een tussenpositie innemen.

De verschillen tussen leeftijdsgroepen zijn bij vrouwen veel minder groot dan bij mannen, al hebben vrouwen van 50 jaar en ouder wel een beduidend lagere arbeidsdeelname. Het verschil tussen laag- en hoogopgeleiden is bij vrouwen met 23 procentpunten echter meer dan het dubbele van het verschil bij mannen. Een goede opleiding lijkt voor vrouwelijke migranten dus belangrijker dan voor mannelijke migranten.

Tot slot zijn de verschillen tussen huishoudentypen wat groter dan bij mannen, maar toch relatief bescheiden. Vrouwen met kinderen – vooral als zij geen partner hebben – werken iets minder vaak dan vrouwen zonder kinderen.

Figuur 14b. Geschatte arbeidsdeelname van vrouwelijke migranten met verschillende kenmerken ten opzichte van een Nederlandse vrouw als referentie^a

Noot a: een alleenstaande 25-34-jarige vrouw zonder migratieachtergrond met een middelbare opleiding.

Bron: SCP (SIM 2020), berekeningen Adviesraad Migratie

6.3 Welke kenmerken van migranten zijn van invloed op hun arbeidsdeelname?

In de vorige paragraaf hebben we de samenhang met de arbeidsdeelname onderzocht van een aantal kenmerken die zowel voor personen zonder migratieachtergrond als voor migranten gelden: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en huishoudenssituatie. In deze paragraaf richten we ons op kenmerken die per definitie alleen voor migranten gelden. Het gaat om de kennis van de Nederlandse taal (zie het tekstkader), de vraag of men de hoogste opleiding in Nederland of in het buitenland heeft gevolgd en de verblijfsduur. Opgemerkt moet worden dat deze kenmerken zijn gebaseerd op zelfrapportage en daardoor mogelijk niet volledig betrouwbaar zijn.

Kennis van de Nederlandse taal

Voor de beheersing van de Nederlandse taal is een schaal van 0-10 geconstrueerd op basis van het antwoord op de volgende vragen:

1. Heeft u, als u een gesprek in het Nederlands heeft, vaak, soms of nooit moeite met de Nederlandse taal?
2. Heeft u bij het lezen van kranten, brieven of folders vaak, soms of nooit moeite om de Nederlandse taal te begrijpen?
3. En heeft u moeite met het schrijven in het Nederlands?
4. Hoe goed spreekt u de Nederlandse taal? Op een schaal van 1 tot 10, welk cijfer geeft u dan?

Wie op de eerste drie vragen 'nooit' antwoordt en op de vierde vraag met een 10 antwoord, scoort op de schaal ook 10. Wie op de eerste vraag 'ik spreek geen Nederlands', op de tweede en derde vraag 'ja, vaak' en op de vierde vraag met '0' antwoordt, scoort op de schaal 0.

Dat kennis van de Nederlandse taal van invloed is op de kansen op de arbeidsmarkt, hoeft geen nadere uitleg. De vraag of men de hoogste opleiding in het buitenland heeft gevolgd, wordt opgenomen omdat een buitenlandse opleiding of diploma in Nederland mogelijk minder gewaardeerd wordt dan een Nederlandse opleiding en/of diploma. We verwachten verder dat een langere verblijfsduur in Nederland samengaat met een hogere arbeidsdeelname, omdat men meer tijd heeft gehad om te integreren in de Nederlandse samenleving. Bij arbeidsmigranten – die vanaf hun aankomst in Nederland werken – is het overigens niet vanzelfsprekend dat hun arbeidsdeelname stijgt met de verblijfsduur.

We nemen in de analyses ook dezelfde kenmerken op als in de vorige paragraaf (leeftijd, opleidingsniveau, soort huishouden), maar zullen de resultaten daarvan niet nogmaals rapporteren (wel in bijlage 4).

Omdat deze analyse zich richt op kenmerken die alleen voor migranten gelden, vergelijken we hen nu niet met een Nederlandse referentiepersoon, maar met een 'referentiemigrant' (zie tekstkader). De keuze hiervan is op zichzelf willekeurig en is niet van invloed op de relatieve grootte van de effecten van verschillende kenmerken.

Om de samenhang van de kenmerken van de migrant met de arbeidsdeelname duidelijk te laten zien, tonen we deze in figuur 11a en 11b ten opzichte van de referentiemigrant. De balken laten dus zien hoeveel procentpunten de arbeidsdeelname van een migrant die in één kenmerk van de referentiemigrant verschilt hoger of lager is dan die van de referentiemigrant. Vanzelfsprekend kunnen migranten in meerdere kenmerken tegelijkertijd verschillen van de referentiemigrant. In dat geval kan men de effecten van die verschillende kenmerken grofweg bij elkaar optellen.

De licht gekleurde balken geven aan dat een verschil statistisch niet significant is (op 10%-niveau), hetgeen betekent dat het verschil mogelijk op toeval berust en dus niet op een werkelijk verschil met de referentiecategorie duiden.

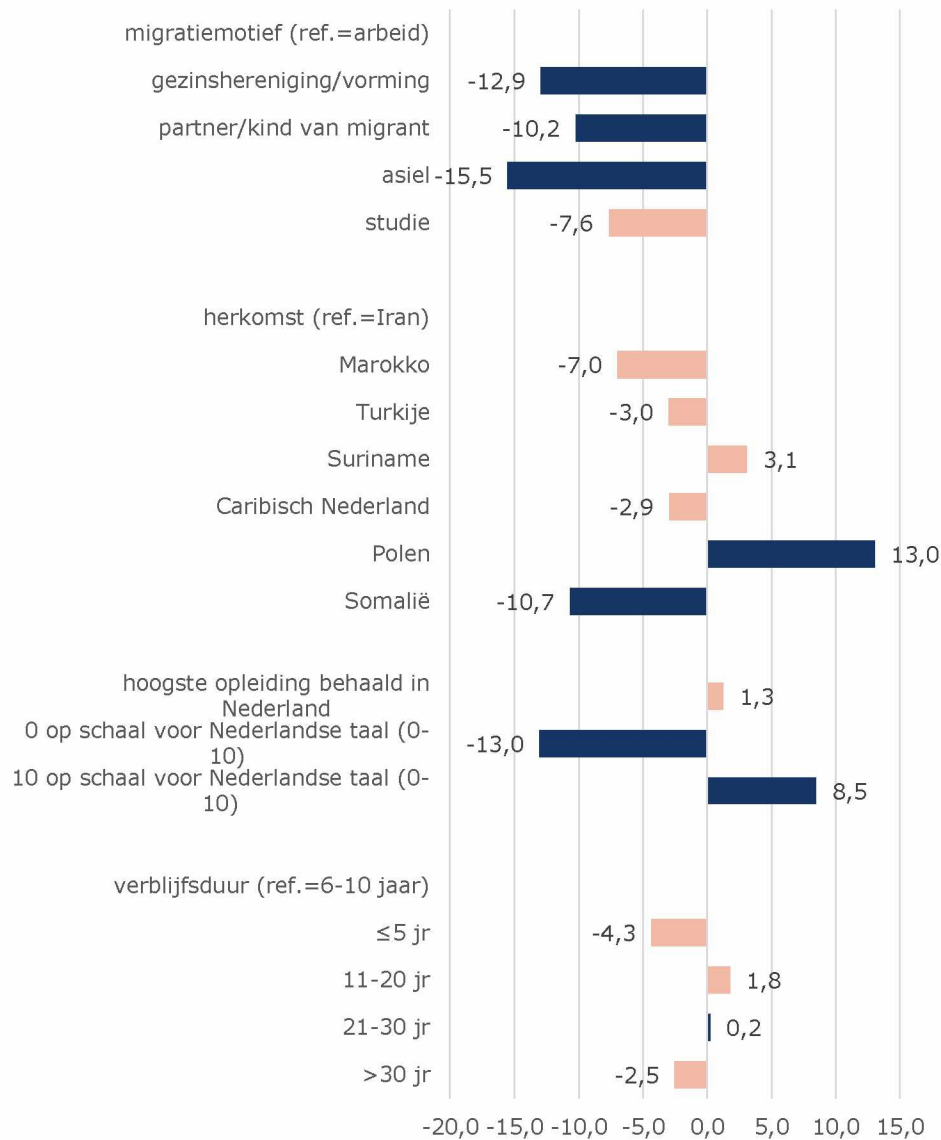
Referentiepersoon

We kiezen een 'referentiemigrant' die dezelfde kenmerken heeft als de genoemde Nederlandse referentiepersoon: een alleenstaande man of vrouw zonder migratieachtergrond, 25-34 jaar oud met een voltooide middelbare opleiding (havo-, vwo- of mbo-diploma). In aanvulling daarop kiezen we voor een migrant met een min of meer gemiddelde arbeidsdeelname: een arbeidsmigrant afkomstig uit Iran, die haar/zijn hoogste opleiding in het buitenland heeft gevolgd, een 5 scoort op de schaal voor beheersing van de Nederlandse taal en 6-10 jaar in Nederland verblijft.

Figuur 15a laat zien dat mannelijke asiel- en gezinsmigranten een significant lagere arbeidsdeelname hebben dan mannelijke arbeidsmigranten met overeenkomstige kenmerken. Als rekening wordt gehouden met de andere kenmerken, hebben naar herkomstland alleen Somaliërs een significant lagere arbeidsdeelname dan Iraniërs en alleen Polen een significant hogere arbeidsdeelname.

Voor mannelijke migranten heeft een in Nederland gevolgde opleiding een klein en niet-significant effect op de arbeidsdeelname. We zijn ook nagegaan of de vraag of men het inburgeringsexamen heeft afgelegd samenhangt met de arbeidsdeelname, maar dit blijkt evenmin een significant effect te hebben. Beheersing van de Nederlandse taal hangt daarentegen sterk samen met de arbeidsdeelname. Een migrant die perfect Nederlands spreekt (een 10 op de schaal van 0-10) heeft een 21,5 procentpunt hogere kans op arbeidsdeelname dan een migrant die geen Nederlands spreekt (een 0 op de schaal). Tot slot varieert de arbeidsdeelname bij mannen nauwelijks met de verblijfsduur in Nederland: geen van de effecten is statistisch significant.

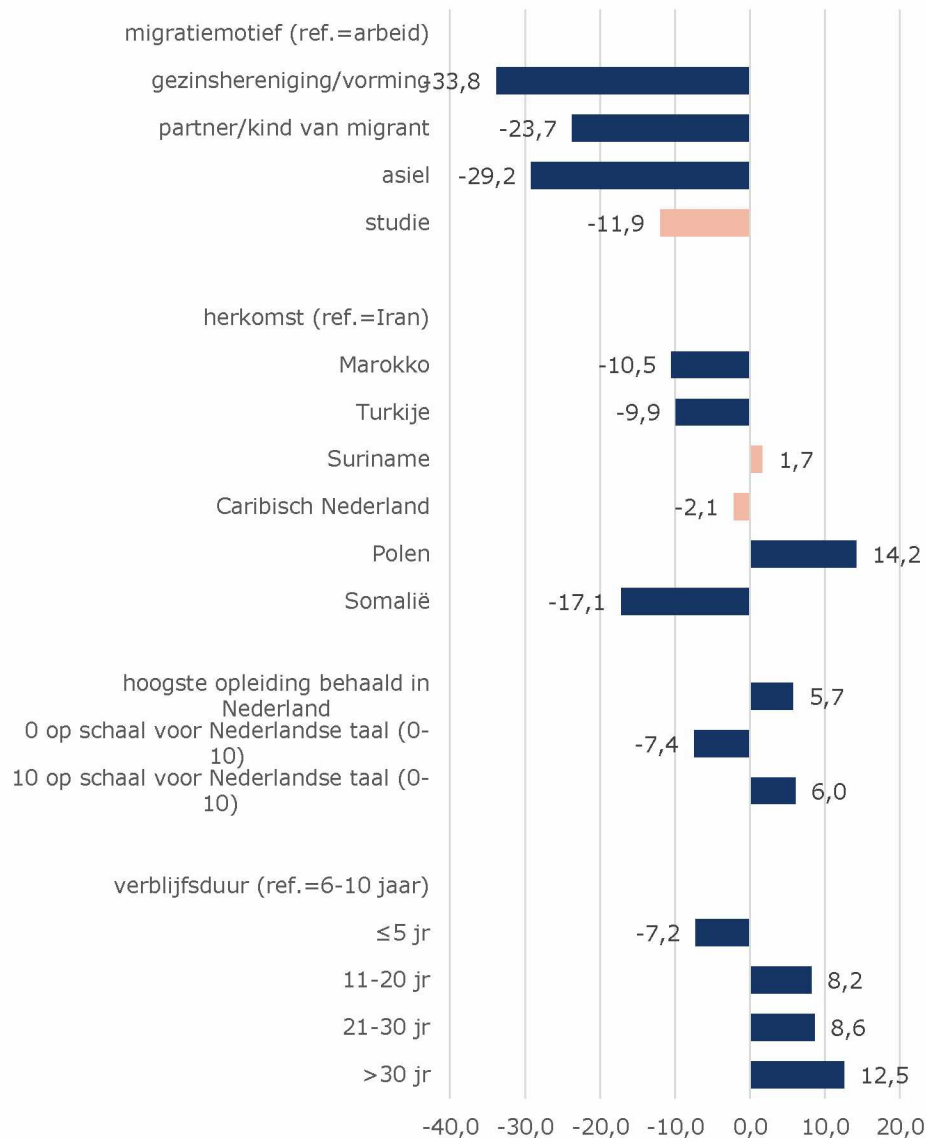
Figuur 15a. Effect^a (in procentpunten) van kenmerken van mannelijke migranten op hun arbeidsdeelname ten opzichte van een referentiemigrant^b

Noot a: significante effecten ($p < 0,1$) zijn met donkere balken aangegeven, niet-significante effecten met lichte balken; b: een alleenstaande 25-34-jarige mannelijke arbeidsmigrant uit Iran met een middelbare opleiding die in het buitenland is gevolgd, een 5 op de schaal voor beheersing van de Nederlandse taal en verblijfsduur in Nederland 6-10 jaar.

Bron: SCP (SIM 2020), berekeningen Adviesraad Migratie.

Figuur 15b. Effect^a (in procentpunten) van kenmerken van vrouwelijke migranten op hun arbeidsdeelname ten opzichte van een referentiemigrant^b

*Noot a: significante effecten ($p < 0,1$) zijn met donkere balken aangegeven, niet-significante effecten met lichte balken; b: een alleenstaande 25-34-jarige vrouwelijke arbeidsmigrant uit Iran met een middelbare opleiding die in het buitenland is gevolgd, een 5 op de schaal voor beheersing van de Nederlandse taal en verblijfsduur in Nederland 6-10 jaar.
Bron: SCP (SIM 2020), berekeningen Adviesraad Migratie*

Figuur 15b toont de verschillen tussen vrouwelijke migranten. In het algemeen hebben bij vrouwelijke migranten meer kenmerken een significant effect dan bij mannelijke migranten. Het migratiemotief heeft bij vrouwen het grootste effect: asiel- en gezinsmigranten hebben een veel lagere arbeidsdeelname dan overeenkomstige arbeidsmigranten. Marokkaanse, Turkse en Somalische migranten hebben een lagere arbeidsdeelname dan Iraniërs en Polen een hogere arbeidsdeelname. Surinaamse en Caribische vrouwen verschillen niet van Iraanse vrouwen met vergelijkbare kenmerken. Voor vrouwelijke migranten heeft een in Nederland gevolgde opleiding wel een significant positief effect op de arbeidsdeelname. Kennis van de Nederlandse taal heeft een wat kleiner effect dan

bij mannen, maar niettemin is het verschil tussen migranten die geen Nederlands spreken en migranten die perfect Nederland spreken ruim 13 procentpunten. Ten slotte is er, anders dan bij mannelijke migranten, wel een sterk positieve samenhang met de verblijfsduur.

6.4 Welk deel van het onbenutte arbeidspotentieel hangt samen met de kenmerken van migranten?

In de voorgaande paragrafen zijn we nagegaan hoe sterk verschillende kenmerken van migranten samenhangen met hun arbeidsdeelname. Dit geeft echter nog niet direct inzicht in de vraag welk deel van hun onbenutte arbeidspotentieel samenhangt met deze kenmerken. Zo hebben we gezien dat kennis van de Nederlandse taal sterk samenhangt met de kans dat een migrant betaald werk heeft. Maar of de lage arbeidsdeelname van een bepaalde groep migranten daadwerkelijk in belangrijke mate samenhangt met gebrekkige kennis van het Nederlands, hangt mede af van de taalkennis van die betreffende groep. Zo ligt het in de lijn der verwachting dat taalkennis geen grote belemmering vormt voor de arbeidsdeelname van Surinaamse migranten, maar wel voor bijvoorbeeld Somalische en Iraanse migranten.

Daarom gaan we in deze paragraaf na hoeveel het onbenutte potentieel van groepen migranten zou afnemen als bepaalde kenmerken van die groepen zouden veranderen. We beperken ons daarbij tot kenmerken die in beginsel te beïnvloeden zijn. Zo weten we dat de arbeidsdeelname sterk samenhangt met de leeftijd en het geslacht van migranten, maar die kenmerken liggen vast en zijn vanzelfsprekend niet te beïnvloeden. We richten ons hier op drie factoren waarvoor dit in beginsel wel het geval is, namelijk de vraag of de hoogste opleiding in Nederland of in het buitenland is gevolgd, de hoogst behaalde opleiding en de kennis van de Nederlandse taal. Het gaat hierbij om factoren die van invloed (kunnen) zijn op het 'menselijk kapitaal' (*human capital*) van migranten, dat een belangrijke rol speelt bij de kansen op de arbeidsmarkt.

Bij een gelijk opleidingsniveau en gelijke overige kenmerken, hebben migranten die hun hoogste opleiding in het buitenland hebben gevolgd minder vaak betaald werk dan migranten die hun hoogste opleiding in Nederland hebben gevolgd, zo hebben we hiervoor vastgesteld. Dit duidt erop dat een in het buitenland gevolgde opleiding of behaald diploma in Nederland minder wordt gewaardeerd dan een Nederlandse opleiding of diploma. Als dit verschil in waardering zou worden weggenomen, zou de arbeidsdeelname van migranten stijgen naar het niveau dat behoort bij een in Nederland gevolgde opleiding. Groepen migranten die het vaakst hun opleiding in het buitenland hebben gevolgd, zouden hiervan het meest profiteren.

De arbeidsdeelname van migranten zou ook stijgen als zij hoger opgeleid zouden zijn. Het is niet realistisch te veronderstellen dat alle migranten een hbo- of academische opleiding zouden volgen, aangezien dit ook niet voor de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond geldt. We gaan daarom na hoe sterk de

arbeidsdeelname van de migranten zou stijgen als hun verdeling over opleidingsniveaus gelijk zou zijn aan die van de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond. Deze stijging in arbeidsdeelname zou het grootst zijn voor groepen migranten die het laagste gemiddelde opleidingsniveau hebben.

In de derde plaats gaan we na hoe sterk de arbeidsdeelname van migranten zou stijgen als zij perfect Nederlands zouden spreken (d.w.z. een 10 zouden scoren op de schaal voor beheersing van de Nederlandse taal). Het is waarschijnlijk niet realistisch om ernaar te streven dat alle migranten het Nederlands perfect beheersen, maar deze analyse geeft wel een indicatie van de winst die valt te behalen door aan migranten (meer) taalcursussen aan te bieden. Die winst zou vanzelfsprekend het grootst zijn voor groepen die nu het minst Nederlands spreken.

Tot slot combineren we de eerste en derde optie en onderzoeken hoe sterk het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten zou afnemen als zij een Nederlands diploma zouden hebben en als allen perfect Nederlands zouden spreken.

We voeren de analyses weer apart uit voor mannen en vrouwen en vergelijken dus mannelijke migranten met Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond en vrouwelijke migranten met Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond.

Simulatie van onbenut potentieel bij wijziging van kenmerken van migranten

De simulatie is uitgevoerd op basis van de logistische regressieanalyses van de arbeidsdeelname, waarvan hiervoor de resultaten zijn gepresenteerd. Op basis van de geschatte coëfficiënten kan de arbeidsdeelname van verschillende groepen worden berekend. Vervolgens zijn deze berekeningen opnieuw uitgevoerd waarbij verondersteld is dat alle migranten hun opleiding in Nederland hebben gevolgd, dat zij allen 10 scoren op de schaal voor Nederlandse taal en dat aan beide voorwaarden is voldaan. Voor de berekening van de arbeidsdeelname onder de veronderstelling dat het opleidingsniveau gelijk is aan die van de Nederlandse bevolking, zijn per groep migranten personen met verschillende opleidingsniveaus zodanig herwogen dat het aandeel per opleidingsniveau overeenkomt met het overeenkomstige aandeel onder de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond.

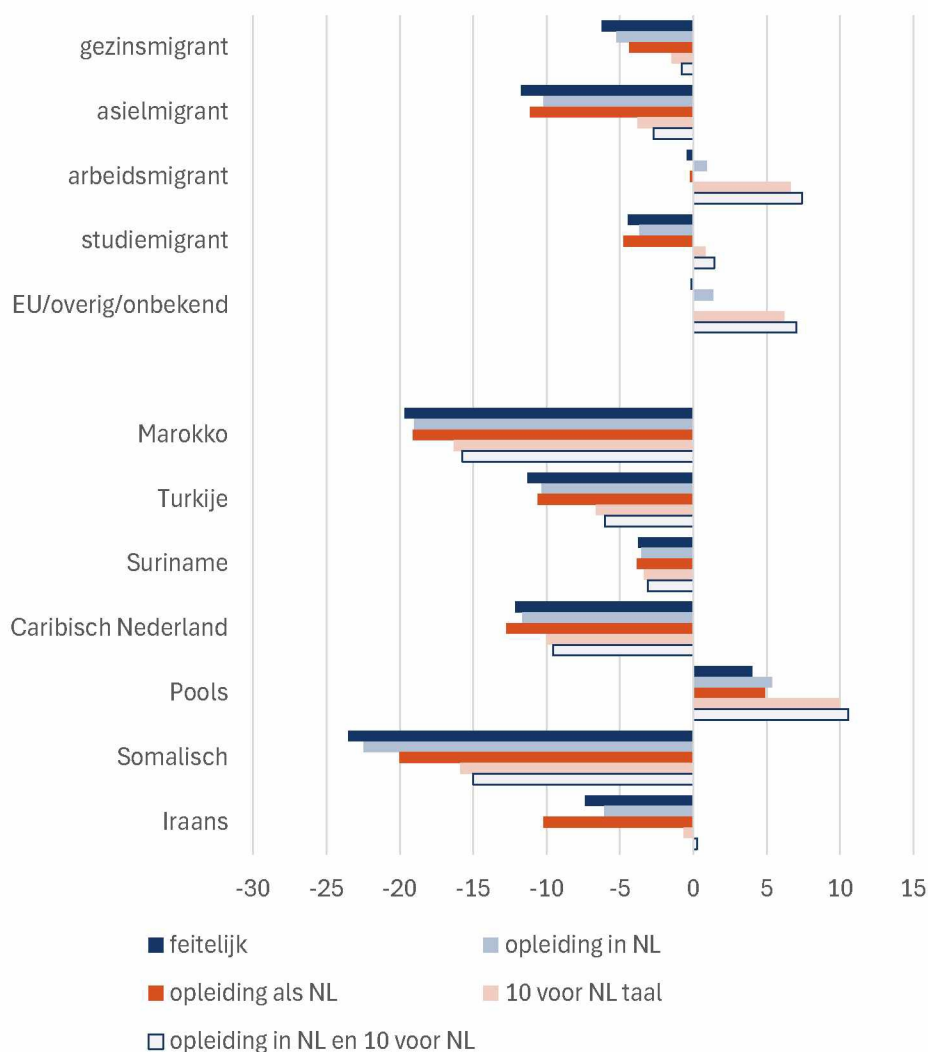
Figuur 16a laat zien in hoeverre het verschil in arbeidsdeelname tussen mannelijke migranten en Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond zou afnemen als de kenmerken van migranten zouden overeenkomen met die van Nederlanders zonder migratieachtergrond. Een in Nederland gevolgde opleiding heeft over het algemeen een klein positief effect. Een gelijk opleidingsniveau van migranten als Nederlandse mannen heeft voor de meeste groepen nauwelijks effect en soms zelfs een negatief effect. Dit komt doordat van de meeste groepen migranten in SIM het opleidingsniveau nauwelijks lager is en soms zelfs hoger dan dat van de Nederlandse bevolking. Alleen de groep migranten met een EU/overig/onbekend migratiemotief en de Polen – sterk overlappende groepen – hebben gemiddeld een beduidend lager opleidingsniveau dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Studiemigrant en Iraanse migranten zijn juist aanzienlijk hoger opgeleid dan de

Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit betekent dat als het opleidingsniveau van deze groepen gelijk zou worden aan die van de Nederlandse mannen, hun arbeidsdeelname juist zou dalen.

Perfekte beheersing van het Nederlands heeft bij de meeste groepen wel een groot positief effect. Vooral bij gezins- en asielmigranten zou het onbenutte potentieel sterk afnemen als zij perfect Nederlands zouden spreken. Dit geldt ook voor Iraniërs. Als alle Surinaamse en Caribische mannen perfect Nederlands zouden spreken, zou dit slechts een beperkt effect hebben op hun arbeidsdeelname aangezien de meesten van hen al goed Nederlands spreken. Arbeidsmigranten, studiemigranten en migranten met een ander migratiemotief zouden een hogere arbeidsdeelname hebben dan Nederlandse mannen als zij perfect Nederlands zouden spreken.

Figuur 16a. Verschil in arbeidsdeelname (in procentpunten) tussen mannelijke migranten en Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond in vier simulaties:

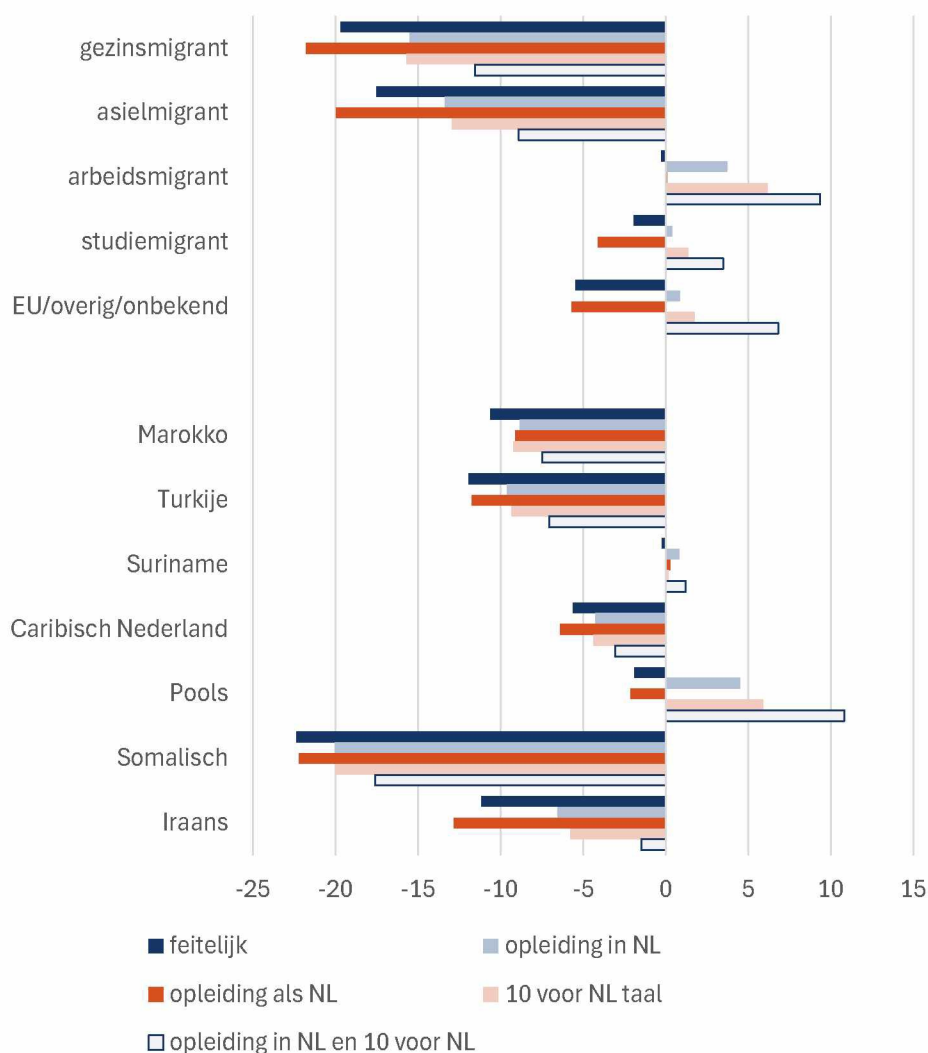
1. migranten hebben hun hoogste opleiding in Nederland gevolgd
2. hun opleidingsniveau is gelijk aan dat van de Nederlandse bevolking
3. ze beheersen perfect Nederlands ('10 voor NL taal')
4. combinatie van 1 en 3 ('opleiding in NL en 10 voor NL')

Omdat een gelijk opleidingsniveau in het algemeen *geen* positief effect heeft op de arbeidsdeelname nemen we tot slot de combinatie van een in Nederland gevolgde opleiding én perfect Nederlands spreken om het maximale effect op het onbenutte arbeidspotentieel te schatten. Het onbenutte arbeidspotentieel van asiel- en gezinsmigranten zou dan nagenoeg verdwijnen en studie-, arbeids- en EU/overige migranten zouden zelfs vaker werken dan Nederlandse mannen. Bij Marokkaanse, Caribische en Somalische migranten zou er nog wel een onbenut potentieel van meer dan 10% resteren en bij Turkse migranten een onbenut potentieel van zo'n 5%. Bij mannelijke migranten uit deze landen spelen blijkbaar nog andere factoren een rol dan opleiding en taalkennis.

Figuur 16b. Verschil in arbeidsdeelname (in procentpunten) tussen vrouwelijke migranten en Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond in vier simulaties:

1. *migranten hebben hun hoogste opleiding in Nederland gevolgd*
2. *hun opleidingsniveau is gelijk aan dat van de Nederlandse bevolking*
3. *ze beheersen perfect Nederlands ('10 voor NL taal')*
4. *combinatie van 1 en 3 ('opleiding in NL en 10 voor NL')*

Figuur 16b toont de uitkomsten van dezelfde simulatie voor vrouwelijke migranten. Een in Nederland gevolgde opleiding heeft over het algemeen een groter positief effect dan bij mannelijke migranten. Een gelijk opleidingsniveau heeft in het algemeen echter geen positief effect en bij een aantal groepen zelfs een negatief effect. Veel groepen vrouwelijke migranten hebben namelijk een hoger opleidingsniveau dan overeenkomstige Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond. Dit geldt in het bijzonder voor arbeids- en studiemigranten en voor migranten uit Iran. Perfecte beheersing van de Nederlandse taal verkleint het onbenutte potentieel wel aanzienlijk. Het positieve effect van Nederlandse taalkennis is vanzelfsprekend het grootst voor groepen die nu juist weinig Nederlands spreken, zoals asiel- en arbeidsmigranten en Iraniërs. Combineren we een Nederlandse opleiding met beheersing van de Nederlandse taal, dan wordt bij de meeste groepen het onbenutte potentieel aanzienlijk kleiner. Dit effect is het grootst bij gezins- en asielmigranten, al blijft het onbenutte potentieel nog rond de 10%. Bij Iraniërs wordt het onbenutte potentieel bijna tot nul gereduceerd. Bij Marokkanen, Turken en vooral Somaliërs is het positieve effect beduidend kleiner: bij hen blijft er een aanzienlijk onbenut potentieel, bij Marokkanen en Turken van zo'n 7 à 8% en bij Somaliërs van bijna 18%.

6.5 De samenhang met sociaal-culturele factoren

Naast de *human capital*-factoren die in de voorgaande paragrafen zijn geanalyseerd, is het denkbaar dat ook sociaal-culturele factoren van invloed zijn op de arbeidsdeelname van migranten. Deze factoren kunnen zowel van invloed zijn op de preferenties en het gedrag van migranten zelf (zoals wel of niet betaald willen werken) als op selectiemechanismen op de arbeidsmarkt (zoals discriminatie door werkgevers). Hoewel we op basis van de gegevens in SIM niet kunnen vaststellen welke van deze mechanismen werkzaam is, is het niettemin belangrijk om inzicht te hebben in het belang van deze factoren.

We hebben daarom een aantal aanvullende analyses uitgevoerd waarin we, naast de kenmerken van migranten die in de voorgaande paragrafen zijn besproken, ook enkele sociaal-culturele factoren hebben opgenomen die mogelijk van invloed zijn op de arbeidsdeelname (zie bijlage 4). Het gaat concreet om de aanwezigheid van een werkende partner, de opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen (zie het tekstkader voor een nadere toelichting), het geloof en het al dan niet dragen van een hoofddoek (alleen voor vrouwen). We voegen eerst elk van deze variabelen afzonderlijk toe aan de regressievergelijking en daarna gezamenlijk.

Men dient zich te realiseren dat deze sociaal-culturele factoren veelal geen vast gegeven zijn, maar in de loop van de tijd kunnen veranderen. Dat geldt vanzelfsprekend voor de aanwezigheid van een werkende partner. Maar het kan ook gelden voor de opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen en soms ook voor het geloof. De analyses in deze paragraaf zijn gebaseerd op een momentopname en kunnen op een later moment dus verschillen.

Zowel vrouwelijke als mannelijke migranten met een (betaald) werkende partner, werken zelf ook beduidend vaker dan migranten zonder partner of met een partner die niet betaald werkt. Vrouwelijke migranten met een werkende partner hebben zo'n 24 procentpunten hogere arbeidsdeelname dan vrouwelijke migranten met een niet-werkende partner. Bij mannelijke migranten is dit verschil zo'n 11 procentpunten. Let wel, hierbij wordt tevens rekening gehouden met verschillen in andere kenmerken, zoals leeftijd, opleiding en kennis van de Nederlandse taal. Aangezien het effect bij zowel vrouwen als mannen positief is, is er waarschijnlijk sprake van wederzijdse beïnvloeding: een werkende man heeft relatief vaak een werkende vrouw, en een werkende vrouw heeft – zij het in wat mindere mate – ook relatief vaak een werkende man.

Opvattingen over gelijke rolverdeling

Met betrekking tot de opvattingen over de rolverdeling tussen vrouwen en mannen hebben we een schaal geconstrueerd die is gebaseerd op het oordeel van de respondent over de volgende vier uitspraken:

- De man kan het beste de verantwoordelijkheid voor het geld hebben.
- Voor jongens is het belangrijker dan voor meisjes om hun eigen geld te verdienen.
- Beslissingen over grote aankopen kan de man het beste nemen.
- Een vrouw moet stoppen met werken als ze een kind krijgt.

Op basis hiervan is een schaal van 0-10 geconstrueerd: een score van 0 betekent dat men het met al deze uitspraken 'helemaal eens' is en een score van 10 dat men het met alle uitspraken 'helemaal oneens' is. Hoe hoger de score, hoe meer iemand dus voorstander is van een gelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen.

We hebben vervolgens geanalyseerd of de opvattingen van de migrant over de rolverdeling tussen vrouwen en mannen (zie het tekstkader) samenhangen met de arbeidsdeelname. Dit blijkt alleen bij vrouwen het geval te zijn. Hoe hoger zij scoren op de schaal voor een gelijke rolverdeling, hoe groter de kans is dat zij betaald werken. Het geschatte verschil in arbeidsdeelname tussen vrouwen die een 10 scoren op de schaal voor een gelijke rolverdeling en de vrouwen die een 0 scoren, is maar liefst 37 procentpunten. Dat wil zeggen dat de kans dat de eerste betaald werk heeft, ruwweg tweemaal zo groot is als de kans dat de laatste betaald werk heeft. Dit betekent echter niet per se dat de opvatting over de rolverdeling de *oorzaak* is van het verschil in arbeidsdeelname. Het is ook mogelijk dat vrouwen hun opvatting over de rolverdeling aanpassen aan de feitelijke situatie.

Bij mannen hangt hun opvatting over de rolverdeling niet significant samen met hun arbeidsdeelname.

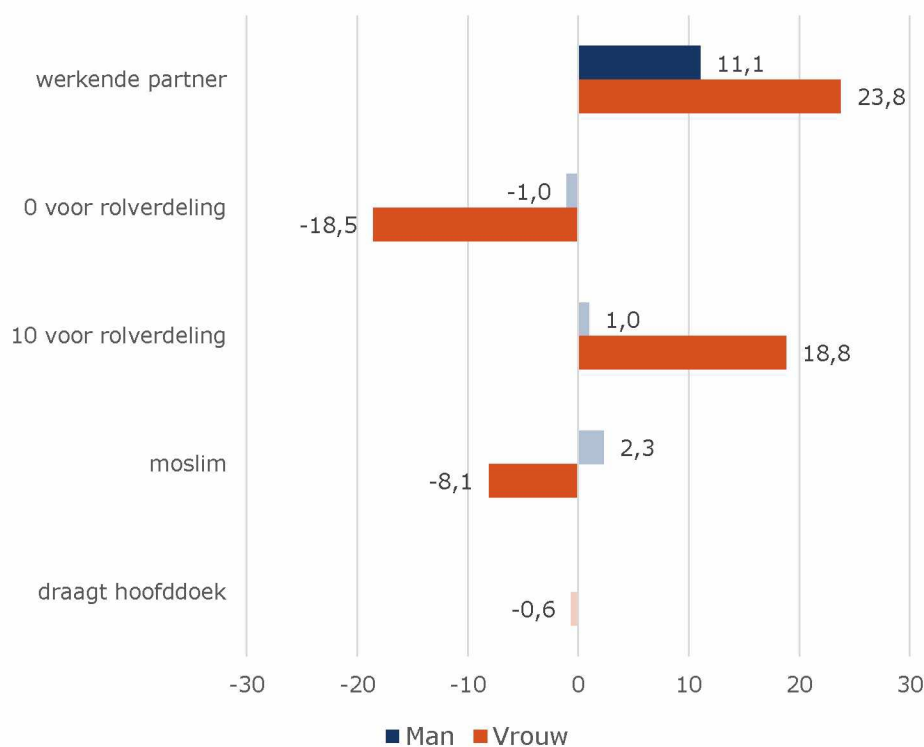
We hebben ook de samenhang tussen het geloof van de migrant en de arbeidsdeelname onderzocht. Vrouwelijke moslimmigranten hebben een circa 9 procentpunten lagere arbeidsdeelname dan overeenkomstige niet-gelovige migranten met verder gelijke kenmerken. Andere geloven (christelijk, hindoe of 'overig' geloof ten opzichte van niet-gelovige personen) hebben geen significant

effect. Bij mannelijke migranten vinden we geen significante samenhang tussen het geloof en de arbeidsdeelname (ten opzichte van niet-gelovigen).

Aan islamitische vrouwen is in SIM ook de vraag voorgelegd of zij buitenshuis een hoofddoek dragen. Het antwoord op deze vraag heeft geen significante samenhang met de arbeidsdeelname als we in de regressieanalyse het herkomstland opnemen. Als we echter alleen het migratiemotief en niet het herkomstland opnemen, hangt het dragen van een hoofddoek wel significant negatief samen met de arbeidsdeelname. Bijna alle vrouwen in SIM die een hoofddoek dragen, hebben een Marokkaanse, Turkse of Somalische achtergrond, waardoor het dragen van een hoofddoek in deze analyse als een 'proxy' voor deze herkomstlanden fungeert.

Als alle vier genoemde sociaal-culturele factoren tegelijkertijd in de analyse worden opgenomen, hangen bij vrouwelijke migranten alleen een werkende partner en de opvatting over de rolverdeling significant samen met de arbeidsdeelname (zie figuur 17). De samenhang met het geloof is dan niet meer significant. Dit duidt erop dat niet zozeer het geloof als zodanig de arbeidsdeelname beïnvloedt, maar dat dit samenhangt met de opvattingen over de rolverdeling die daaruit (kunnen) voortvloeien. Bij mannen hangt alleen de aanwezigheid van een werkende partner significant positief samen met de arbeidsdeelname. Opvattingen over de rolverdeling en het geloof hebben bij hen geen significant effect.

Figuur 17. Geschat effect van enkele sociaal-culturele factoren op de arbeidsdeelname van mannelijke en vrouwelijke migranten (in procentpunten)

Noot: De referentiepersoon is een migrant die samenwoont en thuiswonende kinderen heeft, van wie de partner niet betaald werkt, die niet gelovig is en een 5 scoort op de schaal voor de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Donkere balken duiden op een

significant effect ($p < 0,05$), lichte balken geven aan dat een effect niet significant is. In de regressieanalyse zijn ook alle variabelen opgenomen die in paragraaf 5.3 zijn geanalyseerd.

The background of the page features a series of vertical stripes in shades of orange, pink, and blue. Overlaid on these stripes are several semi-transparent squares in various colors, including orange, pink, and blue, arranged in a scattered pattern.

Hoofdstuk 7

Kenmerken van het werk van migranten

- Ook als migranten werken kan er sprake zijn van onderbenutting van hun (kwalitatieve) potentieel doordat hun competenties niet volledig worden benut.
- Migranten verdienen vaker dan de gemiddelde werknemer een laag uurloon van maximaal 30% boven het wettelijk minimumloon. Alleen arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA (vooral kennismigranten) verdienen juist vaker een hoog loon. Werkende asielmigranten en Oekraïense ontheemden hebben het vaakst een laag loon.
- Naarmate migranten langer in Nederland verblijven hebben zij minder vaak een laag loon. Bij arbeids- en studiemigranten is het verschil met de gemiddelde werknemer na een jaar of vijf vrijwel verdwenen. Asiel- en gezinsmigranten hebben echter ook na een verblijf van tien jaar of langer nog veel vaker een laag loon dan de gemiddelde werknemer.
- Slechts de helft van de werkende migranten heeft een vast contract.
- Naarmate migranten langer in Nederland verblijven neemt het aandeel met een onzeker contract echter sterk af. Na tien jaar heeft van de meeste groepen ten minste de helft een vast contract. Van de werkende asielmigranten heeft na tien jaar echter nog steeds 70% een flexibel contract.
- De meeste werkende migranten werken meer uren per week dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Ook als migranten werken kan er sprake zijn van onderbenutting van hun (kwalitatieve) potentieel doordat hun competenties niet volledig worden benut, doordat zij minder uren werken dan mogelijk of wenselijk is of onzeker werk hebben met een groter risico op werkloosheid. Over deze kwalitatieve onderbenutting zijn maar weinig cijfers beschikbaar. We kunnen de competenties van werkende migranten niet direct vergelijken met het werk dat zij doen. Wel hebben we inzicht in hun loon, hun dienstverband, de sectoren waarin ze werken en het aantal uren dat zij werken. Daarbij kijken we ook naar de samenhang tussen loon en dienstverband enerzijds en de verblijfsduur in Nederland.³¹ De focus in dit hoofdstuk ligt op formele arbeid, met de kanttekening dat migranten in sectoren zoals de (ver)bouw en huishoudelijke werk vaak zonder officiële registratie werken.

7.1 Loon

In deze paragraaf vergelijken we het uurloon van migranten die als werknemer werkzaam zijn en Nederlandse werknemers, waarbij we tevens onderscheid maken tussen mannen en vrouwen. De cijfers hebben opnieuw betrekking op 2022. We

---

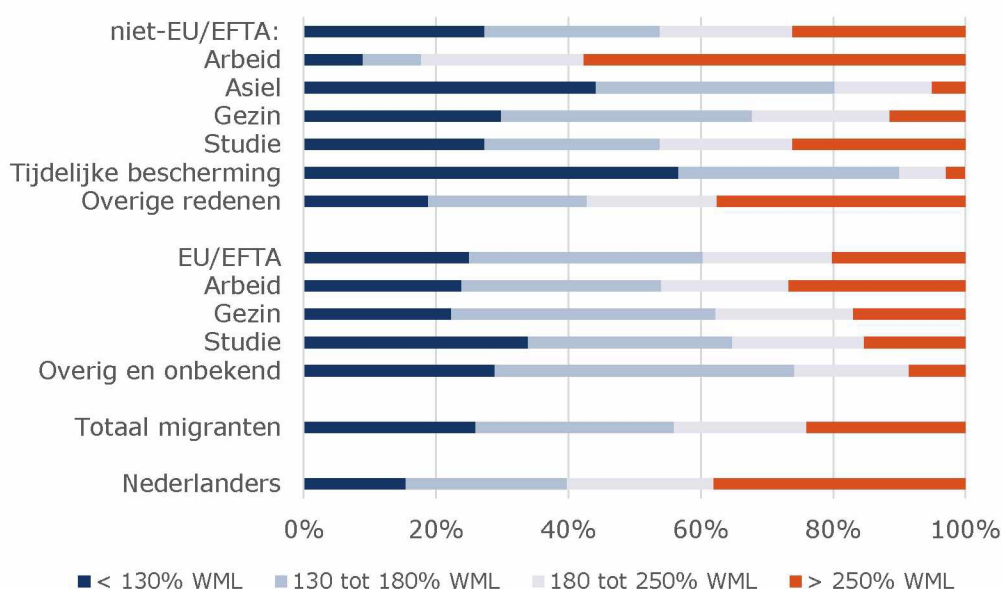
³¹ Het rapport '[Levenslooptdynamiek van arbeids- en kennismigranten](#)' (2025) dat SEO Economisch Onderzoek heeft opgesteld op verzoek van de Adviesraad Migratie gaat eveneens in op levenslooptdynamiek van arbeidsmigranten in Nederland. De analyses in dit rapport kunnen afwijken van deze verkenning doordat het SEO-rapport ook arbeidsmigranten in de gegevens meeneemt die niet staan ingeschreven in BRP, de periode 2006-2022 beziet waarbij de gegevens over loon en contract in deze verkenning gaan over migranten in 2022 die tussen 1999 en 2022 naar Nederland zijn gekomen, en wordt de term 'arbeidsmigrant' niet op dezelfde wijze gehanteerd als het CBS.

vergelijken niet het gemiddelde loon, maar het percentage migranten en Nederlanders dat een laag of een hoog loon verdient. Onder een laag loon verstaan we een bruto uurloon van maximaal 130% van het wettelijk minimumloon (WML). Het minimumloon bedroeg in 2022 €1.725 bruto per maand voor een voltijdbaan, wat neerkomt op circa €10 - €11 per uur (afhankelijk van het aantal uren in een volledige werkweek). 130% WML was dus €2.242,50 of €13 - €14 per uur. Een hoog uurloon bedraagt minimaal 250% van het WML (€4.312,50), een niveau vergelijkbaar met de looneis in de kennismigrantenregeling.

Figuur 18a en 18b tonen de verdeling van het uurloon van mannelijke en vrouwelijke werknemers, naar herkomst wel/niet-EU/EFTA en naar migratiemotief. 15% van de mannelijke Nederlandse werknemers verdiende in 2022 een bruto uurloon van maximaal 130% van het wettelijk minimumloon (WML). Onder mannelijke migranten is het aandeel met 26% aanzienlijk hoger. Van de vrouwelijke Nederlandse werknemers had 21% een lage beloning, tegenover 38% van de vrouwelijke migranten.

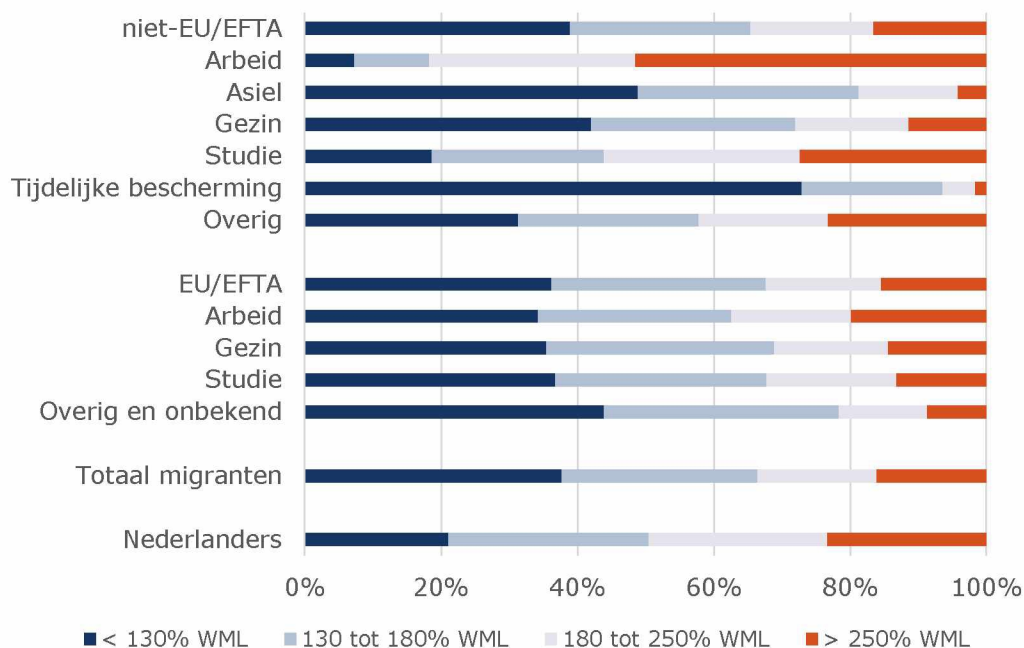
Iets meer dan een kwart van de mannelijke migranten verdiende meer dan 250% van het WML, tegenover 38% van de Nederlandse mannen. Vooral arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA verdienen vaak een hoog loon (58%), doordat een groot deel van hen aan de loonnorm van de kennismigrantenregeling moet voldoen om in Nederland te mogen werken. Asielmigranten en Oekraïense ontheemden daarentegen verdienen zelden meer dan 250% van het WML en veel vaker een fverw.

Figuur 18a: Uurloon mannelijke werknemers naar herkomst en migratiemotief, 2022

Vrouwelijke werknemers verdienen vaker een laag loon en minder vaak een hoog loon dan mannelijke werknemers. Dit geldt zowel voor migranten als voor Nederlandse werknemers (zie figuur 14b). 21% van de vrouwelijke Nederlandse werknemers en 38% van de vrouwelijke migranten verdienen maximaal 130% van het minimumloon. 73% van de vrouwelijke Oekraïense ontheemden is dit zelfs 73% en van de vrouwelijke asielmigranten de helft.

Figuur 18b: Uurloon vrouwelijke werknemers naar herkomst en migratiemotief, 2022

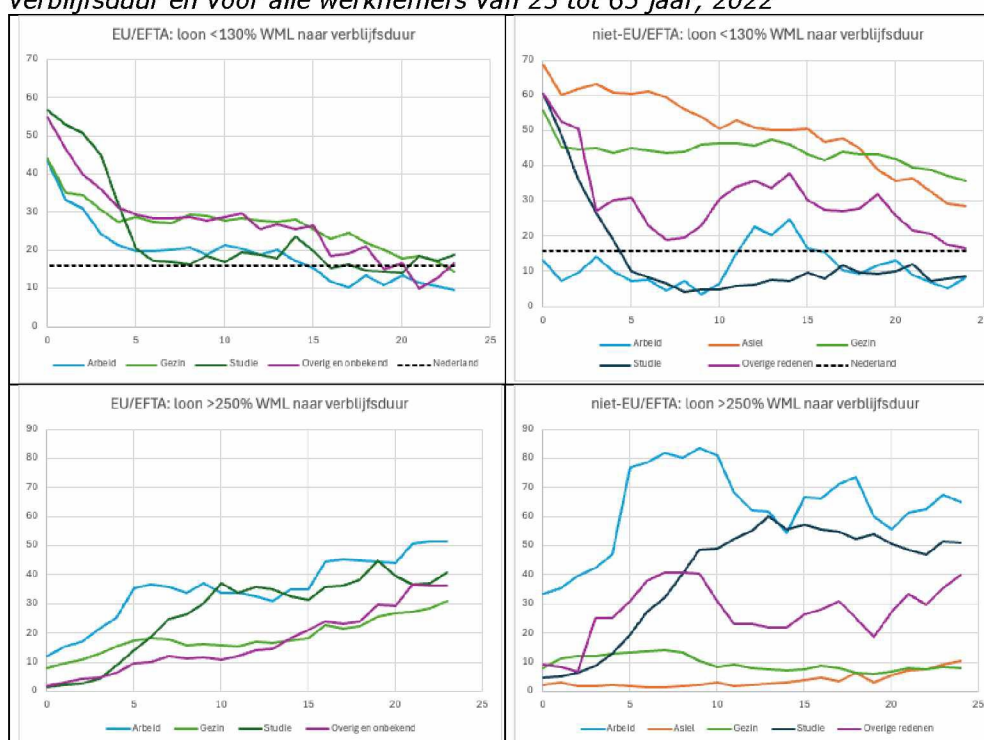
Beloning naar verblijfsduur

Hoe hangt de hoogte van het loon van migranten samen met hun verblijfsduur in Nederland? Gaan zij meer verdienen naarmate zij langer in Nederland verblijven? Figuur 19 laat zien dat dit over het algemeen inderdaad het geval is, maar dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen groepen migranten. De bovenste twee grafieken tonen het percentage werknemers dat maximaal 130% WML verdient naar migratiemotief en verblijfsduur. Met een stippellijn is het gemiddelde van 15,8% voor alle werknemers in Nederland van 25 tot 65 jaar aangegeven. In het algemeen neemt het aandeel migranten met een laag loon af naarmate zij langer in Nederland verblijven, maar er zijn wel grote verschillen tussen groepen migranten, vooral van buiten de EU/EFTA. Bij elk van de vier onderscheiden migratiemotieven van migranten van binnen de EU/EFTA verdient aanvankelijk 40% tot 60% niet veel meer dan het minimumloon. Maar na vijf jaar is dit bij alle groepen gedaald tot onder 30%. Op langere termijn daalt het nog verder tot EU/EFTA-migranten niet vaker een laag loon hebben dan de gemiddelde werknemer in Nederland. Wel duurt het voor gezinsmigranten en migranten met overig of onbekend migratiemotief aanzienlijk langer dan voor arbeids- en studiemigranten voordat zij op dit landelijk gemiddelde uitkomen.

Arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA (voornamelijk kennismigranten) hebben vanaf het begin al minder vaak een laag loon dan de gemiddelde werknemer, terwijl van de andere groepen niet-EU/EFTA-migranten aanvankelijk 50% tot 70% hooguit 130% WML verdient. Bij studiemigranten is dit aandeel na vijf jaar (als zij veelal zijn afgestudeerd) al tot onder het landelijk gemiddelde gezakt, maar bij asiël- en gezinsmigranten blijft het aandeel laagbetaalden langdurig boven 40% liggen – meer dan het dubbele van het landelijke gemiddelde – ook na een verblijfsduur van 15 jaar. Bij migranten met een overig migratiemotief is het patroon onregelmatiger, maar schommelt het aandeel laagbetaalden langdurig tussen 20 en 40%.

Figuur 19: Aandeel werknemers met een uurloon van maximaal 130% respectievelijk minimaal 250% van het minimumloon naar migratiemotief en verblijfsduur en voor alle werknemers van 25 tot 65 jaar, 2022

De onderste twee grafieken in figuur 19 tonen het aandeel migranten dat minimaal 250% WML verdient (het CBS publiceert hierover geen cijfers voor alle werknemers in Nederland). Dit laat ruwweg een spiegelbeeldig patroon zien. Bij alle vier categorieën EU/EFTA-migranten neemt het aandeel dat relatief veel verdient aanzienlijk toe naarmate zij langer in Nederland verblijven, zij het bij arbeids- en studiemigranten sterker dan bij gezins- en overige migranten. Bij de niet-EU/EFTA-migranten zien we weer grote verschillen. Onder arbeidsmigranten (voornamelijk kennismigranten) neemt het aandeel dat minimaal 250% WML verdient snel toe tot boven de 50%. Dat het aandeel daarna fluctueert kan te maken hebben met het feit dat de best verdienende kennismigranten Nederland weer binnen tien jaar verlaten ('expats'), waardoor het gemiddelde loon van de arbeidsmigranten die langer in Nederland blijven wat daalt. Bij studiemigranten neemt het aandeel met een hoog loon geleidelijker toe, waarschijnlijk doordat zij

nog aan het begin van hun loopbaan staan. Maar na een verblijf van meer dan 10 jaar heeft ook meer dan de helft van hen een hoog loon. Bij de werkende gezinsmigranten neemt het aandeel dat veel verdient echter niet toe met de verblijfsduur, maar blijft rond de 10% hangen. Het aandeel goedverdienende asielmigranten is nog aanzienlijk kleiner en ligt ook na langdurig verblijf onder 10%. Bij de migranten van buiten de EU/EFTA met overig motief schommelt het aandeel goedbetaalden vanaf een verblijfsduur van drie jaar tussen 20% en 40%, maar vertoont geen stijgende trend.

7.2 Dienstverband

Een tweede kenmerk van het werk van migranten dat we hier belichten is de aard van het dienstverband. 67% van de Nederlandse werknemers heeft een vast dienstverband (contract voor onbepaalde tijd), maar voor alle groepen migranten, met uitzondering van arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA, is dit aanzienlijk minder (zie tabel 4). Gemiddeld heeft iets minder dan de helft een vaste aanstelling. Oekraïense ontheemden die in Nederland tijdelijke bescherming wordt geboden hebben vrijwel nooit (2%) een vast dienstverband. Dit weerspiegelt hun onzekere status en positie.

Van de migranten die geen vast dienstverband hebben, heeft ruim de helft een tijdelijk dienstverband (contract voor bepaalde tijd) en de rest werkt als uitzendkracht of als oproep- of invalkracht. Van de Oekraïners werkte in 2022 echter 69% als uitzendkracht of oproep-/invalkracht. Hierbij moet worden aangetekend dat zij in 2022 nog slechts heel kort in Nederland verbleven. Van de arbeidsmigranten uit de EU/EFTA heeft één op de vijf een uitzendcontract (19%). Dit is waarschijnlijk een onderschatting omdat alleen in de BRP ingeschreven werknemers in de data zijn meegenomen en bekend is dat veel Midden- en Oost-Europese migranten niet staan ingeschreven. Studiemigranten hebben relatief vaak een tijdelijk contract.

Tabel 4: Dienstverband (% van de werknemers) en aandeel zelfstandigen (% van de werkenden) uitgesplitst naar herkomst en migratiemotief, 2022

	Werknemer				Zelfstandigen ^a
	Vast dwb	Tijdelijk dwb	Uitzend- kracht	Oproep/- invalkracht	
<i>Niet-EU/EFTA</i>	48	30	11	11	6
Arbeid	67	30	2	1	5
Asiel	33	30	15	22	-
Gezin	49	28	11	13	13
Studie	47	41	4	8	-
Tijdelijke bescherming	2	27	49	21	3
Overige redenen	61	26	6	7	17
<i>EU/EFTA</i>	47	26	19	7	17
Arbeid	48	28	19	5	17
Gezin	52	24	18	6	21
Studie	27	39	7	27	-
Overig	49	17	29	5	30
Totaal migranten	48	28	14	10	11
Nederlanders	67	33			17 ^b

^a: verschil tussen SEC werknemers en zelfstandigen en het aantal zelfstandigen

^b: arbeidsdeelname o.b.v. gedetailleerd herkomstland

Aandeel zelfstandigen

Het aandeel zelfstandigen, zoals in tabel 4 weergegeven, is berekend als het verschil tussen het aantal migranten in de sociaaleconomische categorie 'werknemers en zelfstandigen' en het aantal werknemers naar migratiemotief.

Migranten uit de EU/EFTA werken ongeveer even vaak als zelfstandige als Nederlanders zonder migratieachtergrond. Voor hen geldt vrij verkeer van personen en diensten binnen Europa, waardoor zij in Nederland eenvoudig als zelfstandige aan het werk kunnen gaan. Migrant van buiten de EU/EFTA werken echter veel minder vaak als zelfstandige.

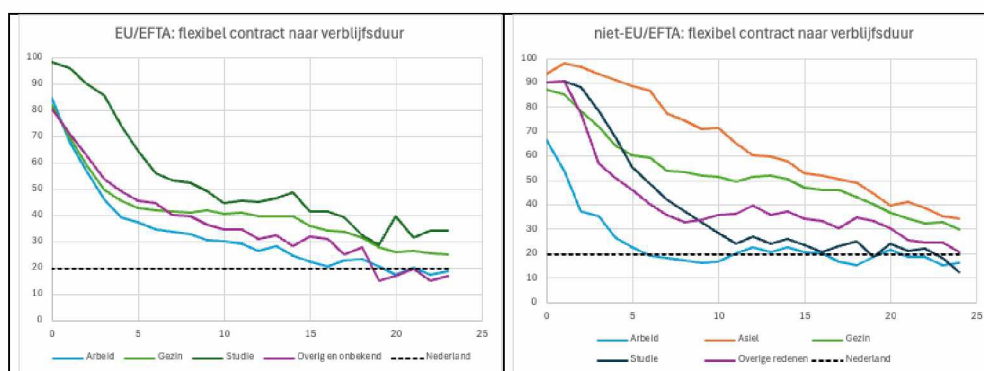
Bijlage 2 geeft een overzicht van het aandeel migranten dat als zelfstandige werkzaam is naar herkomstland, leeftijd en geslacht. Over het algemeen werken mannelijke migranten vaker als zelfstandige dan vrouwelijke migranten. Jongeren werken niet vaak als zelfstandigen, het aandeel zelfstandigen neemt toe onder werkenden van 35 tot 55 jaar en is over het algemeen het hoogst onder 55- tot 65-jarigen. Herkomstlanden met een relatief groot aandeel zelfstandigen onder mannen van 35 tot 55 jaar zijn Irak (39%), Duitsland (36%), Turkije (35%), Pakistan (31%) en China (30%). Ter vergelijking: van de Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond in deze leeftijdsgroep werkt 22% als zelfstandige.

China is het enige herkomstland waarvan vrouwelijke migranten vaker als zelfstandige werken dan mannen (37% versus 30%). In de leeftijdscategorie 55-65 jaar stijgt dit aandeel verder naar 43% bij vrouwen en 38% bij mannen.

Contractvorm en verblijfsduur

Net als bij het loon is het ook bij de contractvorm interessant na te gaan hoe deze samenhangt met de verblijfsduur van de migrant. Figuur 20 toont het aandeel werknemers dat een flexibel dienstverband heeft (uitzend-, oproep- of tijdelijk contract) naar migratiemotief en verblijfsduur. Met een stippellijn is aangegeven dat 19% van de Nederlandse werknemers van 25 tot 65 jaar zonder migratieachtergrond een flexibel dienstverband heeft. Bij alle groepen migranten neemt het aandeel met een flexibel contract af naarmate zij langer in Nederland verblijven, maar er zijn aanzienlijke verschillen tussen migratiemotieven. Van alle groepen, met uitzondering van arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA, werkt aanvankelijk 80% of meer op een flexibel contract. Maar na vijf jaar is dit voor bijna alle groepen al fors gedaald en na tien jaar heeft over het algemeen nog maximaal de helft een flexibel contract en dus minimaal de helft een vast contract. Toch hebben zij dan nog beduidend vaker een flexibel contract dan Nederlandse werknemers zonder migratieachtergrond van 25 tot 65 jaar. Van de werkzame asielmigranten heeft ook na tien jaar nog 70% een flexibel contract. Ook onder niet-EU/EFTA-gezinsmigranten blijft het aandeel flexibele werknemers na een langdurig verblijf nog relatief groot. Arbeidsmigranten weten over het algemeen het snelst een vast contract te verwerven: na vijf jaar heeft nog 37% van de EU/EFTA-arbeidsmigranten een flexibel contract en 23% van de niet-EU/EFTA-arbeidsmigranten.

Figuur 20. Aandeel werknemers (%) met een flexibel dienstverband naar migratiemotief en verblijfsduur en voor Nederlanders zonder migratieachtergrond van 25 tot 65 jaar, 2022

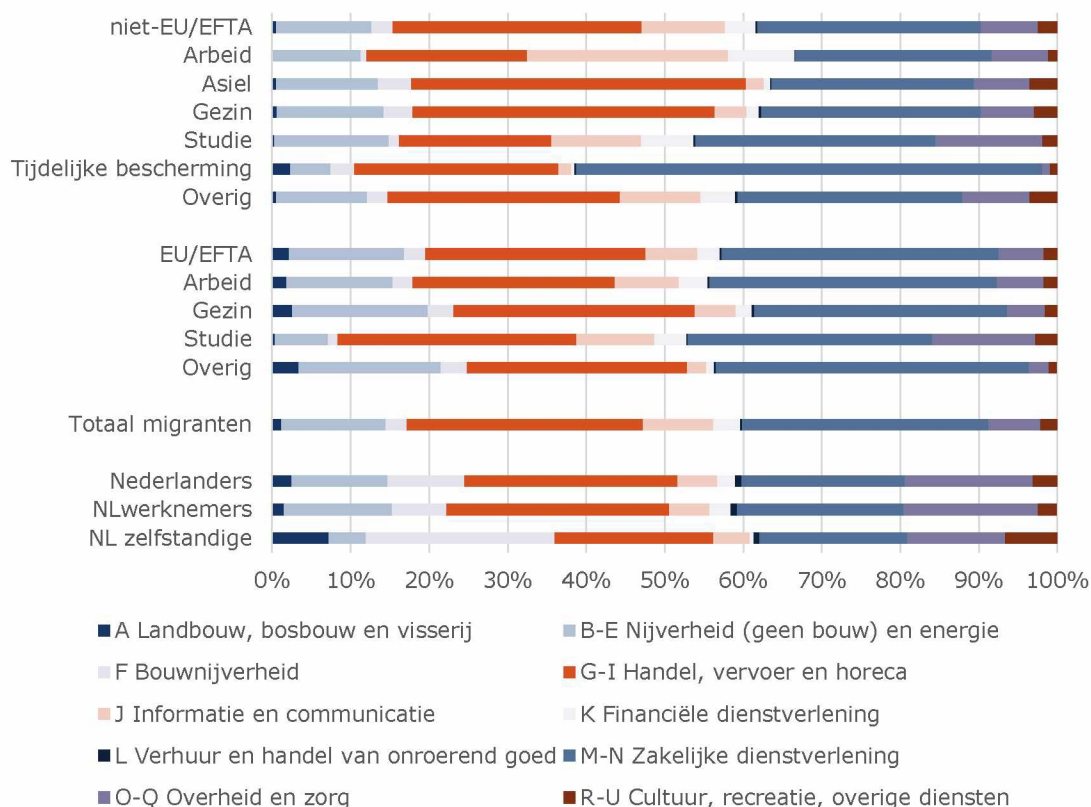
7.3 Sectoren

Veel mannelijke migranten werken in de zakelijke dienstverlening, waaronder de uitzendsector. Wanneer zij als uitzendkracht werken, verrichten ze hun werkzaamheden veelal in een andere sector, maar we weten niet in welke sectoren de inleners actief zijn. Ook veel vrouwelijke migranten werken in de zakelijke dienstverlening, vermoedelijk eveneens via de uitzendsector. Verder werkt een derde van de mannelijke en vrouwelijke migranten in de handel, vervoer en horeca.

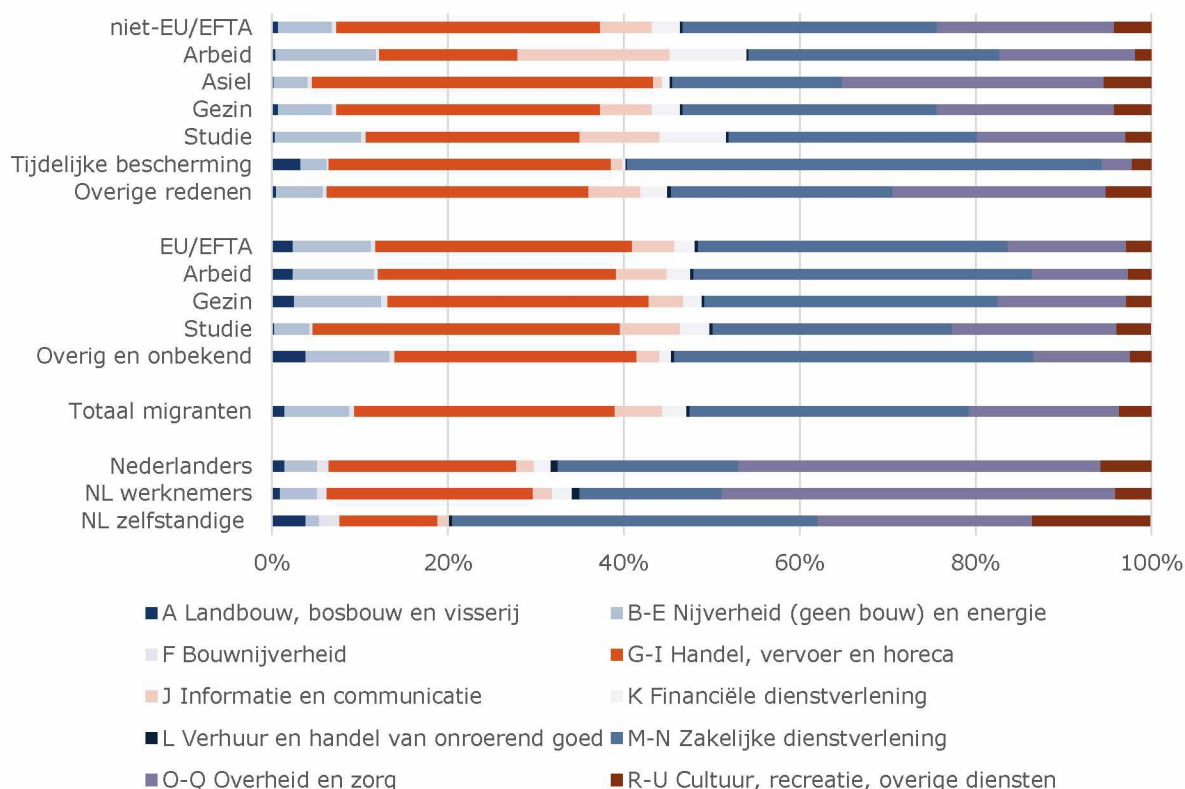
Vergelijken we figuur 21a (mannelijke werkenden) met figuur 21b (vrouwelijke werkenden), dan valt op dat iets meer mannen werkzaam zijn in de land- en tuinbouwsector, met name EU/EFTA-migranten (2%), Oekraïners (3%) en Oost-Europese migranten (4%). Mannelijke migranten van buiten de EU/EFTA werken relatief vaak in de informatie- en communicatiesector (17%) en in de financiële dienstverlening (9%).

Figuur 21a: Sectoren waar mannelijke werkenden werkzaam zijn uitgesplitst naar herkomst en migratiemotief, 2022

Vrouwelijke migranten zijn daarentegen vaker actief bij de overheid en in de zorg- en welzijnssector. Dit geldt bijvoorbeeld voor 30% van de vrouwelijke asielmigranten, 17% van de studiemigranten en 16% van de arbeidsmigranten.

Figuur 21b: Sectoren waar vrouwelijke werkenden werkzaam zijn uitgesplitst naar herkomst en migratiemotief, 2022

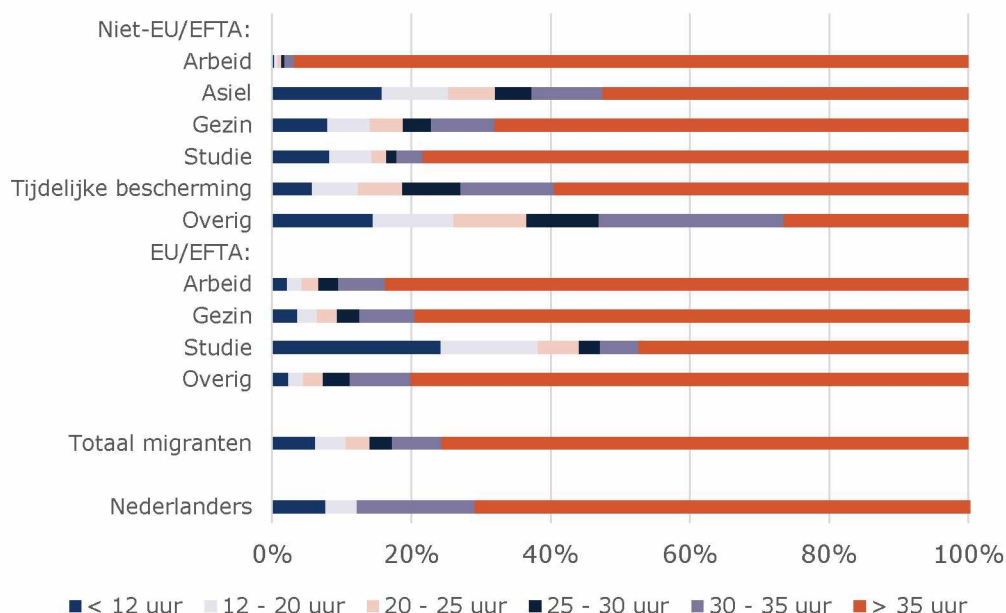
7.4 Aantal uren werk

Het aantal uren dat een migrant in een normale of gemiddelde werkweek werkt noemen we arbeidsduur. Mannelijke migranten werken overwegend 35 uur of meer per week (76%; arbeidsmigrant zelf 97%). Van de Nederlandse werkende mannen zonder migratieachtergrond is dit 71%. Vrouwen werken minder vaak voltijds: 52% van de vrouwelijke migranten werkt meer dan 35 uur. Maar van de Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond is dit met 31% nog een veel kleiner deel. Dit verschil wordt niet veroorzaakt door verschillen in leeftijdsopbouw. Ook binnen iedere leeftijdsgroep werken migranten gemiddeld meer uren dan hun Nederlandse leeftijdgenoten zonder migratieachtergrond. Vooral arbeidsmigrantinnen werken bijna altijd in een voltijd baan, niet alleen mannen maar ook vrouwen. Tegenover het onbenutte arbeidspotentieel in termen van het aantal werkzame personen, dat we in de voorgaande hoofdstukken in kaart hebben gebracht, stellen we dus vast dat er bij werkzame migranten in het algemeen *geen* sprake is van onderbenutting in termen van het aantal uren dat zij werken.

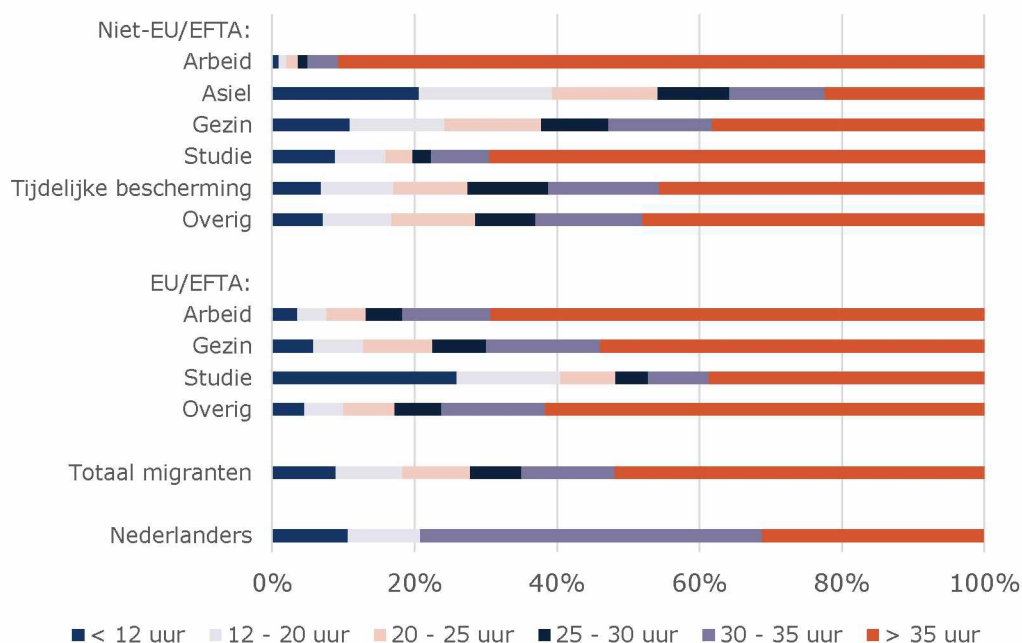
Dit geldt echter niet voor alle groepen migranten. Bij zowel mannen als vrouwen zien we dat vooral studie- en asielmigrantinnen vaak minder dan 12 uur per week werken. Van de mannelijke werkende Nederlanders zonder migratieachtergrond werkt 8% minder dan 12 uur, tegenover 24% van de EU/EFTA-studiemigrantinnen en 16% van de asielmigrantinnen (zie figuur 22a). Van de Nederlandse vrouwen werkt 11% maximaal 12 uur per week, tegenover 26% van de EU/EFTA-

studiemigranten³² en 21% van de asielmigranten (zie figuur 22b). Voor studiemigranten geldt natuurlijk dat zij hun werk vaak combineren met het volgen van een opleiding.

Figuur 22a: Arbeidsuren die mannelijke migranten per week werken, uitgesplitst naar herkomst en migratiemotief, 2022

Figuur 22b: Arbeidsuren die vrouwelijke migranten per week werken, uitgesplitst naar herkomst en migratiemotief, 2022

³² Studenten van buiten de EU/EFTA mogen tijdens hun studie maximaal 16 uur per week werken en werkgever moet en tewerkstellingsvergunning aanvragen.

Hoofdstuk 8

Aandachtspunten voor beleid

De arbeidsdeelname van migranten is beduidend lager dan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond, ook als we rekening houden met verschillen in geslacht en leeftijd. Er is daardoor een aanzienlijk onbenut arbeidspotentieel.

Het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten omvatte in 2022 331.000 personen oftewel 20% van de migrantenbevolking tussen 25 en 65 jaar. Dit aantal komt overeen met zo'n driekwart van het aantal openstaande vacatures en 3% van het totale aantal werkenden in Nederland. Als het onbenutte arbeidspotentieel van migranten zou worden benut, levert dit brede maatschappelijke winst op: migranten krijgen een hoger inkomen en meer welzijn, werkgevers kunnen gemakkelijker in hun personeelsbehoefte voorzien, en de samenleving profiteert van minder uitgaven aan sociale uitkeringen en hogere belastinginkomsten.

Het onbenut arbeidspotentieel van migranten volledig benutten betekent niet dat alle migranten betaald werk zouden hebben, maar wel dat hun arbeidsdeelname even hoog zou zijn als die van Nederlanders zonder migratieachtergrond. Tegelijkertijd onderkennen we dat niet iedereen die tot het potentieel behoort volledig en direct inzetbaar is en dat hun kwalificaties en voorkeuren niet hoeven aan te sluiten bij de vraag vanuit bedrijven en instellingen.

Het onbenutte potentieel is relatief hoog onder vrouwen, migranten vanaf 45 jaar, asielmigranten en gezinsmigranten (van buiten de EU/EFTA), migranten uit Afrikaanse en Aziatische landen en migranten die relatief kort in Nederland verblijven. Vrijwel de helft van het totale onbenutte potentieel bestaat uit asielmigranten en Oekraïense ontheemden en hun gezinsleden. Onder vrouwelijke migranten is het onbenutte arbeidspotentieel met gemiddeld 23,4% beduidend hoger dan onder mannelijke migranten met 15,3%. Naar leeftijd is het onbenutte potentieel het grootst onder migranten van 45 jaar en ouder.

Als we het onbenutte arbeidspotentieel naar herkomstland bekijken is bijna 40% afkomstig uit drie landen: Turkije, Marokko en Syrië. In relatieve termen is het potentieel het hoogst onder migranten uit Jemen, Syrië, Eritrea, Somalië en Soedan, met name onder vrouwen.

Er is geen onbenut arbeidspotentieel onder arbeidsmigranten, zowel van binnen als van buiten de EU/EFTA. Zij werken vaker dan Nederlanders zonder migratieachtergrond, ook als zij langdurig (tien tot twintig jaar) in Nederland verblijven. Van de andere groepen migranten stijgt de arbeidsdeelname en neemt het onbenutte potentieel af naarmate zij langer in Nederland verblijven. Onder asielmigranten is er echter ook na langdurig verblijf (tien jaar of langer) nog een groot onbenut potentieel.

Migranten die werken, werken gemiddeld meer uren dan overeenkomstige Nederlanders. Er is dus geen onbenut potentieel in gewerkte uren. Werkende migranten verdienen aanvankelijk overwegend een laag loon en bijna allen hebben een onzeker (flexibel) contract. Het verschil met andere werkenden wordt echter kleiner naarmate zij langer in Nederland verblijven. Er is mogelijk sprake van een kwalitatieve onderbenutting van werkende migranten.

Migranten die de afgelopen tien jaar naar Nederland zijn gekomen, hebben na een verblijf van vijf jaar vaker betaald werk dan migranten die eerder zijn gearriveerd.

De analyse van het onbenutte arbeidspotentieel in deze verkenning is gebaseerd op gepubliceerde statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De afbakening van de groep migranten, de gehanteerde leeftijdsgrenzen en de migratiemotieven zijn dan ook gebaseerd op de indelingen die het CBS hanteert en representeren niet per se de voorkeuren van de Adviesraad Migratie. Dit betekent onder meer dat er voor een migrant slechts één migratiemotief wordt vastgesteld, dat onveranderd blijft, ongeacht hoelang men in Nederland verblijft. Verder sluiten de cijfers over migranten naar herkomstland en naar migratiemotief niet precies op elkaar aan.

Op basis van het Survey Integratie Minderheden (SIM) uit 2020 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) zijn de kenmerken van migranten die samenhangen met het onbenutte potentieel nader onderzocht. De rol van werkgevers en van de werking van de arbeidsmarkt blijft hierbij buiten beschouwing, maar zal in vervolgonderzoek wel aandacht krijgen.

Een goede opleiding en kennis van de Nederlandse taal zijn de belangrijkste factoren die het onbenutte arbeidspotentieel verkleinen. Maar ook andere factoren kunnen een rol spelen, zoals erkenning van buitenlandse diploma's. We vinden ook een sterke (positieve) samenhang tussen het werken van de migrant en het hebben van een werkende partner. Bij vrouwelijke migranten is er daarnaast een samenhang met (opvattingen over) de rolverdeling tussen mannen en vrouwen, maar we kunnen niet vaststellen of dit ook een oorzakelijk verband is.

De gegevens van het CBS en het SCP maken het mogelijk om verschillen in onbenut arbeidspotentieel tussen groepen migranten vast te stellen, maar bieden nog geen inzicht in de *oorzaken* van deze verschillen. Dit zal onderwerp zijn van vervolgonderzoek. Niettemin geeft dit onderzoek al wel aanleiding om een aantal **aandachtspunten voor beleid** te formuleren gericht op het beter benutten van het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten.

BENUT TALENTEN

Verkleinen van het onbenutte arbeidspotentieel loont op meerdere fronten

Het is gewenst beleidsmatig meer aandacht te besteden aan het verkleinen van het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten: dit verbetert de maatschappelijke positie van migranten, kan bijdragen aan het verminderen van personeelstekorten bij bedrijven en instellingen, komt de samenleving ten goede door lagere sociale uitgaven en hogere belastinginkomsten en er is minder noodzaak om arbeidsmigranten aan te trekken.

Extra aandacht op groot en hoog onbenut arbeidspotentieel

Het onbenutte arbeidspotentieel varieert sterk tussen migrantengroepen, afhankelijk van leeftijd, geslacht, migratiemotief en herkomstland. Daarom is het gewenst om speciale aandacht te besteden aan migranten van 45 jaar en ouder, vrouwen en asiel- en gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA.

Focus op asiel- en gezinsmigranten

Het onbenutte arbeidspotentieel bestaat voor het grootste deel uit asielmigranten en gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA. Beleid gericht op deze groepen levert potentieel het meeste op.

ONDERWIJS

Taalvaardigheid als sleutel tot participatie

Investeren in de taalkennis van migranten is essentieel om hun arbeidsmarktkansen te vergroten (Zie ook het adviesrapport van de Adviesraad Migratie '[Investeren in samenleven](#)').

Onderwijs en scholing verhogen de kansen op de arbeidsmarkt

Onderwijs is ook cruciaal voor de kansen op de arbeidsmarkt. Migrantengroepen zonder startkwalificatie lopen een verhoogd risico op langdurige werkloosheid of laagbetaald werk. Scholing en (om)scholingstrajecten dragen bij aan het verminderen van het onbenutte arbeidspotentieel.

Erkenning van buitenlandse diploma's

Een in het buitenland behaald diploma gaat samen met een lagere arbeidsdeelname dan wanneer een overeenkomstig diploma in Nederland is behaald. De erkenning van buitenlandse diploma's heeft dan ook een positief effect op de arbeidsdeelname van migranten, vooral van vrouwelijke migranten.

BEMIDDELING NAAR WERK

Versnellen van integratie in de arbeidsmarkt

Het onbenutte arbeidspotentieel neemt bij de meeste migrantengroepen af naarmate zij langer in Nederland verblijven. Met name bij asiel- en gezinsmigranten gaat dit echter langzaam en hun arbeidsdeelname fluctueert sterk met de werkloosheid. Het beleid zou zich erop moeten richten om hun integratie in de arbeidsmarkt te versnellen.

Aandacht voor specifieke positie van vrouwen

De arbeidsdeelname van vrouwelijke migranten hangt ook samen met hun opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Uit ander onderzoek is bekend dat ook andere factoren, zoals vooroordelen, een rol spelen bij het vinden van werk. Dit geeft aanleiding om in gesprek te gaan met niet-werkende vrouwen over wat zij nodig hebben om aan het werk te kunnen.

Beleid gericht op beide partners verhoogt slagingskans

Om de arbeidsdeelname van migranten te bevorderen, is het van belang dat beleid zich niet beperkt tot de statushouder of asielzoeker, maar beide partners betreft. De kans op arbeidsdeelname blijkt namelijk significant groter wanneer de partner werkt.

INVESTEER IN WERK

Aantal gewerkte uren is doorgaans geen knelpunt

De meeste werkende migranten werken niet minder, maar juist meer uren dan overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er is in het algemeen dan ook geen sprake van onderbenutting in het aantal gewerkte uren. Hiervoor is in het beleid dan ook geen speciale aandacht nodig.

Kwaliteit van werk van arbeids- en studiemigranten

Er is geen speciale aandacht nodig voor de arbeidsdeelname van arbeidsmigranten en studiemigranten (na afronding van de studie), aangezien er bij hen geen onbenut arbeidspotentieel is. Hun talenten lijken vaak echter niet optimaal te worden benut. Daarom is wel aandacht gewenst voor de kwaliteit van hun werk, zoals het loon en het dienstverband.

Kwalitatieve onderbenutting vraagt om gerichte aandacht

Er lijkt wel sprake van een aanzienlijke kwalitatieve onderbenutting van werkende migranten in termen van beloning en contractvorm. Hoewel loon en werkzekerheid na verloop van tijd verbeteren, verdient de benutting van de competenties van werkende migranten meer aandacht. Hierdoor kunnen meer migranten terecht komen in banen die goed aansluiten bij hun voorkeuren en talenten én gunstig zijn voor Nederland.

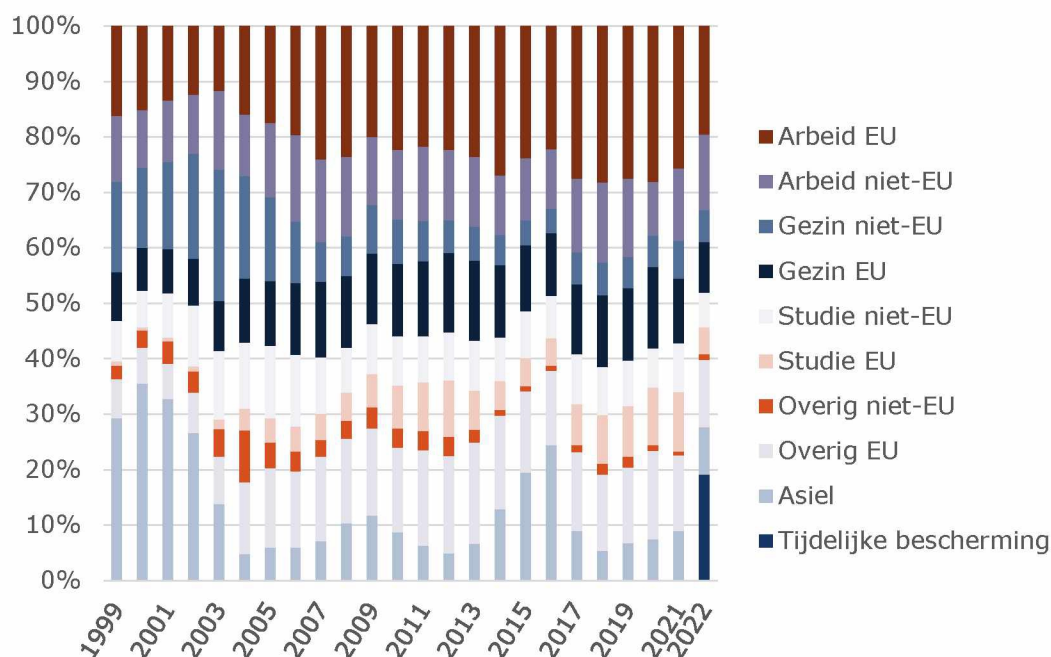

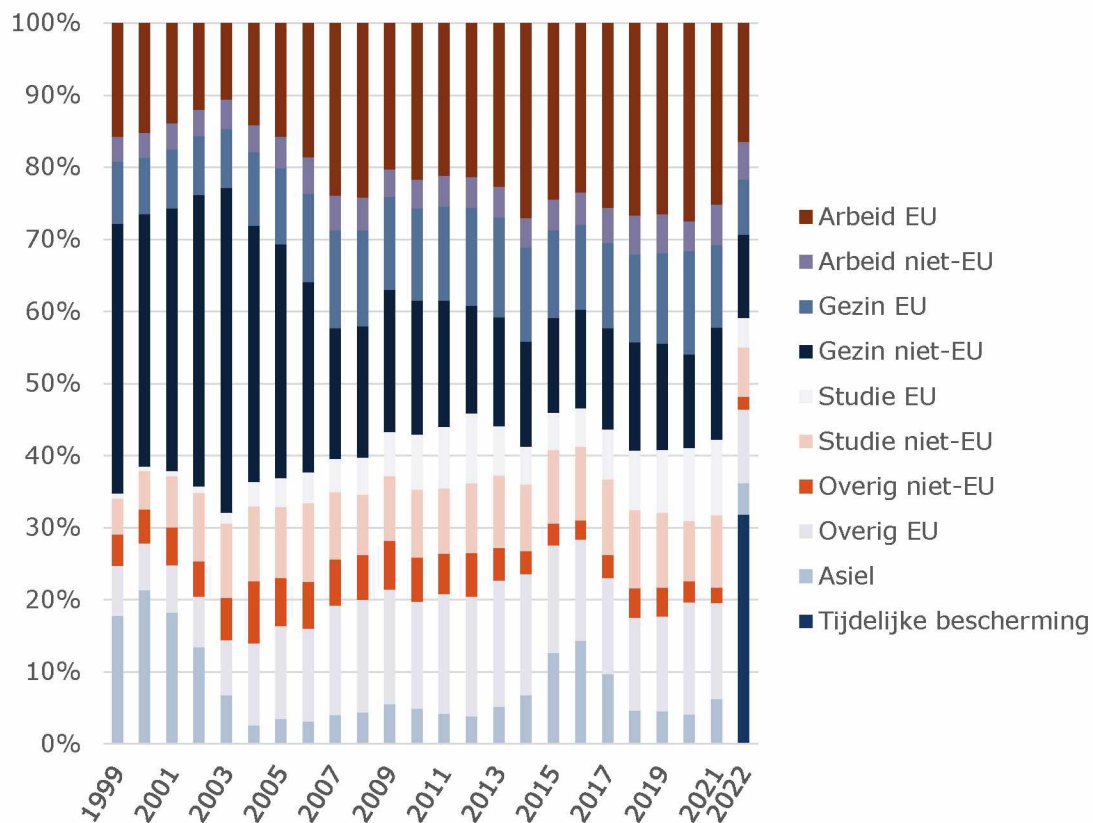
Bijlagen

Bijlage 1. Instroom naar migratiemotief

Instroom mannen naar migratiemotief, 1999-2022 (N in 2022=144.300)

Instroom vrouwen naar migratiemotief, 1999-2022 (N in 2022=171.095)

Bijlage 2. Arbeidsdeelname naar gedetailleerd herkomstland

Tabel 2A. (Werkzame) migranten van 25 tot 35 jaar – inclusief aandeel van de werkzame bevolking dat werkt als zelfstandige^a – en onbenut arbeidspotentieel (%) naar herkomstland en geslacht (selectie van top-20 landen naar onbenut arbeidspotentieel in aantallen), 2022

	mannen				vrouwen			
	Bevolking 25 tot 35 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)	Bevolking 25 tot 35 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)
Turkije	11.330	9.190	30	10,3	10.030	5.840	14	31,4
Marokko	5.700	4.220	26	17,3	7.490	3.680	15	40,5
Syrië	12.800	7.860	19	30	9.570	2.230	17	66,3
Suriname	4.450	3.610	15	10,2	5.160	4.070	9	10,7
Irak	5.240	4.020	31	14,7	4.660	2.890	16	27,6
Oekraïne	3.550	2.480	6	21,5	7.930	4.210	6	36,5
Caribisch NL ^b	8.900	6.970	12	13,1	8.670	6.500	10	14,7
Polen	25.970	22.850	23	3,4	27.160	22.240	8	7,7
Iran	3.980	2.970	17	16,7	3.670	2.390	14	24,5
Afghanistan	5.940	4.690	29	12,4	5.310	3.310	16	27,3
China	7.240	4.900	8	23,7	8.900	5.220	11	31,0
Duitsland	6.830	4.770	10	20,4	8.920	6.280	8	21,5
Somalië	2.390	1.730	14	19	2.420	1.020	11	47,5
Ethiopië	2.660	2.060	7	13	2.650	730	8	62,1
Bulgarije	5.630	4.410	50	13	5.030	3.280	23	24,4
India	11.640	10.560	3	0,7	10.220	6.870	4	22,4
Rusland	2.880	2.440	12	6,7	4.550	3.230	14	18,6
Pakistan	1.790	1.450	18	10,4	1.520	660	14	46,2
Roemenië	6.770	5.540	13	9,5	5.740	4.420	12	12,6
Egypte	1.540	1.280	10	8,3	960	480	13	39,6
Nederlands	750.510	687.110	14		722.940	649.310	9	

Noot a: Het is onduidelijk in hoeverre er sprake is van schijnzelfstandigheid

Noot b: Caribisch Nederland omvat ook Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Tabel 2B. (Werkzame) migranten van 35 tot 55 jaar – inclusief aandeel van de werkzame bevolking dat werkt als zelfstandige^a – en onbenut arbeidspotentieel (%) naar herkomstland en geslacht (selectie van top-20 landen naar onbenut arbeidspotentieel in aantallen), 2022

	mannen				vrouwen			
	Bevolking 35 tot 55 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)	Bevolking 35 tot 55 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)
Turkije	28.060	19.940	35	20,9	49.560	23.800	16	38,7
Marokko	18.230	13.520	27	17,8	46.080	20.030	12	43,2
Syrië	12.470	7.170	22	34,5	14.220	2.610	20	68,3
Suriname	9.490	7.630	19	11,6	34.160	26.330	11	9,6
Irak	6.850	4.970	39	19,4	8.000	3.170	25	47,1
Oekraïne	8.650	5.300	26	30,7	14.660	7.950	7	32,5
Caribisch NL ^b	15.290	11.700	16	15,5	14.790	10.580	11	15,2
Polen	28.180	24.610	27	4,7	39.870	32.070	12	6,3
Iran	7.400	5.050	23	23,8	8.540	5.020	22	27,9
Afghanistan	30.830	21.030	24	23,8	6.680	3.000	24	41,8
China	9.670	7.950	30	9,8	13.100	9.470	37	14,4
Duitsland	8.870	7.270	36	10,0	14.170	11.170	16	7,9
Somalië	6.000	4.420	19	18,3	4.940	1.330	9	59,8
Ethiopië	6.660	5.220	27	13,6	4.590	1.380	10	56,6
Bulgarije	23.970	18.850	28	13,4	9.440	6.410	25	18,8
India	14.590	13.150	10	1,9	8.220	5.420	12	20,8
Rusland	15.210	13.040	26	6,3	8.080	5.500	19	18,6
Pakistan	5.080	3.550	31	22,1	2.740	1.010	25	49,8
Roemenië	6.970	5.560	24	12,2	8.900	6.830	13	10,0
Egypte	1.740	1.440	22	9,2	2.700	1.120	29	45,2
Nederlands	1.562.970	1.438.170	22		1.533.080	1.329.610	15	

Noot a: Het is onduidelijk in hoeverre er sprake is van schijnzelfstandigheid.

Noot b: Caribisch Nederland omvat ook Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Tabel 2C. (Werkzame) migranten van 55 tot 65 jaar – inclusief aandeel van de werkzame bevolking dat werkt als zelfstandige^a – en onbenut arbeidspotentieel (%) naar herkomstland en geslacht (selectie van top-20 landen naar onbenut arbeidspotentieel in aantallen), 2022

	mannen				vrouwen			
	Bevolking 55 tot 65 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)	Bevolking 55 tot 65 jaar	werkzame bevolking	zelfstandige (% vd werkzame bevolking)	Onbenut potentieel (%)
Turkije	23.350	11.930	26	32,5	19.910	4.050	16	48,8
Marokko	19.520	9.600	14	31,6	15.520	2.980	9	50,1
Syrië	3.930	970	23	58,9	2.480	170	22	62,4
Suriname	21.210	14.150	14	16,8	28.040	16.840	10	9,2
Irak	4.110	1.630	28	43,9	3.070	530	20	52,0
Oekraïne	960	400	17	41,9	3.090	980	9	37,5
Caribisch NL ^b	6.450	4.140	11	19,4	7.380	4.240	11	11,8
Polen	5.140	4.020	22	5,3	6.870	4.220	10	7,8
Iran	3.940	2.200	29	27,7	2.960	1.050	22	33,8
Afghanistan	2.410	1.280	34	30,4	2.110	400	17	50,3
China	2.320	1.660	38	12	3.250	1.710	43	16,6
Duitsland	4.690	3.410	20	6,3	8.700	5.520	19	5,8
Somalië	940	310	9	50,6	980	150	4	54,0
Ethiopië	1.160	560	12	35,3	970	300	12	38,3
Bulgarije	1.330	900	60	15,9	1.380	680	23	20,0
India	1.070	800	37	8,8	720	350	28	20,6
Rusland	630	360	30	26,4	2.000	920	25	23,3
Pakistan	1.310	760	35	25,5	940	160	37	52,2
Roemenië	760	560	22	9,9	930	510	16	14,4
Egypte	3.630	2.000	45	28,5	680	150	31	47,2
Nederlands	966.740	807.770	24		959.130	664.650	17	

Noot a: Het is onduidelijk in hoeverre er sprake is van schijnzelfstandigheid.

Noot b: Caribisch Nederland omvat ook Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Bijlage 3. Arbeidsdeelname naar gedetailleerd migratiemotief

Tabel 3A. Migranten van 15 tot 75 jaar, werkzame migranten, arbeidsdeelname (in %) en verschil met Nederlanders zonder migratieachtergrond naar migratiemotief, 2022

	bevolking 15 tot 75 jaar aantal	werkzame bevolking aantal	arbeids- deelname %	verschil met Nederlanders %- punten
<i>niet-EU/EFTA</i>				
Totaal	846.825	444.870	52,5	-20,9
Arbeid	105.525	92.480	87,6	14,2
Asiel	227.985	78.745	34,5	-38,9
Gezin	304.605	166.790	54,8	-18,7
Studie	75.640	33.575	44,4	-29,0
Tijdelijke bescherming	69.920	33.500	47,9	-25,5
Overige redenen	63.145	39.775	63,0	-10,4
<i>EU/EFTA</i>				
Totaal ^a	566.005	377.070	66,6	-6,8
Arbeid	182.310	155.505	85,3	11,9
Gezin	201.010	139.925	69,6	-3,8
Studie	83.095	24.160	29,1	-44,4
Overig en onbekend	99.585	57.475	57,7	-15,7
Totaal arbeid	287.835	247.985	86,2	12,7
Totaal asiel (incl. tijd. besch.)	297.905	112.245	37,7	-35,8
Totaal gezin	505.615	306.715	60,7	-12,8
Totaal studie	158.735	57.735	36,4	-37,1
Totaal overig	162.730	97.250	59,8	-13,7
Totaal migranten	1.412.830	821.940	58,2	-15,3
Nederlands ^b	9.620.000	7.064.000	73,4	

Noot a: exclusief migranten met de Nederlandse nationaliteit; b: zelf en ouders in Nederland geboren.

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Tabel 3Ba. (Werkzame) migranten van 18 tot 30 jaar en onbenut arbeidspotentieel (%)^a naar migratiemotief en geslacht, 2022

	Mannen			Vrouwen		
	bevolking 18 tot 30 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)	bevolking 18 tot 30 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)
niet-EU/EFTA						
Totaal	83.060	53.675	26,5	85.835	44.225	38,5
Arbeid totaal	12.185	10.430	5,7	7.180	5.500	13,3
Arbeid: kennis	10.465	9.140	3,8	6.450	5.010	12,3
Arbeid: overig	1.730	1.285	16,9	730	495	22,2
Asiel: totaal	29.715	16.815	34,6	16.980	6.120	54,0
Asiel (exclusief nareis)	24.795	13.810	35,4	10.190	4.600	44,9
Asiel: nareis	4.920	3.005	30,1	6.790	1.520	67,6
Gezin: totaal	16.795	12.335	17,7	28.550	15.705	35,0
Gezin: gezinsvorming	3.725	2.915	12,9	11.135	5.560	40,1
Gezin: gezinshereniging	13.065	9.415	19,1	17.420	10.140	31,8
Gezin: mee met arbeid	1.845	1.245	23,7	6.700	3.300	40,7
Gezin: mee met studie	165	120	18,4	690	355	38,5
Gezin: mee met asiel	2.625	1.770	23,7	3.865	1.420	53,3
Gezin: overig	12.155	9.200	15,5	17.295	10.630	28,5
Studie	12.445	5.970	43,2	15.915	7.470	43,1
Tijdelijke bescherming	7.950	5.375	23,5	11.490	6.545	33,0
Overige redenen	3.965	2.750	21,8	5.710	2.885	39,5
EU/EFTA (excl. Nederlanders)						
Totaal	69.930	49.290	20,7	73.030	48.995	22,9
Arbeid	28.415	24.350	5,5	22.965	19.670	4,3
Gezin	16.465	12.230	16,9	22.760	15.755	20,8
Gezin: mee met arbeid	4.470	3.505	12,7	6.170	4.445	18,0
Gezin: mee met studie	1.145	580	40,5	1.410	670	42,5
Gezin: overig	10.850	8.140	16,1	15.180	10.640	19,9
Studie	8.940	6.205	21,7	11.540	8.395	17,2
Overig en onbekend	16.110	6.505	50,8	15.765	5.175	57,2
Totaal migranten	152.990	102.965	23,8	158.865	48.705	31,3

Noot a: Het onbenutte arbeidspotentieel is berekend als het verschil in arbeidsdeelname (in procenten van de bevolking in de betreffende leeftijdsgroep) tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en de verschillende groepen migranten

Tabel 3Bb. (Werkzame) migranten van 30 tot 40 jaar en onbenut arbeidspotentieel (%)^a naar migratiemotief en geslacht, 2022

	Mannen			Vrouwen		
	bevolking 30 tot 40 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)	bevolking 30 tot 40 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)
niet-EU/EFTA						
Totaal	123.020	93.730	18,7	139.855	78.640	32,8
Arbeid totaal	37.885	34.775	3,1	15.105	13.315	0,9
Arbeid: kennis	34.075	31.650	2,0	14.150	12.615	-0,1
Arbeid: overig	3.820	3.130	12,9	960	700	16,1
Asiel: totaal	34.840	20.415	36,3	26.560	8.055	58,7
Asiel (exclusief nareis)	33.695	19.850	36,0	17.555	6.715	50,8
Asiel: nareis	1.140	565	45,3	9.005	1.340	74,1
Gezin: totaal	27.470	21.700	15,9	65.810	36.695	33,2
Gezin: gezinsvorming	11.225	9.435	10,8	26.850	15.440	31,5
Gezin: gezinshereniging	16.250	12.265	19,4	38.960	21.255	34,5
Gezin: meegekomen met arbeid	4.635	3.375	22,1	22.045	11.430	37,2
Gezin: mee met studie	525	305	36,8	1.480	815	33,9
Gezin: mee met asiel	1.100	870	15,8	3.225	1.395	45,8
Gezin: overig	21.220	17.150	14,0	39.050	23.060	30,0
Studie	8.540	6.730	16,1	9.790	7.630	11,1
Tijdelijke bescherming	6.340	3.660	37,1	11.630	5.655	40,4
Overige redenen	7.945	6.455	13,6	10.960	7.295	22,5
EU/EFTA (excl. Nederlanders)						
Totaal	142.760	121.530	9,8	142.385	114.275	8,8
Arbeid	86.160	73.655	9,4	81.570	64.880	9,5
Gezin	38.580	34.660	5,0	27.380	23.865	1,9
Gezin: mee met arbeid	26.870	22.995	9,3	37.530	28.175	13,9
Gezin: mee studie	7.500	6.495	8,3	10.750	7.920	15,3
Gezin: overig	720	595	12,2	685	555	8,0
Studie	18.665	15.905	9,7	26.095	19.700	13,5
Overig en onbekend	56.600	47.875	10,3	60.815	49.395	7,8
Totaal migranten	127.490	97.235	18,5	146.025	2.325	32,2

Noot a: Het onbenutte arbeidspotentieel is berekend als het verschil in arbeidsdeelname (in procenten van de bevolking in de betreffende leeftijdsgroep) tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en de verschillende groepen migranten

Tabel 3bc. (Werkzame) migranten van 40 tot 75 jaar en onbenut arbeidspotentieel (%)^a naar migratiemotief en geslacht, 2022

	Mannen			Vrouwen		
	bevolking 40 tot 75 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)	bevolking 40 tot 75 jaar	werkzame bevolking	Onbenut potentieel (%)
niet-EU/EFTA						
Totaal	144.145	88.270	17,8	186.265	85.980	21,8
Arbeid totaal	24.830	21.665	-8,2	8.335	6.815	-13,8
Arbeid: kennis	17.850	16.180	-11,7	6.010	5.125	-17,3
Arbeid: overig	6.995	5.485	0,6	2.325	1.690	-4,7
Asiel: totaal	49.335	19.490	39,5	39.855	7.740	48,6
Asiel (exclusief nareis)	43.835	18.580	36,6	28.540	6.800	44,2
Asiel: nareis	5.500	915	62,4	11.315	940	59,7
Gezin: totaal	41.100	29.305	7,7	97.410	50.975	15,7
Gezin: gezinsvorming	16.640	12.300	5,1	43.900	24.470	12,2
Gezin: gezinshereniging	24.455	17.005	9,5	53.510	26.505	18,4
Gezin: mee met arbeid	3.780	2.320	17,6	11.910	5.685	20,2
Gezin: mee met studie	280	160	21,9	510	275	14,1
Gezin: mee met asiel	725	375	27,3	2.705	960	32,5
Gezin: overig	36.315	26.445	6,2	82.295	44.050	14,5
Studie	3.510	2.775	-0,1	3.970	3.000	-7,6
Tijdelijke bescherming	8.235	3.355	38,3	20.840	8.735	26,1
Overige redenen	17.135	11.680	10,8	15.875	8.720	13,1
EU/EFTA (excl. Nederlanders)						
Totaal	94.835	73.870	1,1	96.070	66.295	-1,0
Arbeid	38.170	32.665	-6,6	25.235	20.275	-12,4
Gezin	34.060	25.600	3,8	52.630	35.135	1,2
Gezin: mee met arbeid	6.930	5.490	-0,2	10.560	6.965	2,0
Gezin: mee met studie	310	250	-1,7	345	225	2,8
Gezin: overig	26.835	19.865	5,0	41.725	27.945	1,0
Studie	660	585	-9,6	1.375	1.175	-17,5
Overig en onbekend	21.945	15.020	10,5	16.830	9.710	10,3
Totaal migranten	238.980	162.140	11,2	282.335	152.275	14,1

Noot a: Het onbenutte arbeidspotentieel is berekend als het verschil in arbeidsdeelname (in procenten van de bevolking in de betreffende leeftijdsgroep) tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en de verschillende groepen migranten

Bijlage 4. Regressieanalyses arbeidsdeelname migranten

In onderstaande tabellen zijn de uitkomsten opgenomen van de logistische regressieanalyses van de arbeidsdeelname van mannen en vrouwen op basis van kenmerken die zowel op migranten als op Nederlanders zonder migratieachtergrond betrekking hebben. De referentiepersoon is een alleenstaande 25-34-jarige Nederlandse man of vrouw met een middelbaar opleidingsniveau.

Vanwege de samenhang tussen migratiemotief en herkomstland zijn aparte regressieanalyses uitgevoerd met alleen migratiemotief (1) en met alleen herkomstland (2). Zie tabel 4A.

Tabel 4A. Geschatte regressiecoëfficiënten van logistische regressies van de kans op werk

	Mannen		Vrouwen	
	(1)	(2)	(1)	(2)
<i>migratiemotief</i> (ref.=in Nederland geboren)				
gezinshereniging/vorming	-0,809**		-1,125**	
partner/kind van migrant	-0,563*		-0,188	
asiel	-0,929**		-0,886**	
arbeid	-0,367		0,173	
studie	-0,581*		-0,054	
<i>herkomstland</i> (ref.=Nederland)				
Marokko		-1,327**		-1,204**
Turkije		-1,311**		-1,355**
Suriname		-0,457		-0,248
Caribisch Nederland		-0,949**		-0,595**
Polen		-0,014		-0,221
Somalië		-1,339**		-1,534**
Iran		-1,063**		-0,991**
<i>leeftijd</i> (ref.=25-34 jr.)				
18-24	-1,422**	-1,550**	0,661*	0,511
35-44	-1,333**	-1,350**	-0,100	-0,188
45-54	-0,265	-0,260	0,070	-0,011
55-64	-0,472*	-0,465*	0,006	-0,086
<i>opleidingsniveau</i> (ref.=middelbaar)				
laag	-0,403*	-0,390*	-1,013**	-0,928**
hoog	0,284*	0,330*	0,250*	0,289*

<i>soort huishouden (ref.=alleenstaande)</i>				
eenoudergezin	0,682*	0,719*	-0,290	-0,301#
paar zk	1,005**	0,983**	0,182	0,072
paar mk	0,958**	1,011**	-0,030	-0,104
overige	0,087	0,178	0,108	0,158
constante	1,514**	1,781**	1,073**	1,423**
Nagelkerke R ²	0,167	0,194	0,229	0,234

Noot: significantieniveaus: # p<0,1; * p<0,05; ** p<0,01

In onderstaande tabel 4B. zijn de uitkomsten vermeld van de logistische regressieanalyses van alleen migranten, waarbij ook kenmerken worden opgenomen die alleen op migranten betrekking hebben: de vraag of de hoogste opleiding in Nederland is gevolgd, de score op de schaal voor beheersing van de Nederlandse taal en de verblijfsduur. Er worden weer aparte regressies uitgevoerd met alleen het migratiemotief en alleen het herkomstland. De referentiepersoon is een alleenstaande, 25-34 jarige arbeidsmigrant uit Iran met een middelbare opleiding, gevolgd in het buitenland, die sinds 6-10 jaar in Nederland verblijft.

Tabel 4B. Geschatte regressiecoëfficiënten van logistische regressies van de kans op werk van migranten

	Mannen		Vrouwen	
	(1)	(2)	(1)	(2)
<i>migratiemotief (ref.=arbeid)</i>				
gezinshereniging/vorming	-0,700**		-1,483**	
partner/kind van migrant	-0,571#		-1,075**	
asiel	-0,818**		-1,294**	
studie	-0,442		-0,586	
<i>herkomstland (ref.=Iran)</i>				
Marokko		-0,407		-0,521*
Turkije		-0,185		-0,494*
Suriname		0,219		0,096
Caribisch Nederland		-0,184		-0,115
Polen		1,354**		1,123**
Somalie		-0,593**		-0,807**
<i>leeftijd (ref.=25-34 jr.)</i>				
18-24	-1,444**	-1,307**	0,128	0,081
35-44	-0,278	-0,313	-0,040	-0,110
45-54	-0,546*	-0,599*	-0,333#	-0,384#
55-64	-1,395**	-1,408**	-0,906**	-0,896**
<i>opleidingsniveau (ref.=middelbaar)</i>				
laag	-0,449*	-0,408*	-0,937**	-0,834**
hoog	0,258#	0,347*	0,243#	0,272#
<i>soort huishouden (ref.=alleenstaande)</i>				
eenoudergezin	0,339	0,329	-0,616**	-0,582**
paar zk	0,945**	0,918**	0,361#	0,171
paar mk	0,871**	0,935**	-0,226	-0,338#
overige	-0,135	-0,076	-0,015	-0,009
hoogste opleiding behaald in buitenland	-0,107	-0,115	-0,318*	-0,459**
schaal voor Nederlandse taal (0-10)	0,096**	0,118**	0,058*	0,063*
<i>verblijfsduur (ref.=6-10 jr)</i>				
≤5 jr	0,310	0,208	0,343#	0,327
11-20 jr	0,424#	0,363	0,845**	0,834**
21-30 jr	0,165	0,23	0,801**	0,816**
>30 jr	0,039	0,139	1,148**	1,204**
onbekend	0,515	0,595	0,481	0,453
constante	0,725*	0,001	0,868*	0,025
Nagelkerke R ²	0,178	0,210	0,277	0,289

Noot: significantieniveaus: # p<0,1; * p<0,05; ** p<0,01

Tot slot zijn regressieanalyses uitgevoerd waarin enkele sociaal-culturele variabelen zijn opgenomen. In onderstaande tabel 4C. zijn de resultaten opgenomen van een regressieanalyse waarin alle sociaal-culturele factoren gelijktijdig zijn opgenomen en waarin zowel het migratiemotief als het herkomstland is opgenomen. We tonen alleen de resultaten voor de sociaal-culturele factoren.

Tabel 4C. Geschatte regressiecoëfficiënten voor sociaal-culturele factoren van logistische regressies van de kans op werk van migranten

	Mannen	Vrouwen
partner heeft werk	1,014**	1,023**
opvatting over gelijke rolverdeling m-v	0,013	0,157**
<i>religie (ref.=geen)</i>		
christelijk	0,225	0,132
islam	0,159	-0,327
hindoe	-0,098	0,682
overige religie	0,816	-0,163
draagt hoofddoek		-0,025
Nagelkerke R ²	0,255	0,351

Noot: In de regressievergelijking zijn ook de volgende variabelen opgenomen: migratiemotief, herkomstland, leeftijd, opleidingsniveau, soort huishouden, hoogste opleiding al dan niet in Nederland gevolgd, schaal voor Nederlandse taal en verblijfsduur. Significantieniveaus: # p<0,1; * p<0,05; ** p<0,01

De Adviesraad Migratie

De Adviesraad Migratie is een onafhankelijk adviesorgaan ingesteld bij wet en adviseert regering en parlement in brede zin over migratie. De advies- en kennisproducten gaan over wetgeving, beleid en strategie.

Colofon

Verkenning 'Talenten benutten: het onbenutte arbeidspotentieel van migranten.
Een cijfermatige analyse'

Uitgave van de Adviesraad Migratie, Den Haag, juni 2025

ISBN registratie 9789085211143

Deze verkenning ligt aan de basis van de Factsheet 'Talenten benutten. Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten'.

Beide publicaties zijn gepubliceerd op de website van de Adviesraad Migratie.

Adviesraad Migratie

Postbus 20011

2500 EA Den Haag

www.adviesraadmigratie.nl

secretariaat@adviesraadmigratie.nl

06 - 46 84 09 07

Dit advies is voorbereid door leden van de Adviesraad Migratie en medewerkers van het secretariaat.

Raadsleden: Paul de Beer (coördinerend raadslid), Helga de Valk en Jos Wienen

Medewerkers secretariaat: Anita Strockmeijer (projectleider) en Selin Tuzgöl

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

Talenten benutten. Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten

Factsheet

Adviesraad Migratie
Juni 2025

Inhoud

Samenvatting

1. Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?
2. Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten
3. Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland
4. Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief
5. Kwaliteit van het werk van migranten
6. Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten
  - 6.1 Asielmigranten
  - 6.2 Oekraïense ontheemden
  - 6.3 Gezinsmigranten
  - 6.4 Arbeidsmigranten
  - 6.5 Studiemigranten
7. Aandachtspunten voor beleid

Samenvatting

Er is een groot onbenut arbeidspotentieel onder de migranten die in Nederland aanwezig zijn. Er zouden ongeveer 330.000 migranten van 25 tot 65 jaar, een vijfde van de totale groep, méér aan het werk zijn als hun arbeidsdeelname gelijk zou zijn aan die van overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dat komt neer op zo'n 3% van de totale werkzame bevolking in Nederland en ruim driekwart van het aantal openstaande vacatures.

Als meer migranten aan het werk gaan, worden drie vliegen in een klap geslagen: de migranten krijgen een hoger inkomen en meer welzijn, werkgevers kunnen gemakkelijker in hun personeelsbehoefte voorzien en hoeven minder een beroep te doen op arbeidsmigranten en de samenleving profiteert van minder uitgaven aan sociale uitkeringen, hogere belastinginkomsten en meer personeel voor essentiële voorzieningen.

Onbenut potentieel het hoogst onder asielmigranten

Het onbenutte arbeidspotentieel verschilt sterk tussen groepen migranten, naar leeftijd, sekse, migratiemotief en herkomstland. Het is het grootst onder migranten van 45 jaar en ouder, vrouwen en asiel- en gezinsmigranten (van buiten de EU). Vrijwel de helft van het totale onbenutte potentieel bestaat uit asielmigranten en Oekraïense ontheemden en hun gezinsleden. Als we het onbenutte arbeidspotentieel naar herkomstland bekijken is bijna 40% afkomstig uit drie landen: Turkije, Marokko en Syrië.

Geen onbenut potentieel onder arbeidsmigranten

Van alle groepen migranten stijgt de arbeidsdeelname en neemt het onbenutte potentieel af naarmate zij langer in Nederland verblijven – met uitzondering van arbeidsmigranten, die al vanaf aankomst een hogere arbeidsdeelname hebben dan overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Onder asielmigranten is er echter ook na langdurig verblijf (tien jaar of langer) nog een groot onbenut potentieel.

Migranten werken meer uren

Migranten die werken, werken gemiddeld meer uren dan overeenkomstige Nederlanders. Er is dus geen onbenut potentieel in gewerkte uren. Werkende migranten verdienen aanvankelijk overwegend een laag loon en bijna allen hebben een onzeker (flexibel) contract. Het verschil met andere werkenden wordt echter kleiner naarmate zij langer in Nederland verblijven. Er is mogelijk sprake van een kwalitatieve onderbenutting van werkende migranten.

Taalkennis cruciaal

Een goede opleiding en kennis van de Nederlandse taal zijn de belangrijkste factoren die het onbenutte arbeidspotentieel verkleinen. Maar ook andere factoren kunnen een rol spelen, zoals erkenning van buitenlandse diploma's, (opvattingen over) de rolverdeling tussen mannen en vrouwen en discriminatie.

Inhoud

Samenvatting

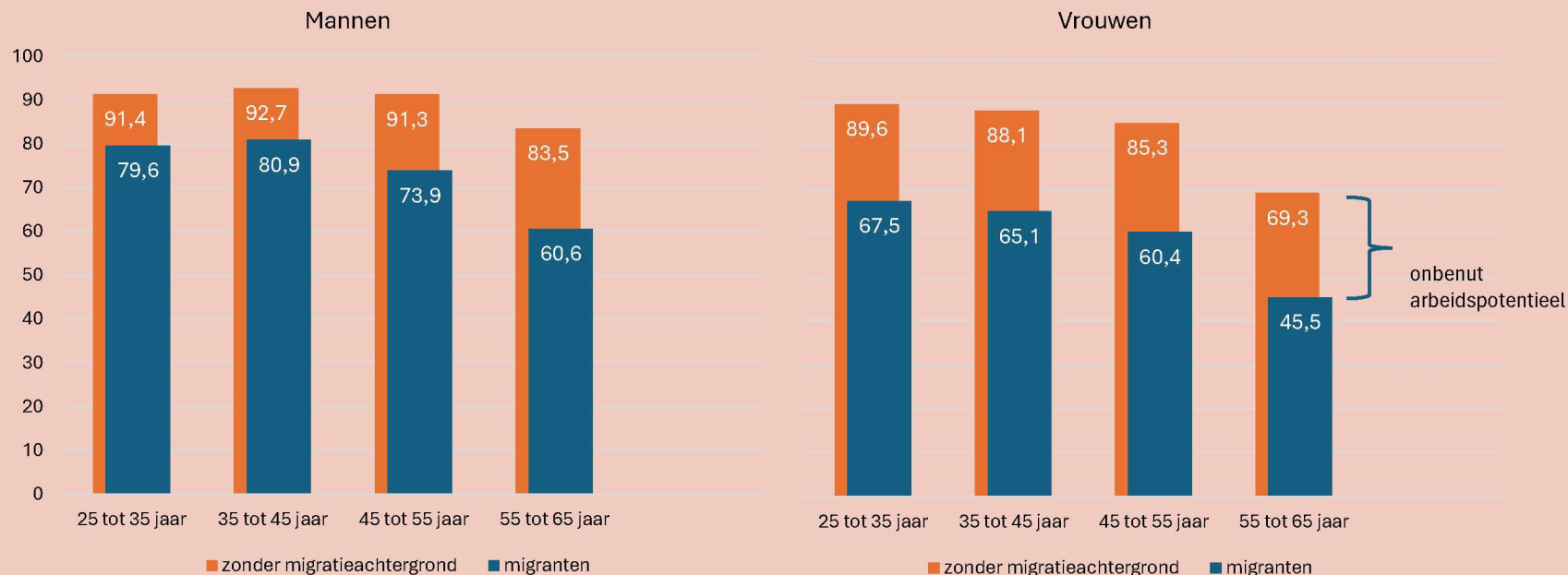
1. **Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?**
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

1. Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?

Onder arbeidsdeelname verstaan we het aandeel van de potentiële beroepsbevolking dat betaald werk heeft in loondienst of als zelfstandige. Het **onbenut arbeidspotentieel van migranten** is het verschil in arbeidsdeelname tussen migranten en overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond (figuur 1).

Met '**overeenkomstig**' bedoelen we dat zij tot dezelfde leeftijdscategorie behoren en hetzelfde geslacht hebben. Zo houden we rekening met het feit dat de samenstelling van de migrantenbevolking en van de bevolking zonder migratieachtergrond verschilt. Het onbenutte arbeidspotentieel geeft dus aan hoeveel migranten extra zouden werken als hun arbeidsdeelname gelijk zou zijn aan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Figuur 1: Arbeidsdeelname van Nederlanders zonder migratieachtergrond en van migranten van 25 tot 65 jaar naar geslacht en leeftijdscategorie (%), 2022

Het **onbenutte arbeidspotentieel** omvat niet alle migranten die niet **werken**. Het gaat om het *verschil* met Nederlanders zonder migratieachtergrond. Ook in deze groep is er nog arbeidspotentieel aanwezig (zoals veel mensen met een uitkering), maar onze analyse richt zich niet hierop. Als het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten volledig zou worden benut, zouden dus niet alle migranten betaald werk hebben, maar zou hun arbeidsdeelname gelijk zijn aan die van Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Onder '**migranten**' verstaan we in dit rapport alle ingezetenen die zelf en van wie beide ouders buiten Nederland geboren zijn, dus exclusief tweede-generatiemigranten. We hanteren het begrip 'migrant' louter als een statistische categorie. We willen hiermee geenszins uitspreken dat personen die in het buitenland geboren zijn, ook na langdurig verblijf in Nederland nog als 'migrant' moeten worden aangemerkt.

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?](#)
2. **Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten**
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

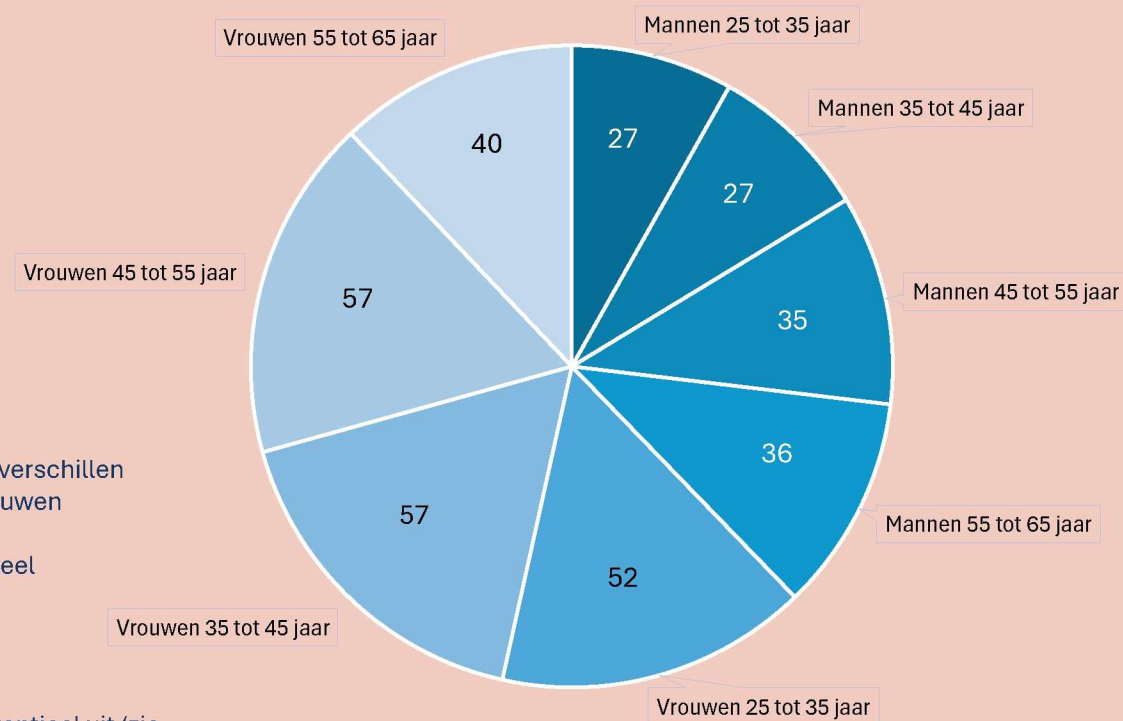
2. Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten

Het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten omvatte in 2022 331.000 personen oftewel 20% van de migrantenbevolking tussen 25 en 65 jaar. Hierbij is rekening gehouden met de verschillen in leeftijd en geslacht tussen migranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit aantal komt overeen met zo'n driekwart van het aantal openstaande vacatures en 3% van het totale aantal werkenden in Nederland. Als dit potentieel zou kunnen worden benut, zou dit aanzienlijk bijdragen aan het verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt en het voorzien in de personeelsbehoefte van werkgevers. Tegelijkertijd is het natuurlijk niet zo dat iedereen die tot dit potentieel behoort volledig en direct inzetbaar is en dat hun kwalificaties en voorkeuren precies aansluiten bij de vraag vanuit bedrijven en instellingen.

Het onbenutte potentieel is het grootst onder vrouwen en migranten vanaf 45 jaar. Er zijn aanzienlijke verschillen in het onbenutte arbeidspotentieel tussen mannen en vrouwen en tussen leeftijdsgroepen (zie figuur 1). Onder migrantenvrouwen bedraagt het onbenutte potentieel 23,4% en onder migrantenmannen 15,3%. Het onbenutte potentieel stijgt met de leeftijd, vooral onder mannen.

Vrouwen maken 63% van het totale onbenutte arbeidspotentieel uit (zie figuur 2). Het onbenutte potentieel bestaat voor de helft uit personen onder 45 jaar en voor de andere helft uit personen van 45 tot 65 jaar. Personen onder 25 jaar laten we hierbij buiten beschouwing, omdat deze voor een groot deel nog studeren.

Figuur 2: Onbenut arbeidspotentieel van migranten 25 tot 65 jaar (x 1.000), 2022

Inhoud

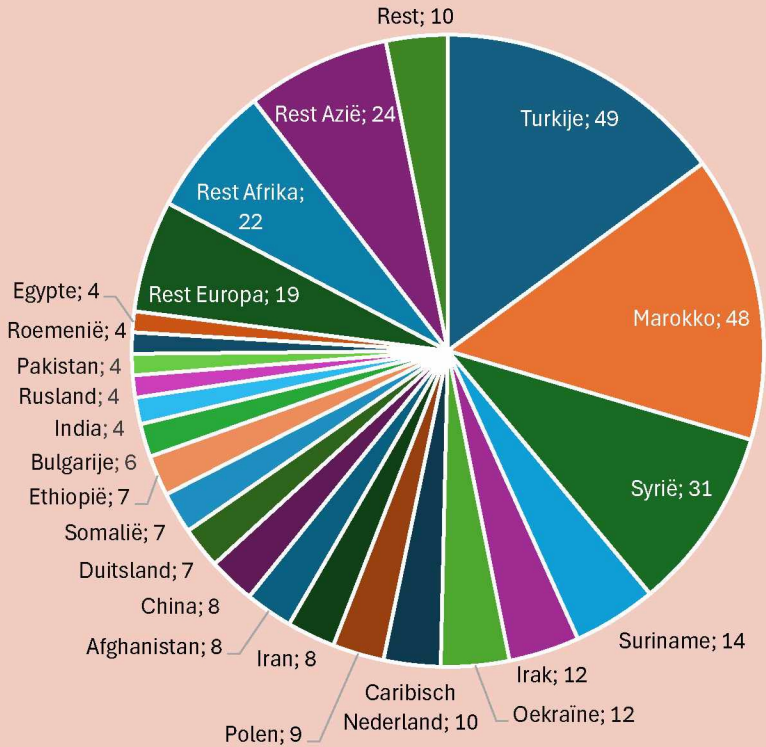
Samenvatting

- 1. [Wat is ‘onbenut arbeidspotentieel van migranten’?](#)
- 2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
- 3. **[Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)**
- 4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
- 5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
- 6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
- 7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

3. Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland

Migranten uit Turkije, Marokko en Syrië maken bijna 40% uit van het totale onbenutte arbeidspotentieel onder migranten. Het gaat om zo’n 130.000 personen, waarvan bijna twee derde vrouw. Bij Turken en Marokkanen omvat het onbenut arbeidspotentieel vooral personen van 45 jaar en ouder. Bij Syrische migranten is het onbenutte arbeidspotentieel in alle leeftijdsgroepen aanzienlijk, ook onder jongeren (zie figuur 3). Van het totale onbenutte arbeidspotentieel van 330.000 personen is bijna de helft (146.000) afkomstig uit Azië (inclusief Turkije en Syrië), gevolgd door Afrika (83.000), Europa (65.000) en overige wereldregio’s (37.000).

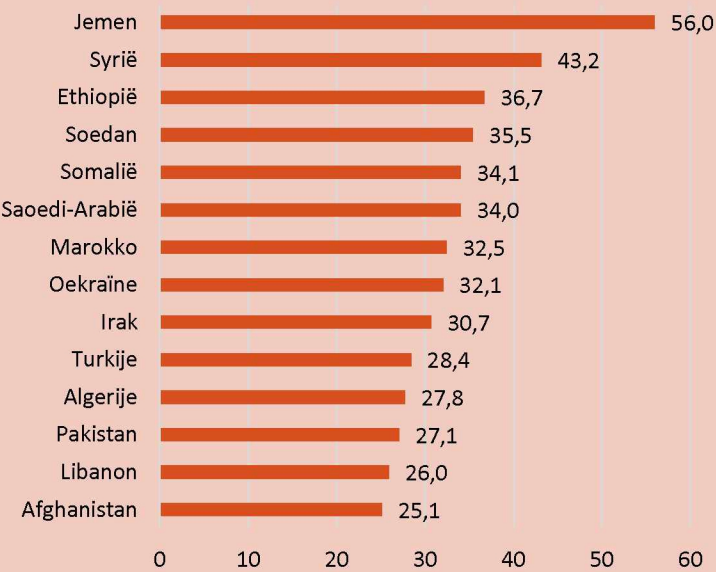
Figuur 3: Onbenut arbeidspotentieel 25 tot 65 jaar naar herkomstland (x 1.000), 2022

Noot: Caribisch Nederland omvat ook de herkomstlanden Curaçao, Aruba en Sint-Maarten

Onder migranten uit Jemen, Syrië, Ethiopië en Soedan is het onbenut arbeidspotentieel procentueel het hoogst: het bedraagt meer dan een op de drie personen uit deze landen (zie figuur 4). Met uitzondering van Syrië is het aantal migranten uit deze landen dat het onbenutte potentieel vormt, echter beperkt, omdat het om vrij kleine migrantengroepen gaat.

Figuur 4: Herkomstlanden met een onbenut arbeidspotentieel hoger dan 25%, 2022

Inhoud

Samenvatting

- 1. [Wat is ‘onbenut arbeidspotentieel van migranten’?](#)
- 2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
- 3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
- 4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
- 5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
- 6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
- 7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

4. Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief

Tussen migranten met verschillende migratiemotieven zijn er grote verschillen in onbenut arbeidspotentieel (figuur 5).

Onder asielmigranten is het onbenutte arbeidspotentieel met 44% het hoogst. Onder vrouwen is het nog beduidend hoger dan onder mannen (figuur 5a) Onder Oekraïense ontheemden (die vallen onder het motief ‘tijdelijke bescherming’) bedraagt het onbenutte potentieel 32%.

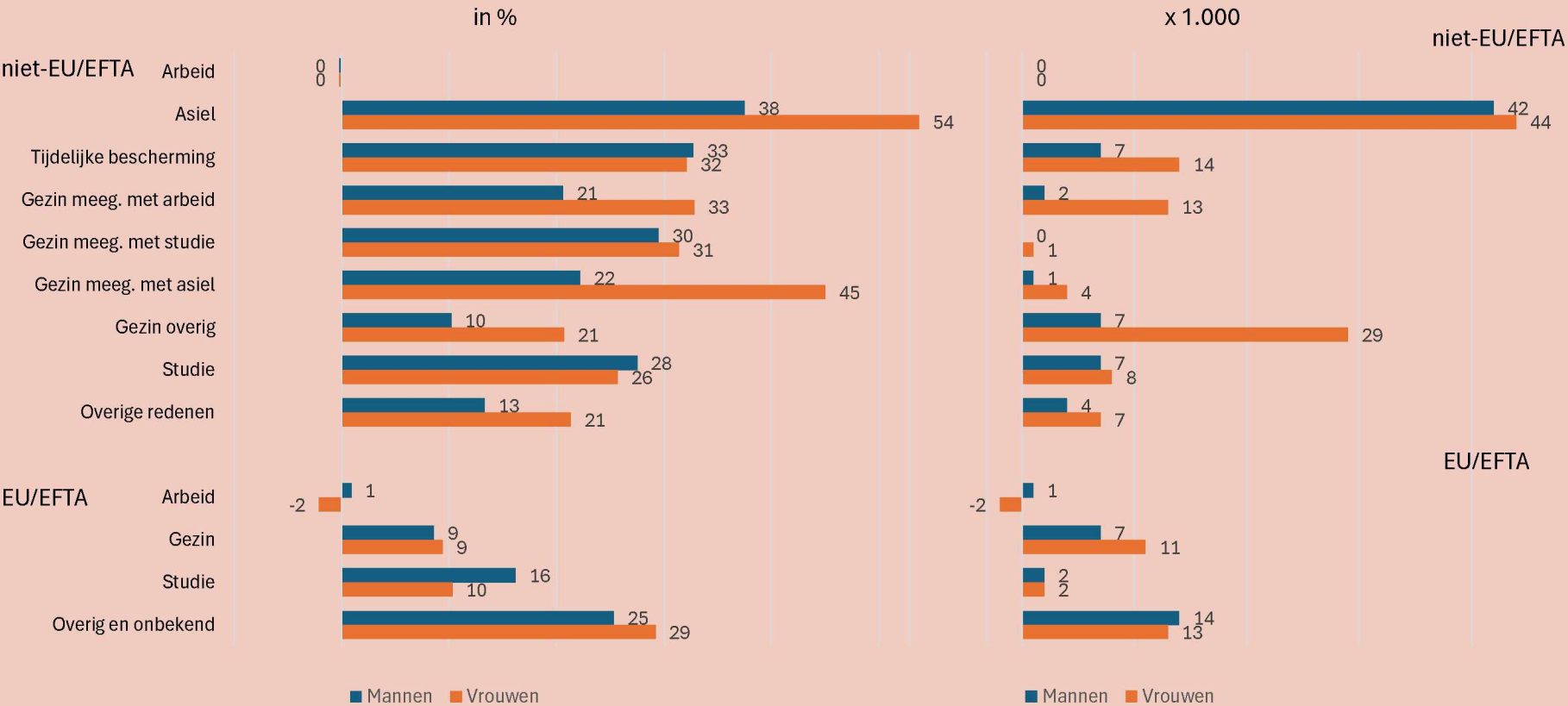
Asielmigranten (inclusief nareizigers en gezinsmigranten die zijn meegekomen met een asielmigrant en Oekraïense ontheemden) maken bijna de helft van het totale onbenutte potentieel uit (figuur 5b).

Onder gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA is het onbenutte potentieel ook hoog met bijna 21%. Het is het hoogst onder gezinsmigranten die zijn meegekomen met een asielmigrant (38%), maar het is ook hoog onder gezinsmigranten die zijn meegekomen met een arbeids- of studiemigrant.

Bij arbeidsmigranten is er geen onbenut arbeidspotentieel; zij werken meer dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Voor bijna alle migratiemotieven geldt dat het onbenutte arbeidspotentieel onder vrouwen hoger is dan onder mannen.

Figuur 5: Onbenut arbeidspotentieel onder migranten van 18 tot 75 jaar (a. in % en b. in absolute aantallen) uitgesplitst naar migratiemotief en geslacht, 2022

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. **[Kwaliteit van het werk van migranten](#)**
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

5. Kwaliteit van het werk van migranten

Ook als migranten werken kan er sprake zijn van onderbenutting van hun (kwalitatieve) potentieel doordat hun competenties niet volledig worden benut. We vergelijken het loon, het dienstverband en het aantal gewerkte uren van migranten met die van alle werknemers in Nederland en gaan na hoe deze veranderen bij een langer verblijf in Nederland.

Migranten verdienen vaker dan de gemiddelde werknemer een laag uurloon van maximaal 30% boven het wettelijk minimumloon.

Vrouwelijke migranten verdienen minder dan mannelijke migranten. Alleen arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA (vooral kennismigranten) verdienen minder vaak een laag loon dan een gemiddelde werknemer. Werkende asielmigranten en Oekraïense ontheemden hebben het vaakst een laag loon.

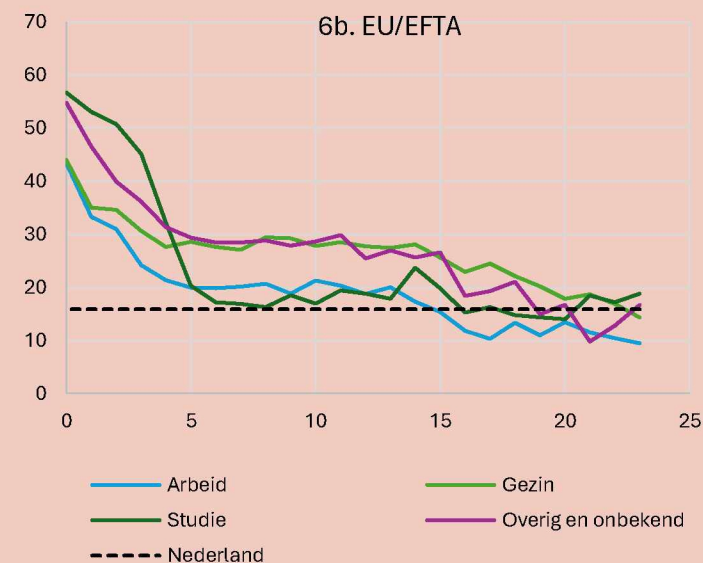
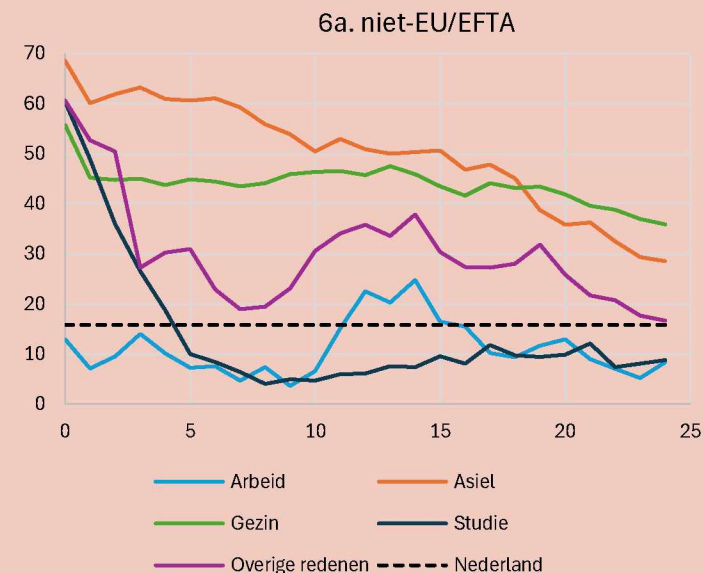
Naarmate migranten langer in Nederland verblijven hebben zij minder vaak een laag loon (zie figuur 6). Asiel- en gezinsmigranten hebben echter ook na een verblijf van tien jaar of meer nog veel vaker een laag loon dan de gemiddelde werknemer.

De helft van de werkende migranten heeft een flexibel contract. Van de Nederlanders zonder migratieachtergrond is dit een derde. Naarmate migranten langer in Nederland verblijven neemt het aandeel met een flexibel contract sterk af. Na tien jaar heeft van de meeste groepen ten minste de helft een vast contract. Van de werkende asielmigranten heeft na tien jaar echter nog steeds 70% een flexibel contract.

Migranten werken minder vaak als zelfstandige dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. 11% van de werkende migranten werkt als zelfstandige tegenover 17% van de Nederlanders zonder migratieachtergrond.

De meeste werkende migranten werken meer uren per week dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er is dus *geen* onbenut potentieel in aantal gewerkte uren. Vooral vrouwelijke migranten werken vaak meer uren dan Nederlandse vrouwen zonder migratieachtergrond (waarvan ongeveer twee derde in deeltijd werkt).

Figuur 6: Aandeel werknemers met een uurloon van maximaal 130% van het minimumloon naar migratiemotief en verblijfsduur en voor Nederlanders zonder migratieachtergrond, van 25 tot 65 jaar, 2022

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is ‘onbenut arbeidspotentieel van migranten’?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. **[Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)**
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

6. Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten

Op basis van een analyse van beschikbare statistieken van het CBS en het SIM-survey van het SCP komen we tot de volgende bevindingen. Hierbij komen alleen kenmerken van de migranten zelf aan bod. De rol van werkgevers en van de arbeidsmarkt zal in vervolgonderzoek aandacht krijgen.

Het onbenutte arbeidspotentieel neemt af met de verblijfsduur in Nederland. Hoe langer migranten in Nederland verblijven, hoe groter de kans dat zij betaald werk hebben. Arbeidsmigranten vormen hierop een uitzondering, omdat zij vanaf het begin al een zeer hoge arbeidsdeelname hebben. De snelheid waarmee het onbenutte potentieel afneemt met de verblijfsduur, verschilt wel naar migratiemotief. Onder studiemigranten is er na vijf jaar – als zij na hun studie in Nederland blijven – nog nauwelijks een onbenut potentieel. Onder asielmigranten is er ook na langdurig verblijf (tien jaar of meer) nog een aanzienlijk onbenut potentieel.

Recent gearriveerde migranten verwerven sneller een positie op de arbeidsmarkt dan migranten die eerder zijn gemigreerd. Na een verblijfsduur van drie jaar hebben migranten die de laatste tien jaar naar Nederland zijn gekomen, vaker betaald werk dan migranten die tussen 1999 en 2010 naar Nederland zijn gekomen. Maar onder asielmigranten blijft ook bij een langer verblijf een groot onbenut arbeidspotentieel.

Naarmate migranten een hoger opleidingsniveau hebben, is het onbenutte arbeidspotentieel kleiner. Er is een sterke samenhang tussen opleidingsniveau en arbeidsdeelname, zowel voor Nederlanders zonder migratieachtergrond als voor migranten. Bij mannen is het verschil in arbeidsdeelname tussen hoogopgeleiden (hbo- of wo-diploma) en laagopgeleiden (ten hoogste een vmbo-diploma) zo’n 10 procentpunten, bij vrouwen meer dan 20 procentpunten. Als migranten hun hoogste opleiding in Nederland hebben gevolgd is hun kans op werk groter (vooral bij vrouwen) dan wanneer zij hun opleiding in het buitenland hebben gevolgd. Dit duidt erop dat buitenlandse diploma’s niet even hoog worden gewaardeerd als in Nederland behaalde diploma’s.

Kennis van de Nederlandse taal heeft een groot positief effect op de arbeidsdeelname. Migrantengroepen die goed Nederlands spreken hebben een veel hogere arbeidsdeelname dan migrantengroepen die geen Nederlands spreken. Dit verschil is vooral groot bij mannelijke migrantengroepen.

Ook als rekening wordt gehouden met opleidingsniveau en taalbeheersing zijn er nog grote verschillen in arbeidsdeelname tussen migrantengroepen uit verschillende herkomstlanden en met verschillende migratiemotieven. Met name onder asiel- en gezinsmigranten en migrantengroepen afkomstig uit Marokko, Turkije en Somalië is het onbenut potentieel hoger dan onder arbeids- en studiemigranten en migrantengroepen afkomstig uit Suriname, Caribisch Nederland, Iran en Polen, ook als zij overeenkomen in opleidingsniveau en taalkennis.

Arbidsdeelname van migranten hangt ook samen met sociaal-culturele factoren. Migrantengroepen met een werkende partner hebben zelf ook vaker betaald werk. Vrouwelijke migrantengroepen met een werkende partner hebben zo’n 24 procentpunten hogere arbeidsdeelname dan vrouwelijke migrantengroepen met een niet-werkende partner. Bij mannelijke migrantengroepen is dit verschil kleiner. Bij vrouwelijke migrantengroepen is er ook een sterke samenhang met hun opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Hoe sterker zij voorstander zijn van een gelijke rolverdeling, hoe groter de kans dat zij betaald werk hebben.

Inhoud

Samenvatting

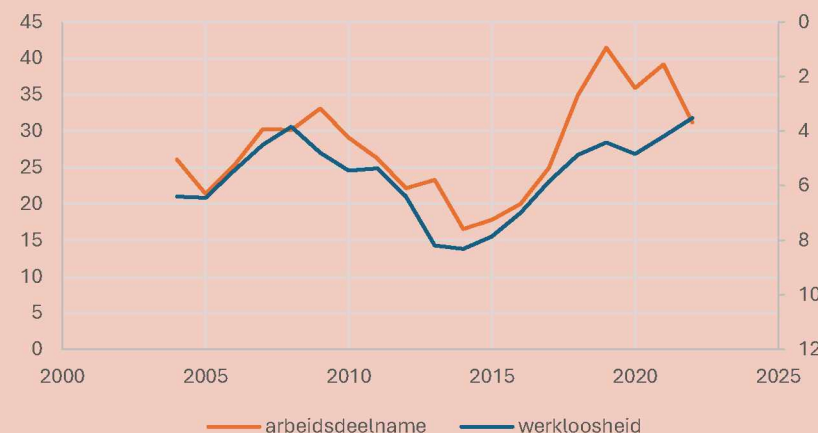
1. [Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 **Asielmigranten**
  - 6.2 **Oekraïense ontheemden**
  - 6.3 **Gezinsmigranten**
  - 6.4 **Arbeidsmigranten**
  - 6.5 **Studiemigranten**
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

6.1 Asielmigranten

Het onbenut arbeidspotentieel is het hoogst onder asielmigranten (inclusief nareizigers en gezinsmigranten meegekomen met asielzoekers). Hun arbeidsdeelname blijft ook na een langere verblijfsduur ver achter bij die van Nederlanders zonder migratieachtergrond. Hierbij past de kanttekening dat de cijfers betrekking hebben op het jaar 2022. Sinds november 2023 mogen asielzoekers na zes maanden in de asielprocedure gedurende het gehele jaar werken. Hun arbeidsdeelname zou daardoor inmiddels hoger kunnen zijn.

De arbeidsdeelname van asielmigranten fluctueert sterk met het algehele werkloosheidspeil (zie figuur 7). Asielmigranten profiteren sterk van een daling van de werkloosheid, maar zij zijn erg kwetsbaar tijdens een economische crisis.

Figuur 7: Aandeel asielmigranten dat vijf jaar na aankomst in Nederland werkt (in %, linkeras) en werkloosheidspercentage (rechteras, omgekeerde schaal), naar kalenderjaar

In een simulatie neemt het onbenutte arbeidspotentieel van asielmigranten sterk af als we veronderstellen dat zij goed Nederlands spreken en hun hoogste opleiding in Nederland hebben gevolgd. Bij mannelijke asielmigranten zou het onbenutte arbeidspotentieel dan vrijwel geheel verdwijnen en bij vrouwen worden beperkt tot ongeveer 10%.

Als asielmigranten werken hebben zij vaak een laagbetaalde baan en een flexibel contract. Naarmate zij langer in Nederland verblijven, verbetert hun arbeidspositie slechts langzaam. Aanvankelijk verdient 70% niet veel meer dan het minimumloon, na tien jaar is dit nog zo'n 50%. Het percentage dat meer dan 250% van het wettelijk minimumloon verdient, stijgt nauwelijks.

6.2 Oekraïense ontheemden

Oekraïense vluchtelingen hebben een speciale juridische status. Onder de EU-Richtlijn Tijdelijke Bescherming kregen Oekraïense ontheemden zonder asielprocedure direct toegang tot opvang, werk en onderwijs. In 2022 kwamen ruim 108.000 Oekraïners naar Nederland, waaronder 66.500 personen van 18 tot 75 jaar. Twee derde van hen was vrouw en 56% jonger dan 40 jaar. Onze gegevens hebben alleen betrekking op 2022, het eerste jaar waarin Oekraïners op grond van deze regeling naar Nederland kwamen.

54% van de Oekraïners van 25 tot 65 jaar had in 2022 betaald werk. Dat is weliswaar aanzienlijk minder dan van de Nederlanders zonder migratieachtergrond (86%), maar meer dan van asielmigranten (34,5%).

Het onbenutte arbeidspotentieel bedroeg in 2022 32% (21.000 personen), waaronder veel vrouwen. Onder vrouwen van 30 tot 40 jaar is het onbenut arbeidspotentieel zelfs 40% (4.700 personen). Zij zijn vaak alleenstaande moeders zoals blijkt uit onze recente signalering 'Vanuit kwetsbaarheden naar kansen: een goede toekomst voor Oekraïense kinderen en jongeren'.

Hoewel Oekraïners vaker werk hebben dan asielmigranten, is dit veelal laagbetaald en onzeker werk. 70% werkt als uitzend- of oproepkracht.

73% van de werkende vrouwelijke Oekraïense ontheemden en 57% van de mannen verdient een laag uurloon (minder dan 30% boven het minimumloon). Slechts 2% van de vrouwen en 3% van de mannen heeft een loon van tenminste 250% van het minimumloon (niveau van de kennismigrantenregeling). De helft van de Oekraïense vrouwen werkt voltijds, van de mannen is dit 60%.

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is 'onbenut arbeidspotentieel van migranten'?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 **[Gezinsmigranten](#)**
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

6.3 Gezinsmigranten

Onder gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA is het onbenutte arbeidspotentieel 21% . Dit potentieel is hoger onder gezinsherenigers, het samenbrengen van een bestaand gezin met 22,6%, dan onder gezinsvormers, het aangaan van een nieuwe gezinsband met 18,4%. Bovendien is het onbenutte potentieel onder vrouwelijke gezinsmigranten (29,3%) aanzienlijk hoger dan onder mannelijke gezinsmigranten (20,3%). Onder mannelijke gezinsvormers is het onbenutte potentieel relatief laag, met 8%.

Onder gezinsmigranten die zijn meegekomen met een asielzoeker is het onbenutte arbeidspotentieel het hoogst met 38%. Maar ook onder gezinsmigranten van buiten de EU/EFTA die zijn meegekomen met een arbeids- of studiemigrant is het onbenutte potentieel hoog met ruim 30%. Onder 'overige' gezinsmigranten, die bijvoorbeeld naar Nederland zijn gekomen voor een huwelijk met een Nederlandse ingezetene die geen migrant is, is het onbenutte potentieel met 17% beduidend lager.

Onder gezinsmigranten van binnen de EU/EFTA is het onbenutte potentieel met 9% veel lager.

Het verschil in arbeidsdeelname tussen gezinsmigranten en Nederlanders zonder migratieachtergrond wordt snel kleiner naarmate zij langer in Nederland verblijven. Toch blijft er bij jongeren (onder 30 jaar) en vrouwen ook na een langer verblijf nog een aanzienlijk verschil bestaan.

Vooraf vrouwelijke gezinsmigranten hebben relatief vaak laagbetaald werk, ook als zij langere tijd in Nederland verblijven. De helft werkt maximaal 25 uur per week, vaak als oproep-/invalkracht.

Gezinsmigranten blijven doorgaans langer in Nederland dan arbeids- en studiemigranten en vormen daardoor een groter deel van de bevolking. Tien jaar na aankomst is 50% van de gezinsmigranten vertrokken, tegenover 75% van de arbeidsmigranten.

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is ‘onbenut arbeidspotentieel van migranten’?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)
7. [Aandachtspunten voor beleid](#)

6.4 Arbeidsmigranten

Van de migranten die in 2022 naar Nederland kwamen is bijna een kwart arbeidsmigrant, waarvan de meerderheid uit de EU/EFTA (46.700 van de 75.430 arbeidsmigranten). Sinds de oostelijke uitbreiding van de EU is arbeidsmigratie van binnen de EU/EFTA gestaag toegenomen.

Geen onbenut arbeidspotentieel onder arbeidsmigranten.

Arbeidsmigranten hebben vanaf hun komst in Nederland een hoge arbeidsdeelname.

Geen onbenut potentieel in gewerkte uren

Als migranten betaald werk hebben, werken zij zelfs meer dan overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit geldt het sterkst voor arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA, waarbij het voornamelijk om kennismigranten gaat.

De arbeidsdeelname van arbeidsmigranten blijft hoog als zij langer in Nederland verblijven.

Ook na een verblijfsduur van meer dan tien jaar werken zij nog ongeveer even vaak als overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er is dus nauwelijks uitval uit het arbeidsproces onder de arbeidsmigranten die in Nederland blijven.

Een kwart van de mannelijke arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA en een derde van de vrouwelijke arbeidsmigranten verdient niet meer dan 30% boven het minimumloon. Het aandeel dat een laag loon verdient neemt echter snel af naarmate zij langer in Nederland verblijven. Na een verblijf van vijf jaar hebben zij ongeveer even vaak een laag loon als de gemiddelde werknemer.

Van de arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA verdient 58% minimaal 250% van het minimumloon.

Het gaat hierbij voornamelijk om kennismigranten, die aan een loonnorm moeten voldoen om in Nederland te mogen werken. Na een verblijfsduur van zeven jaar neemt het aandeel met een hoog loon toe tot 80%. Na tien jaar neemt dit aandeel echter wat af, mogelijk doordat de best verdienende kennismigranten Nederland dan weer hebben verlaten.

Meer arbeidsmigranten verwerven na vijf jaar een vast contract. Hoewel de meeste arbeidsmigranten aanvankelijk een flexibel contract hebben, heeft na vijf jaar 63% van de EU/EFTA-arbeidsmigranten en 76% van de niet-EU/EFTA-arbeidsmigranten een vast contract. Zij werken bijna allemaal 35 uur of meer per week, ook vrouwelijke arbeidsmigranten. Er is daardoor ook geen onbenut arbeidspotentieel in aantal gewerkte uren.

6.5 Studiemigranten

Bij studiemigranten verdwijnt het onbenutte potentieel vrijwel volledig als zij langer dan vijf jaar in Nederland blijven.

Zolang studiemigranten studeren, is hun arbeidsdeelname laag, maar als zij daarna in Nederland blijven vinden zij doorgaans snel werk. Hierbij wordt iemand ook nog als ‘studiemigrant’ aangeduid als hij/zij het onderwijs lang geleden heeft afgerond.

Werkende studiemigranten hebben aanvankelijk overwegend een laag loon (vaak als zij nog studeren), maar dit neemt snel af als zij langer dan vijf jaar in Nederland verblijven.

Aanvankelijk hebben zij ook bijna altijd een flexibel contract, maar dit neemt geleidelijk af met hun verblijfsduur in Nederland. Toch hebben studiemigranten van binnen de EU/EFTA ook na een verblijfsduur van meer dan tien jaar nog relatief vaak een flexibel dienstverband. Mannelijke studiemigranten werken vaker in deeltijd dan Nederlandse mannen zonder migratieachtergrond, maar dat komt waarschijnlijk doordat zij hun werk vaak combineren met een studie.

Inhoud

Samenvatting

1. [Wat is ‘onbenut arbeidspotentieel van migranten’?](#)
2. [Omvang totaal onbenut arbeidspotentieel migranten](#)
3. [Onbenut arbeidspotentieel naar herkomstland](#)
4. [Onbenut arbeidspotentieel naar migratiemotief](#)
5. [Kwaliteit van het werk van migranten](#)
6. [Inzichten in het onbenutte arbeidspotentieel van migranten](#)
  - 6.1 [Asielmigranten](#)
  - 6.2 [Oekraïense ontheemden](#)
  - 6.3 [Gezinsmigranten](#)
  - 6.4 [Arbeidsmigranten](#)
  - 6.5 [Studiemigranten](#)

7. Aandachtspunten voor beleid

7. Aandachtspunten voor beleid

Dit onderzoek geeft aanleiding om een aantal aandachtspunten voor beleid te formuleren gericht op het benutten van het onbenutte arbeidspotentieel onder migranten.

Benut talenten

- Zorg dat het benutten van het onbenut arbeidspotentieel van migranten die al in Nederland zijn, **meer aandacht krijgt in het beleid**.
- Het **potentieel varieert sterk** tussen migrantengroepen, afhankelijk van leeftijd, geslacht, migratiemotief en herkomstland. Daarom is het gewenst om speciale aandacht te besteden aan migranten van 45 jaar en ouder, vrouwen en asiel- en gezinsmigranten van buiten de EU.
- Het onbenutte arbeidspotentieel bestaat voor het grootste deel uit **asielmigranten en gezinsmigranten**. Beleid gericht op deze groepen levert potentieel het meeste op.

Onderwijs

- **Investeren in de taalkennis** van migranten is essentieel om hun arbeidsmarktkansen te vergroten (Zie ook het adviesrapport van de Adviesraad Migratie ‘[Investeren in samenleven](#)’).
- **Onderwijs is ook cruciaal** voor de kansen op de arbeidsmarkt. Scholing van migranten zonder startkwalificatie kan belangrijk bijdragen aan het verminderen van het onbenutte arbeidspotentieel.
- De **erkenning van buitenlandse diploma** heeft een positief effect op de arbeidsdeelname (vooral bij vrouwen).

Bemiddeling naar werk

- Het onbenutte arbeidspotentieel neemt bij de meeste migrantengroepen af met de verblijfsduur. Met name bij asiel- en gezinsmigranten gaat dit echter langzaam en hun arbeidsdeelname fluctueert sterk met de werkloosheid. Het beleid zou erop gericht moeten zijn om hun **integratie in de arbeidsmarkt te versnellen**.
- Omdat de kans op betaald werk aanzienlijk toeneemt wanneer de partner werkt, is het essentieel dat **beleid zich richt op beide partners** — en niet alleen op de statushouder of asielzoeker.
- De arbeidsdeelname van vrouwelijke migranten hangt ook samen met hun opvattingen over de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Uit ander onderzoek is bekend dat ook andere factoren, zoals vooroordelen, een rol spelen bij het vinden van werk. Dit geeft aanleiding om in gesprek

te gaan met niet-werkende vrouwen over **wat zij nodig hebben om aan het werk te kunnen**.

Investeer in werk

- De meeste werkende migranten werken niet minder, maar juist **meer uren dan overeenkomstige Nederlanders zonder migratieachtergrond**. Er is in het algemeen dan ook geen sprake van onderbenutting in het aantal gewerkte uren en in het beleid geen speciale aandacht nodig.
- Er is geen onbenut arbeidspotentieel bij arbeidsmigranten en studiemigranten (na afronding van de studie), maar hun **talenten lijken vaak echter niet optimaal te worden benut**.
- Er lijkt sprake van een aanzienlijke **kwalitatieve onderbenutting** van werkende migranten in termen van beloning en contractvorm. Hoewel loon en werkzekerheid na verloop van tijd verbeteren, verdient de benutting van de competenties van werkende migranten meer aandacht. Hierdoor kunnen meer migranten terechtkomen in banen die goed aansluiten bij hun voorkeuren en talenten én gunstig zijn voor Nederland.

De benutting van het arbeidspotentieel van migranten wordt ook in hoge mate bepaald door **werkgevers**. Hun rol heeft in deze verkenning nog geen aandacht gekregen. Via kwalitatief vervolgonderzoek zullen wij inzichten verzamelen over de belangrijkste hindernissen en bevorderende factoren voor de benutting van het arbeidspotentieel van migranten.

Werkwijze

Dit onderzoek is grotendeels gebaseerd op gepubliceerde statistieken over migranten van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De afbakening van de groep migranten, de gehanteerde leeftijdsgrenzen en de migratiemotieven zijn dan ook gebaseerd op de indelingen die het CBS hanteert en representeren niet per se de voorkeuren van de Adviesraad Migratie. Aanvullende analyses zijn uitgevoerd op microdata van het Survey Integratie Minderheden (SIM) uit 2020 van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). SIM bevat gegevens over migranten uit Marokko, Turkije, Suriname, Caribisch Nederland, Polen, Somalië en Iran.

Deze publicatie is gebaseerd op de verkenning ‘Talenten benutten: het onbenutte arbeidspotentieel van migranten. Een cijfermatige analyse’, gepubliceerd op de website van de Adviesraad Migratie. De verkenning geeft een uitgebreide toelichting op de analyses en data van het onbenut arbeidspotentieel van migranten.

De Adviesraad Migratie

De Adviesraad Migratie is een onafhankelijk adviesorgaan ingesteld bij wet en adviseert regering en parlement in brede zin over migratie. De advies- en kennisproducten gaan over wetgeving, beleid en strategie.

Colofon

Deze factsheet is gebaseerd op de verkenning 'Talenten benutten: het onbenutte arbeidspotentieel van migranten. Een cijfermatige analyse', gepubliceerd op de website van de Adviesraad Migratie. Beide maken deel uit het adviestraject '*Talenten benutten: migranten en betaald werk*'.

Samenstelling projectgroep

Paul de Beer (coördinerend raadslid)
Helga de Valk (raadslid)
Jos Wienen (raadslid)
Anita Strockmeijer (secretariaat, projectleider)
Selin Tuzgöl (secretariaat)

Den Haag, juni 2025

Adviesraad Migratie

Postbus 20011

2500 EA Den Haag

www.adviesraadmigratie.nl

secretariaat@adviesraadmigratie.nl

06 - 46 84 09 07

